JACK LONDON

PÅ LUFFARSTRÅT

ÖVERSÄTTNING

BOKFÖRLAGET NORDEN
MALMÖ

Originalets titel:
The Road

HANDELS A/B NORDENS BOKTR., MALMÖ 1941

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna utgåva av *På luffarstråt (The Road, 1907)*, författad av **Jack London** (1876-1916), till svenska 1941 av en anonym översättare och digitaliserad av Peter K i mars 2012.

Den första svenska översättningen av Mathilda Drangel med titeln ***Vagabondliv. Ungdomsminnen*** utkom 1916 på Bohlins förlag och finns också på Projekt Runeberg.

Läs om verket och den engelska texten på hemsidan **The World of Jack London** eller på **Internet Archive**.

I

EN BEKÄNNELSE

Det bor en kvinna i staten Nevada, som jag en gång ljög för konsekvent och fräckt flera timmar igenom. Jag vill inte urskulda mig inför henne — det vare långt ifrån mig. Till all olycka vet jag inte hennes namn och ännu mindre hennes nuvarande adress. Om dessa rader vid något tillfälle skulle komma för hennes ögon, hoppas jag att hon ville skriva till mig.

Det var i Reno, Nevada, sommaren 1892. Det var också marknadstid, och staden var full av småförbrytare och ficktjuvar, för att inte tala om en hord av utsvultna landstrykare. Det var dessa utsvultna landstrykare, som gjorde staden så liten för en hungrig man. De knackade på borgarnas köksdörrar, tills köksdörrarna blev okänsliga.

Ett riktigt dåligt ”matställe” — det var vad vagabonderna kallade den på den tiden. Jag vet att jag ofta måste gå runt utan att få något att äta, och det

fastän jag kunde mäta mig med de bästa, när det gällde att klämma folk på några smörgåsar, en måltid eller en slant. Ja, det knep så hårt för mig i den staden, att jag en dag narrade konduktören och trängde in i en resande miljonärs salongsvagn. Tåget satte sig i gång, då jag nådde fotsteget, och jag störtade lös på den omtalade miljonären med konduktören ett steg bakom mig och redo att gripa mig. Det var dött lopp, ty jag nådde miljonären i samma ögonblick som konduktören nådde mig. Jag hade inte tid att göra några omständligheter. — Ge mig tjugofem cents till att köpa mat för, sade jag rakt på sak. Och så sant jag lever, miljonären stack handen i fickan och gav mig — precis tjugofem cents. Jag är alldeles övertygad om att han blev så förbluffad att han lydde rent mekaniskt, och jag har sedan dess bittert ångrat, att jag inte begärde en dollar. Jag vet att jag skulle ha fått den. Jag hoppade ned från fotsteget på den privata salongsvagnen, medan konduktören ansträngde sig för att komma åt att sparka mig i ansiktet. Det lyckades inte. Man är inte mycket värd, när man skall hoppa ned från nedersta fotsteget på en järnvägsvagn utan att bryta halsen, medan det samtidigt står en förbittrad neger på fotsteget ovanför och försöker träffa en med en stor sko. Men jag fick mina tjugofem cents! Ja, det fick jag!

Men för att komma tillbaka till den där kvinnan som jag ljög så fräckt för: det var min sista kväll i Reno. Jag hade varit ute på kapplöpningsbanan för att se hästarna löpa, och jag hade gått miste om mitt middagsmål (det vill säga middagsmål i ordets ursprungliga betydelse). Jag var hungrig, och vidare hade det just tillsatts en slags välfärdskommitté för att befria staden för det slag av utsvultna individer som jag tillhörde. Lagens arm hade redan bemäktigat sig en del av mina kolleger bland vagabonderna, och jag kunde höra, hur Californiens solbelysta dalar kallade på mig över Sierrabergens snötäckta toppar. Det var två saker jag måste göra, innan jag kunde skaka Renos stoft av mina fötter. Det ena var att skaffa mig plats på en ”blind” godsvagn i det genomgående tåget, som under kvällens lopp skulle passera staden på väg västerut. Det andra var att få något att äta. Även en ung man betänker sig innan han med en tom mage inlåter sig på en resa, som skulle vara hela natten, utanpå ett tåg, som rusar iväg mellan snöskärmar, genom tunnlar och bland den eviga snön på himmelssträvande bergstoppar.

Men att få något att äta var ingen lätt sak. Jag blev bortvisad från ett dussintal hus. Stundom hånade de mig och påminde mig om det hus med järnstänger, där jag borde höra hemma, om det gick mig efterförtjänst. Det värsta av alltsamman var, att det påståendet var alltför sant. Det var därför jag ville försöka att komma västvart den kvällen. Lagens arm var mycket verksam i staden och sökte ivrigt efter de hungriga och hemlösa, ty det var de som hörde hemma i det hus med järnstänger, som var lagens boning.

På andra ställen smälldes dörren igen rakt framför näsan på mig, så att jag stannade mitt i min hövliga och ödmjuka anhållan att få något att äta. I ett hus öppnade de inte alls. Jag stod vid ingångsdörren och knackade, och de såg ut på mig genom fönstret. Ja, de lyfte till och med upp en frisk och tjock liten pojke, för att han över de äldres axlar skulle kunna se den vagabond som inte skulle få något att äta i deras hus.

Det såg ut som om jag skulle bli tvungen att gå till de fattiga för att få något att äta. De mycket fattiga är den hungrige vagabondens sista men säkra tillflykt. De mycket fattiga kan man alltid lita på. De jagar aldrig en hungrig man från sin dörr. Åter och åter har det hänt mig, runt om i Förenta staterna, att invånarna i de stora förnämliga husen har visat bort mig, när jag bad om mat, men att jag alltid fått mat i de små oansenliga stugorna, där hålen i de sönderslagna fönsterrutorna var igenstoppade med trasor och där modern med det trötta ansiktet har varitfullkomligt nedbruten av slit. Åh, ni som kalla er välgörande! Gå till de riktigt fattiga och lär av dem, ty endast den fattige är verkligt barmhärtig. De varken ger eller nekar att ge av sitt överflöd. De känner inte till något överflöd. De ger — och nekar aldrig att ge — av vad de själva så väl behöver och mycket ofta själva har ett trängande behov av. Att kasta ett ben till en hund är inte välgörenhet. Välgörenhet är att dela med hunden, när man själv är precis lika hungrig som hunden.

Jag minns särskilt ett hus, där jag blev grundligt bortvisad den kvällen. Fönstren på verandan vätte inåt matsalen, och genom dem såg jag en man, som satt och åt pastej — en stor köttpastej. Jag stod i den öppna dörren, och han

fortsatte att äta, under det han talade med mig. Världen hade varit god emot honom, och välståndet hade gjort honom hård mot hans mindre lyckligt lottade bröder.

Han avbröt mig mitt i min bön om att få något att äta med ett vresigt:

— Jag tror inte att ni vill arbeta!

Detta hörde nu egentligen inte dit. Jag hade inte sagt ett ord om arbete. Det ämne jag hade lett samtalet in på var "mat". Jag hade i verkligheten alls ingen lust till att arbeta. Allt jag hade lust till var attkomma med det genomgående tåget som gick västerut samma kväll.

— Ni vill nog inte arbeta, även om man skulle ge er en chans, sade han ilsket.

Jag såg på hans ödmjuka hustru, och jag förstod, att om Cerberus inte hade suttit där, skulle jag fått en stor portion av köttpastejen. Men Cerberus satt där och skyfflade i sig köttpastejen, och jag insåg, att jag måste göra mig vän med honom, om jag skulle få någonting av den. Följaktligen gick jag med en liten suck med på hans moraliska betraktelser angående arbete.

— Naturligtvis skulle jag gärna vilja ha arbete, bluffade jag.

— Det tror jag inte, sade han med en föraktfull fnysning.

— Pröva mig! svarade jag — jag hade nu själv börjat att bli helt ivrig.

— Det är bra! sade han. Kom till hörnet av den och den gatan — jag har glömt adressen nu — tidigt i morron! Ni vet nog, där den nedbrunna byggnaden ligger. Så ska jag sätta er i arbete med att lämpa sten.

— Ja tack, jag ska nog komma!

Han grymtade och fortsatte att äta. Jag väntade. Efter ett par minuter såg han upp med ett uttryck,som om han ville säga: "Jag trodde ni hade gått!" och frågade:

— Vad vill ni?

— Jag ... jag står och väntar på att få något att äta, sade jag fogligt.

— Jag visste ju, att ni inte ville arbeta, vrålade han.

Naturligtvis hade mannen rätt, men han måste ha kommit till detta resultatet genom tankeläsning, ty rent logiskt sett hade han inte något att stödja sig på. Men den som tigger vid dörrarna, måste visa ödmjukhet, och därför böjde jag mig för hans logik, så som jag hade böjt mig för hans moral.

— Ni förstår ju nog, att jag är hungrig, sade jag fortfarande fogligt. Och i morron bitti måste jag vara ännu hungrigare. Tänk er, så hungrig jag måste vara, när jag har lämpat sten en hel dag utan att få något att äta. Om ni däremot nu ger mig något att äta, så blir jag bättre skickad att ta itu med arbetet.

Detta argument gjorde intryck på honom, och fortfarande ätande gav han sig till att överväga saken, medan hans förskrämda hustru just höll på att säga några vänliga ord men höll dem tillbaka.

— Nu ska jag säga er, vad jag vill göra! sade han mellan tuggorna. Ni kommer och arbetar för mig i morron bitti, och mitt på dagen ger jag er ett förskottpå daglönen, så att ni kan få något att äta. Därav kan jag se, om ni menar ärligt eller ej.

— Ja, men innan dess, började jag, men han avbröt mig:

— Om jag nu gav er något att äta, så skulle jag aldrig mer få se er. Åh, jag känner mycket bra till folk av ert slag. Se på mig! Jag är inte skyldig någon mänska något. Jag har aldrig nedlåtit mig till att bedja någon mänska om mat. Jag har alltid förtjänat min föda. Det som är felet hos er är att ni är lat och utsvävande. Jag kan se det på ert ansikte. Jag har arbetat och fört ett hederligt liv. Jag har själv arbetat mig upp till det jag är. Och ni kan göra detsamma om ni arbetar och lever hederligt.

— Som ni? frågade jag.

Ack, det hade aldrig funnits minsta glimt av humor i denne mans dystra, arbetsgenomträngda själ.

— Ja, som jag, svarade han.

— Alla vi andra? frågade jag.

— Ja, alla ni andra, svarade han med den innerligaste övertygelse.

— Men om vi allesamman blev som ni, sade jag, så måste jag tillåta mig att göra er uppmärksam på att det inte skulle finnas någon som kunde lämpa sten för er.

Jag vågar dö på att det syntes en den svagasteantydan till ett leende i hans hustrus ansikte. Vad honom själv angick, så var han fullkomligt lamslagen, men om det kom sig av den förskräckliga utsikten till att han, om människosläktet bättrade sig, inte kunde få någon till att lämpa sten för sig eller om det var av min oförsynthet, det skall till mina dagars slut fortfara att vara en gåta för mig.

— Jag vill inte spilla fler ord på er, vrålade han. Ut med er, ni otacksamme pojkslyngel!

Jag skrapade med fötterna för att tillkännage att det var min avsikt att gå, och frågade:

— Och ni vill alltså inte ge mig något att äta?

Han reste sig plötsligt. Han var en storväxt man. Jag var en främling i ett främmande land, och lagens handhavare var på jakt efter mig. Jag skyndade mig att komma i väg. ”Men varför kallade han mig otacksam?” frågade jag mig själv då jag slog igen grinden. ”Vad tusan har han gett mig att vara tacksam för?” frågade jag åter. Jag kunde se honom genom fönstret. Han hade på nytt tagit i tu med sin köttpastej.

Vid denna tidpunkt hade jag nästan helt förlorat modet. Jag gick förbi många hus utan att våga mig upp till dem. Alla husen såg likadana ut, och inget av dem var inbjudande. Sedan jag hade passerat ett par tvärgator, skakade jag modlösheten av mig ochbörjade samla mig. Detta, att gå och tigga mat, var liksom varje annat spel, och om jag inte tyckte om korten, kunde jag ju begära, att de skulle ges om. Jag bestämde mig för att försöka min lycka i nästa hus. Skymningen höll på att falla, då jag närmade mig det och gick fram till köksdörren.

Jag knackade försiktigt på dörren, och då jag såg den vänliga, medelålders kvinnan som öppnade för mig, slog det mig plötsligt vilken ”historia” jag skulle berätta. Ty det skall ni veta, att en tiggares framgång beror på hans förmåga att tala för sig. För det första, och det skall vara ögonblickligen, måste tiggaren ”taga mått” av sitt offer. Därefter måste han berätta en historia, som tilltalar detta särskilda offers personlighet och temperament. Och just däri ligger den stora svårigheten. I samma ögonblick man tar mått av offret, måste man börja på sin historia. Man har inte en enda minut att förbereda sig på. Med blixtens hastighet måste man gissa sig till, vad slags människa offret är, och finna på den historia som kan göra lämpligt intryck. Den vagabond, som verkligen vill uppnå något, måste vara en konstnär i sitt fack. Han måste kunna leverera sin historia naturligt och utan ett ögonblicks betänkande — och inte på basis av ett ämne, som han väljer ur sin fantasis överflöd, utan på grund av vad han läser i den persons ansikte, som öppnardörren för honom, det må nu vara man, kvinna eller barn, och antingen ansiktet är vänligt eller buttert, givmilt eller girigt, godmodigt eller ilsket, judiskt eller kristet, svart eller vitt, präglat av rasfördomar eller uppfyllt av brodersanda, märkt av landsortmässighet eller världsvana, eller vad det nu eljest kan vara. Jag har ofta tänkt på att min framgång som författare till stor del kan bero på den erfarenhet, jag har samlat under min vagabondstid. För att få den mat, varmed jag kunde uppehålla livet, var jag tvungen att berätta historier, som föreföll sanna. Vid köksdörren, där man står, driven av en obönhörlig nödvändighet, utvecklas denna förmåga att berätta med övertygande allvar, som av de sakkunniga anses som en absolut betingelse för att kunna skriva en bra novell. Jag tror också fullt och fast, att det är mina läroår som vagabond, som har utvecklat mitt realistiska sinne. Realism är den enda vara, som man kan utbyta mot födoämnen vid köksdörren.

Jag kommer i håg en gång, då jag befann mig på en polisstation i Winnipeg, Manitoba. Jag skulle västerut med Canada-Pacificbanan. Naturligtvis fordrade polisen att jag skulle berätta min historia, och det gjorde jag på stående fot. De var landkrabbor, mitt inne i hjärtat av landet, och vad kunde då vara lämpligare att berätta än en

historia från sjön? Denkunde de aldrig fånga mig på. Och så berättade jag dem den gripande historien om mitt liv på helvetesskeppet Glenmore. (Jag hade en gång sett Glenmore ligga för ankar i San-Franciscobukten.)

Jag sade att jag hade kommit ombord som jungman i England. Men då sade de, att jag inte talade som en engelsk pojke. Följaktligen måste jag på stående fot dikta en helt ny historia. Jag var född och uppfostrad i Förenta staterna. Så hade mina föräldrar dött, och jag hade blivit skickad över till mina morföräldrar i England. Det var de som hade skickat mig ut med Glenmore. Jag hoppas att kaptenen på Glenmore måtte förlåta mig, ty jag for hårt fram med hans goda namn och rykte den kvällen på polisstationen i Winnipeg. Så grym som han hade varit! Så brutal! Så rent av diabolisk i sin uppfinnings rikedom i fråga om bestraffningsmedel. Det förklarade, varför jag hade rymt från Glenmore, då hon låg i Montreal.

Men varför befann jag mig då mitt i Canada och på väg västerut, när mina morföräldrar bodde i England? Jag uppfann på stället en gift syster, som bodde i Californien. Hon skulle ta vård om mig. Jag utbredde mig väldigt om hur kärleksfull hon var till sin natur. Men de var inte färdiga med mig ännu, dessa hårdhjärtade polismän. Jag hade kommit ombord påGlenmore i England, men vad hade Glenmore haft för sig under de två år, som hade gått, innan jag rymde i Montreal? Och så hade jag tagit landkrabborna med ut på en liten världsomsegling. Kring-vräkta av våldsamma sjöar och piskade i ansiktet av yrande skum hade de med mig genomkämpat en verklig orkan utanför Japans kust. Jag tog dem med mig till Indien och Rangoon och Kina, och jag lät dem tillsammans med mig hugga sig ut ur isen vid Kap Horn, och till slut låg vi förtöjda i Montreal.

Och så sade de, att jag skulle vänta ett ögonblick, och en av polismännen gick ut i natten, medan jag satt och värmde mig vid kaminen, och hela tiden fortsatte jag att plåga min hjärna med att räkna ut, vad det var för en fälla, de nu skulle försöka att få mig in i.

Jag stönade invärtes, då jag såg en man komma in genom dörren i hälarna på polismannen. Det var inte en zigenares sinne för grannlåt, som hade förmått honom att sätta de små guldringarna i öronen, det var inte prärievinden, som hade gjort hans hud väderbiten så att den liknade rynkigt läder, och det var inte snödrivor och bergssluttningar, som hade gjort hans gång så vaggande. Och då han såg på mig, upptäckte jag genast i hans ögon bud om det stora havet, där solen spelar på vågorna. Här fanns en uppgift, som stackars

På luff arstråt — 2 17jag måste lösa, medan fem, sex polismän stod och såg på mig — jag, som aldrig hade seglat i de kinesiska farvattnen eller yarit runt Kap Horn eller sett Indien och Rangoon för mina ögon.

Jag var förtvivlad. Det var den uppenbara katastrofen, som stirrade mig i ansiktet i gestalt av denne gamle havets son, väderbiten och med guldringar i öronen. Vem var han? Vad var han? Jag måste vara på det klara med honom, innan han var på det klara med mig. Jag måste orientera mig på nytt, annars skulle de illasinnade polismännen orientera mig in i en cell, en rättslokal och ännu fler celler. Om han fick lov att fråga först, var jag förlorad.

Men tror ni, att jag röjde något av den förtvivlade ställning, jag befann mig i, för dessa vaksamma vak-tare över Winnipegs offentliga väl? Nej, det kunde aldrig falla mig in. Jag hälsade den gamle sjömannen, glad och småleende, med hela den synbara lättnad över befrielse från fara, som en drunknande man kan tänkas lägga i dagen, när han under sin sista förtvivlade kamp för livet finner en räddare. Här fanns en man, som förstod och ville bekräfta min historias sannfärdighet inför dessa blodhundar, som inte förstod mig — det var i varje fall den roll, jag försökte spela. Jag grep tag i honom, jag bombarderade honom med frågor om honom själv. I närvaro av

18mina domare ville jag pröva min räddares karaktär, innan han räddade mig.

Han var en vänlig sjöman — ett lätt byte. Polismännen blev otåliga, medan jag frågade ut honom. Till sist sade en av dem, att jag skulle hålla käft. Jag höll käft, men medan jag gjorde det, var jag sysselsatt med att dikta, jag uträknade scenerna till nästa akt. Jag hade fått veta nog för att klara mig tillsvidare. Han var fransman. Han hade alltid seglat på franska fartyg, utom en enda gång, då han hade gjort en resa med en engelsk långträdare. Och äntligen — o, vilken lycksalighet — han hade inte seglat på tjugo år!

Polisen uppfordrade honom ivrigt att förhöra mig.

— Ni anlöpte Rangoon? frågade han.

Jag nickade.

— Där måste vi sända tredjestyrman i land — feber.

Hade han frågat mig vad slags feber det var, så skulle jag ha svarat "gastrisk", fast jag inte hade minsta aning om, vad gastrisk feber var. Men det frågade han inte. Hans nästa fråga lydde i stället:

— Och hur står det till i Rangoon?

— Utmärkt. Det regnade en hel del, då vi var där.

— Hade ni lov att gå i land?

19— Visst hade jag det! svarade jag. Det var tre av oss jungmän som var ute i staden tillsammans.

— Kommer ni ihåg det stora templet?

— Vilket tempel? parerade jag.

— Det stora, som ligger uppe på trappan?

Om jag kom ihåg det där templet, så visste jag, att jag skulle bli tvungen att beskriva det. En hotande klyfta öppnade sig framför mig.

Jag skakade på huvudet.

— Det kan ses från hela hamnen, sade han. Man behöver sannerligen inte ha landpermission för att se det templet.

Jag har aldrig i mitt liv varit så ilsken på ett tempel. Men templet i Rangoon fick jag i alla fall expedierat.

— Det kan inte ses från hamnen, protesterade jag. Det kan inte ses från staden. Det kan inte ses från trappan heller, därför — jag gjorde ett uppehåll för att göra min nästa anmärkning dubbelt verkningsfull — därför att det inte finns något tempel.

— Men jag såg det med mina egna ögon! utbrast han.

— Det var ... vilket år? sade jag.

— 1871.

— Men templet blev förstört vid den stora jord-

20bävningen 1887, förklarade jag. Det var mycket gammalt.

Det blev en paus. Han var upptagen av att med sina gamla ögon återkalla bilden av det vackra templet vid havet, som han hade sett i sin ungdom.

— Trappan finns där ännu, sade jag, liksom för att hjälpa honom. Man kan se den från hela hamnen. Och kommer ni ihåg den lilla ön, som låg till höger, då man löper in i hamnen? Jag tänkte, att där måste ha funnits en ö på det stället, fastän jag var beredd att flytta den över till vänstra sidan, ty han nickade. Den är borta, sade jag. Sju fot vatten där den har legat.

Jag hade fått en smula andrum. Medan han funderade över hur tiden förändrar allt, kunde jag planlägga slutet på min historia.

— Kommer ni ihåg tullhuset i Bombay?

Jo, det kom han ihåg.

— Nedbrunnit till grunden, förkunnade jag.

t— Kommer ni ihåg Jim Wan? utbrast han ivrigt.

— Han är död! sade jag, men vem katten Jim Wan var, hade jag inte den ringaste aning om.

Nu var jag ute på svag is igen.

— Kan ni komma ihåg Billy Harper i Shanghai? parerade jag hastigt.

Den gamle sjömannen ansträngde sig av alla kraf-

21ter att komma ihåg Billy Harper, men detta foster av min fantasi var för mycket för hans avtagande minne.

— Naturligtvis kommer ni ihåg honom, sade jag enträget. Honom känner alla människor. Han här varit där i fyrti år. Och ... nåja, han finns där ännu, det är allt vad jag kan säga om den saken.

Och så inträffade ett mirakel. Sjömannen kom ihåg Billy Harper. Kanske fanns det verkligen en Billy Harper, och kanske hade han varit i Shanghai i fyrtio år och fanns där ännu, men det var i alla fall första gången, jag hade hört talas om honom.

Under en dryg halvtimme fortsatte sjömannen och jag att tala på detta sätt. Till sist sade han till polismännen, att jag var den jag gav mig ut för, och efter en natts logi och frukost blev jag försatt i frihet, så att jag kunde fara västerut till min gifta syster i San Francisco.

Men nu återvända vi till kvinnan i Reno, som öppnade sin dörr för mig den där kvällen i skymningen. Vid första glimten av hennes vänliga ansikte var jag strax klar över, hur jag skulle förhålla mig. Jag uppträdde som en troskyldig, olycklig yngling. Jag kunde inte säga något. Jag öppnade munnen och slöt den igen. Jag hade aldrig förr bett någon människa om mat. Jag var olycklig, otroligt generad. Jag skämdes.

22Jag, som betraktade tiggeri som en behaglig, ganska munter sysselsättning, gjorde om mig själv till en riktigt god ung man av borgarståndet, tyngd av hela borgarståndets moraliska synpunkter. Endast hungerns gnagande plåga kunde förmå mig till att göra något så lågt och ovärdigt som att tigga om mat. Och jag försökte att lägga mitt ansikte i trötta, bedrövade veck, som det passade sig för en hungrig, oskyldig yngling, som inte var van vid att tigga.

— Ni är hungrig, stackars unge man, sade hon.

Jag hade fått henne att säga det första ordet.

Jag nickade och svalde ett par gånger.

— Det är första gången, jag någonsin har ... tiggt, sade jäg med skälvande röst.

— Kom in! Dörren öppnades på vid gavel. Vi har själva redan ätit, men det brinner ännu i spisen, och jag kan fort laga till något åt er.

Hon såg forskande på mig, då hon fått mig in i ljuset.

— Jag skulle önska, att min pojke var lika sund och stark som ni, sade hon. Men han är inte stark. Ibland faller han omkull. Just i eftermiddag har han fallit och slagit sig riktigt svårt, stackars pojke!

Hon sade det, som endast en mor kan säga det, och det låg en outsäglig ömhet i hennes röst, vilken jag innerligt längtade efter att få del av. Jag såg på

23honom. Han satt på andra sidan bordet, tunn och blek, med ombundet huvud. Han rörde sig inte, men hans ögon, som lyste i skenet från lampan, var fästade på mig med en ihållande, undrande blick.

— Alldeles som min stackars far, sade jag. Han hade fallandesjuka. Ett slags svindel. Läkarna visste varken ut eller in. De kunde aldrig komma underfund med vad som fattades honom.

— Är han död? frågade kvinnan milt, i det hon ställde en tallrik framför mig med fem, sex löskokta ägg.

— Död! sade jag och svalde på nytt. För två veckor sen. Jag var hos honom, då det hände. Vi var på väg över gatan. Han föll plötsligt omkull. Han kom aldrig till medvetande igen. De bar in honom på ett apotek, och där dog han.

Och så började jag utbreda mig över min fars sorgliga historia — hur han och jag, efter min mors död, hade lämnat jordbruket och flyttat in till San Francisco, där hans pension (han var gammal soldat) och den smula pengar han i övrigt ägde inte kunde räcka till, och hur han försökt sig som kolportör. Jag berättade också om mina egna sorgliga upplevelser under de få dagarna efter hans död, som jag hade tillbringat ensam och övergiven på San Franciscos gator. Medan den godhjärtade kvinnan stekte fläsk och

24kokte flera ägg, och medan jag gjorde all min flit med att äta upp allt vad hon satte för mig, utbredde jag mig med allt större vältalighet över den stackars föräldralöse pojken och kom med allt fler detaljer. Jag trodde på honom, som jag trodde på de härliga ägg jag åt. Jag kunde ha gråtit över mig själv. Jag vet att min röst ibland var halvkvävd av rörelse. Det var mycket verkningsfullt.

Sanningen var, att för varje nytt drag, som jag utstyrde bilden med, gav mig den godhjärtade själen mer och mer att äta. Hon gjorde i ordning ett matpaket till mig, som jag skulle ta med mig då jag gick. I det lade hon många kokta ägg, peppar, salt och andra saker, och ett stort äpple. Hon försedde mig med tre par tjocka röda yllesockor. Hon gav mig rena näsdukar och andra saker, som jag har glömt. Och under hela tiden lagade hon mer och mer mat, och jag åt och åt. Jag proppade mig som en vilde, men det var också en lång färd över Sierran på en godsvagn, och jag visste inte var och när jag skulle få mat härnäst. Och under hela tiden satt hennes egen olycklige son tyst och orörlig och stirrade på mig från andra sidan bordet, likt dödskallen vid festen. För honom representerade jag antagligen mystiken, romantiken och äventyret — allt, allt som var honom förmenat på grund av den svagt flämtande livsflamma, som brann inom

25honom. Och ändå kunde jag inte låta bli att ett par gånger fundera över att han kanske ändå hade genomskådat mig och sett rakt ned till bottnen av min lögnaktiga själ.

— Men vart ska ni nu ta vägen? frågade hon mig.

— Till Salt Lake City, sade jag. Där har jag en syster ... en gift syster. Jag funderade på, om jag skulle göra henne till mormor, men bestämde mig för att låta bli. Hennes man är entrepenör.

Nu visste jag ju, att entrepenörer i regel har ord om sig att tjäna mycket pengar. Men jag hade sagt det, och nu måste jag stå mitt kast.

— De skulle ha skickat mig pengar till biljetten, om jag hade bett dem om det, förklarade jag, men de har haft sjukdom i huset, och affären går inte heller så bra. Han hade en kompanjon, som lurade honom, och därför ville jag inte skriva och be om pengar. Jag visste att jag kunde klara mig på ena eller andra sättet. Jag lät dem tro, att jag hade pengar nog för att komma till Salt Lake City. Min syster är så rar och god. Hon har alltid varit så snäll mot mig. Jag tror att jag får gå i lära hos min svåger och får komma in i hans affär. De har två döttrar. De är yngre än jag. Den ena är ganska liten.

Av alla de gifta systrar jag har placerat runt om-

26kring i Förenta staterna, är den där systern i Salt Lake City absolut den käraste. Hon står helt levande för mig. När jag talar om henne, kan jag se henne framför mig, hennes två små flickor och hennes man, entreprenören. Hon är en storväxt, moderlig kvinna, som håller på att bli korpulent, som det så ofta händer med godmodiga kvinnor — en kvinna av den sorten, förstår ni, som alltid lagar god mat och aldrig blir ond. Hon är mörk. Hennes man är en lugn, välvillig person. Ibland tycker jag precis att jag känner honom. Och vem vet, om jag inte en dag kan komma att stå ansikte mot ansikte med honom. Om den gamle sjömannen kunde komma ihåg Billy Harper, så vet jag inte, varför inte jag en vacker dag kan komma att stå ansikte mot ansikte med entrepenören, som är gift med min syster, som bor i Salt Lake City.

Å andra sidan har jag en alldeles tydlig förnimmelse av att jag aldrig här på jorden skall träffa på mina många upplagor av föräldrar och far- och morföräldrar — ty ser ni, dem har jag oföränderligt låtit avgå med döden. En hjärtsjukdom var min älsklingsmetod för att låta min mor dö, fastän jag också vid ett eller annat tillfälle har låtit henne dö i lungsot, lunginflammation och tyfus. Det är visserligen sant, att polisen i Winnipeg kan intyga, att jag

har morföräldrar boende i England; men det är länge sedan

27dess, och man har all anledning att antaga, att de nu är döda. I varje fall har de aldrig skrivit till mig.

Jag hoppas, att kvinnan i Reno skall läsa dessa rader och förlåta mig min fräckhet och lögnaktighet. Jag urskuldar mig inte, ty jag skäms inte över mitt uppförande. Det var ungdom, livsglädje och hetsig äventyrslusta, som förde mig till hennes dörr. Det gjorde mig gott. Det lärde mig hur hjärtegoda människor kan vara. Jag hoppas också att det gjorde henne gott. I varje fall kan hon få sig ett gott skratt över det, när hon får veta, hur det i verkligheten hängde samman.

För henne var min historia sann. Hon trodde på mig och hela min familj, och hon var uppfylld av bekymmer vid tanken på den besvärliga resan, som väntade mig, innan jag nådde Salt Lake City. Hennes oroliga omsorger hade så när bragt mig på det hala. Just som jag stod i begrepp att gå, med famnen full av matpaket och fickorna svällande av yllesockor, kom hon att tänka på en brorson, onkel eller en annan släkting, som var i postverkets tjänst och som skulle passera Reno med just det tåg, som jag ämnade stjäla mig åstad med. Jo, det var just skönt! Hon ville följa mig ned till stationen, berätta min historia för honom och få honom till att gömma mig i postvagnen. På det sättet kunde jag utan fara och besvär komma ända

28till Ogden. Salt Lake City låg endast ett par miles därifrån. Hon blev helt ivrig, under det hon utvecklade sin plan i alla detaljer, och hur olycklig jag än kände mig, måste jag låtsas, som om jag var omåttligt förtjust över denna lösning på alla mina besvärligheter.

Lösning! Jo, jag tackar. Jag hade bestämt mig för att resa västerut den kvällen och nu skulle jag bli tvungen att resa österut. Ja, just tvungen, och jag nändes inte säga henne, att det var lögn och dikt alltsammans. Och under det jag spelade glad och förtjust, plågade jag min hjärna för att finna en utväg att slippa undan. Men det fanns ingen utväg. Hon skulle själv följa mig till postvagnen — ja, det sade hon — och sedan skulle hennes släkting vid posten ta mig med till Ogden. Och så skulle jag bli tvungen ' att släpa mig tillbaka de hundratals miles, som sträckte sig likt en öken mellan de bägge stationerna.

Men den kvällen stod lyckan mig bi.

Just i det ögonblicket, då hon skulle sätta på sig hatten och följa mig till stationen, upptäckte hon att hon tagit fel. Hennes släkting kom inte med tåget den natten. Hans turer hade blivit ändrade. Han kom inte förrän om två nätter. Jäg var räddad, ty naturligtvis kunde min ungdomliga dristighet inte tillåta mig att vänta de två dagarna. Jag försäkrade henne med stor optimism, att jag skulle hinna till Salt Lake

29City fortare, om jag begav mig åstad med detsamma, och jag gick min väg med hennes välsignelser och goda önskningar ljudande i mina öron.

Men yllesockorna var utomordentliga. Visst var de det! Jag hade ett par av dem på, då jag samma natt körde med den ”blinda” godsvagnen i det genomgående tåget, som gick västerut.

*

II

KONSTEN ATT ”HÄNGA PÅ”

Om inte någon särskild otur stöter till, kan en hurtig vagabond, som är ung och smidig, "hänga på" ett tåg, hur mycket tågpersonalen än anstränger sig att kasta honom av, naturligtvis förutsatt — och det är en alldeles nödvändig förutsättning — att det sker om natten. När en vagabond av det slaget, under sådana villkor, bestämmer sig för att "hänga på", så antingen hänger han på, eller också är det ödet, som sätter krokben för honom. Med undantag av mord, har tågpersonalen ingen laglig metod, varmed de kan bli honom kvitt. Att tågpersonalen inte alltid drar sig för ett mord, det är en allmän trosartikel inom vaga-bondernas värld, men då jag

under min vagabondtid inte själv har gjort någon erfarenhet i det avseendet, kan jag inte gå i borgen för tillförlitligheten därav.

Men följande har jag hört om de "dåliga" banorna. När en vagabond har lagt sig på vagnsunderredet

31och tåget har satt sig i rörelse, så finns det tydligen ingen möjlighet att fördriva honom förrän tåget stannar. Vagabonden, som ligger lugnt och gott inne i vagnsstället med de fyra hjulen och hela ramen omkring sig, håller tummen på ögat på tågpersonalen, eller tror åtminstone att han gör det, tills han en dag råkar komma på en "dålig" bana. En dålig bana är i allmänhet en sådan, där en eller flera av tågpersonalen för kort tid sedan blivit ihjälslagna av vaga-bonder. Gud liåde den stackaren, som sedan blir fångad under tåget på en sådan bana — ty fångad blir han, även om tåget kör sextio miles i timmen.

Bromsaren tar en kopplingsbult och ett signalsnöre med sig till plattformen framför den vagn där vagabonden ligger. Han gör bulten fast vid snöret, låter apparaten falla ned mellan plattformen och firar ut snöret. Bulten slår mot syllarna mellan skenorna, studsar upp mot vagnsbottnen och slår ned på nytt. Bromsaren låter den löpa fram och tillbaka, än till ena sidan, än till andra sidan, ger efter lite och halar in lite, så att hans vapen får möjlighet att företaga varje tänkbar form av stöt och studs. Varje slag av den dansande bulten kan bringa döden, och med en fart av sextio miles i timmen är det ett verkligt dödens tapto. Föjande dag finner man de sorgliga kvarlevorna av en vagabond någonstans på banvallen, och en kort

32notis i den lokala tidningen omtalar att en okänd man, utan tvivel en luffare, och antagligen drucken, blivit överkörd av tåget, när han troligen låg och sov på banan.

Som typiskt exempel på hur en smidig vagabond kan "hänga på", har jag lust att berätta följande lilla tilldragelse. Jag var i Ottawa, och skulle västerut med Canada-Pacificbanan. Den tretusen miles långa färden låg framför mig; det var höst, och jag skulle över Manitoba och Rocky Mountains. Jag kunde vänta mig skarp kyla, och varje minuts uppskov gjorde resan kallare och besvärligare. Därtill kom, att jag var förargad. Avståndet mellan Montreal och Ottawa är hundratjugo miles. Och det borde jag veta, ty jag hade nyss tillryggalagt den sträckan och det hade tagit sex hela dagar. Men genom ett misstag hade jag kommit bort från huvudlinjen och in på en liten bibana, där det endast gick två lokaltåg om dagen. Och under de sex dagarna hade jag levat av torrt bröd, och det inte i vidare riklig mängd, som jag hade tiggt mig till av de franska bönderna däromkring.

, Vad som hade bidragit till att göra mig ännu mera förbittrad var, att jag hade måst använda hela den ena dagen, som jag tillbragte i Ottawa, att gå runt och försöka skaffa mig kläder till min långa resa. Och här

På luff ar stråt — 3

33vill jag inskjuta, att Ottawa är med ett undantag den stad i Förenta staterna, där det är vanskligast att tigga kläder; det enda undantaget är Washington. Sistnämnda vackra stad slår säkert rekordet. Där tillbragte jag en gång två veckor och sökte förgäves tigga mig till ett par skor, men jag blev ändå tvungen att ta mig fram till Jersey City, innan jag fick dem.

Men för att vända tillbaka till Ottawa: precis klockan åtta på morgonen gav jag mig ut på min jakt efter kläder. Jag strävade energiskt hela dagen, och jag törs svära på att jag gick mina modiga fyrtio miles. Jag intervjuade husmödrarna i hundratals hem. Jag tog mig inte fritt så länge, att jag kunde få någon middag. Och klockan sex på eftermiddagen, efter tio timmars nedslående ansträngningar, fattades jag fortfarande en skjorta, medan ett par byxor, jag äntligen förvärvat mig, var snäva och efter alla märken att döma, gick en snar upplösning till mötes.

Klockan sex inställde jag arbetet och satte kurs på järnvägsstationen. Det var min mening att under vägen få något att äta, men oturen förföljde mig fortfarande. I det ena huset efter det andra blev jag bortvisad, när jag bad om mat. Men $å fick jag ett matpaket räckt ut till mig. Jag blev strax på bättre humör, ty det var det största matpaket, jag någonsin hade sett i ett långt och händelserikt liv. Det var ett paket,

34insvept i tidningspapper och stort som en välvuxen resväska. Jag skyndade mig bort till en obebyggd tomt och öppnade det. Det första jag såg var en bit kaka, så kom flera slags kakor, alla slags kakor och så kaka igen. Det

var alltsammans bara kakor. Inte smörgås med goda, tjocka skivor kött — ingenting utom kakor, och jag avskydde kakor mer än något annat i världen. I en annan tidsålder och under andra luftstreck satte folk sig vid Babylons floder och grät. Och på en byggnadstomt i Canadas stolta huvudstad satte jag mig och grät — över ett helt berg kakor. Liksom man ser på en avliden sons ansikte, så såg jag på denna mängd av olika bakverk. Jag kan kanske kallas en otacksam vagabond, ty jag kunde inte glädja mig över det överflöd, som skänkts mig av en familj, som hade haft främmande föregående dag. Gästerna hade tydligen inte heller tyckt om kakor.

Men de där kakorna betecknade emellertid en vändpunkt i min tillvaro. Värre än de kunde ingenting vara, och därför måste det komma bättre tider. Och det gjorde det också. I nästa hus fick jag komma innanför dörren. Och att komma innanför är höjden av lycksalighet! Man kommer under tak, mycket ofta erbjuds man att tvätta sig och äta vid ett riktigt bord. Landstrykare älskar att sitta riktigt till bords. Huset var stort och komfortabelt, och det låg mitM en stor

35trädgård med vackra träd och ett gott stycke från gatan. De hade just slutat äta, och jag blev visad rakt in i matsalen, vilket i och för sig själv var någonting högst ovanligt, då vagabonder, som är nog lyckliga att bli bjudna innanför, i regel måste äta i köket. En gråhårig, vänlig engelsman, hans något matronlika hustru och en vacker, livlig ung fransyska underhöll mig medan jag åt.

Jag undrar om den unga fransyskan ännu kan påminna sig, hur gott hon skrattade åt mig, då jag nämnde "ett par spänn". Jag ville nämligen försöka skaffa mig en slant av dem och bragte därför pengar på tal.

— Vad var det, ni sa? frågade hon.

— Ett par spänn, sade jag.

Och så brast hon i skratt.

— Var snäll och säg öm det igen, sade hon, när hon skrattat ut.

— Ett par spänn, sade jag.

Och återigen kom det silverklara skrattet.

— Jag ber om ursäkt, sade hon, men vad menar ni med det?

Jag förklarade vårt gängse slanguttryck för henne, och antingen jag fick "ett par spänn" av henne eller inte, det minns jag ej — men jag har ofta undrat om det var hon eller jag som var okunnigast.

Då jag nådde stationen, fann jag till min stora

36förargelse en klunga av minst tjugo vagabonder, som stod och väntade på att kunna följa med "blindvagnarna" på det genomgående tåget. Två eller tre vagabonder på tåget, det gör inte så mycket — det faller inte i ögonen. Men ett tjog! Omöjligt! Ingen tågpersonal i världen skulle låta oss komma upp och åka med.

Jag vill nu förklara vad som menas med en "blind" godsvagn. Det är en vagn, som är byggd utan dörrar vid ändarna, och därför kallas den "blind". På de vagnar, där det finns dörrar i ändarna, är de alltid låsta. Vi anta nu, att en vagabond, efter att tåget har satt sig i rörelse, kommer upp på plattformen till en av blindvagnarna. Antingen finns där ingen dörr eller så är dörren låst. Där finns ingen konduktör eller bromsare, som kan komma och begära pengar för biljetten eller kasta av honom. Det är klart att vagabonden är alldeles säker tills tåget stannar. Då måste han hoppa av och springa före tåget i mörkret och när det kör förbi åter hoppa upp på blindvagnen. Men det finns många sätt att göra detta, som jag nu skall förklara.

Då tåget körde ut från stationen, rusade de tjugo vagabonderna till de tre blindvagnarna. Några kravlade sig upp, innan tåget hade förflyttad sig en vagns-längd. Det var några riktiga dumdristingar, och jag såg

37dem också bli vräkta av med fart. Nu var tågpersonalen naturligtvis varnad, och första gången tåget höll började spektaklet. Jag hoppade av och sprang ett stycke framåt banvallen. Jag märkte att där var flera av vagabonderna i hälarna på mig. De var tydligen på det klara med hur de skulle kunna reda sig. När man vill

"hänga på" ett genomgående tåg, måste man alltid hålla sig ett gott stycke före tåget vid stationerna. Jag sprang först, och efter hand gick den ene efter den andre av dem som följde efter mig ur kapplöpningen. Det fordras skicklighet och mod, när det gäller att hoppa upp på ett gående tåg.

Ty det måste göras på följande sätt. När tåget sätter sig i rörelse, har bromsaren tagit plats på blindvagnen. Det enda sätt, varpå han kan nå tillbaka till de andra vagnarna, är att hoppa ned under farten och gripa tag i en plattform, där ändan av vagnen inte är blind. När tåget inte kör fortare än att han kan våga det, hoppar han av, låter ett par vagnar köra förbi och hoppar så upp igen. Och därför måste vagabonden vara så långt i förväg att bromsaren hunnit lämna blindvagnen, innan den befinner sig framför honom.

Jag hade ett försprång på omkring femtio fot framför den siste vagabonden och stod nu och väntade. Tåget satte sig i rörelse. Jag såg bromsarens lykta på den första blindvagnen. Han satt således på den. Och

38jag såg de förut avvisade stå modlösa längs banan då blindvagnen körde förbi. De gjorde inte något försök att komma upp på den. De var från början förlamade av sin egen oskicklighet. Lite längre fram på linjen stod de vagabonder, som hade lite mer reda på, hur det skulle göras. De lät den första blindvagnen köra förbi och hoppade upp på den andra och tredje. Naturligtvis hoppade nu bromsaren av den första blindvagnen och upp på den andra, där han härjade vilt och kastade av de män, som hoppat upp på den. Men huvudsaken var att jag var så långt framför de andra, att bromsaren, då första blindvagnen kom jämsides mig, redan hade lämnat den och var i ivrigt handge-mäng med vagabonderna på andra blindvagnen. Fem, sex stycken av de mera övade vagabonderna, som hade sprungit lika långt fram, lyckades också ta den första blindvagnen i besittning.

Då vi höll första gången och sprang fram längs spåret räknade jag endast femton vagabonder. Fem av oss hade blivit kastade i diket. Utrotningsprocessen hade börjat, och den. fortsatte station efter station. Snart var vi fjorton, så elva, så nio, så åtta. Det påminde mig om de tio små negrerna i barnkammar-visan. Jag var besluten att bli den siste lille negern. Och varför inte? Var jag inte ung och försedd med styrka och smidighet? Jag vår aderton år och i ypper-

39lig kondition. Och var jag kanske inte kemiskt fri från nerver? Och var jag inte dessutom en vagabond av Guds nåde? Var inte de andra vagabonderna rena idioter och klåpare i jämförelse med mig? Om jag inte blev den siste av de små negrerna, så kunde jag lika gärna uppge alltsammans och ta plats på en alfalfa-farm.

Då vår styrka efter hand hade gått ned till fyra, hade hela tågpersonalen börjat bli intresserad, och från nu blev det en strid mellan list och smidighet, där chanserna naturligtvis var på tågpersonalens sida. En efter en försvann de tre andra överlevande, tills jag var ensam kvar. Hur stolt jag var över mig själv! Ingen Krösus har någonsin varit stoltare över sin första million. Jag hängde på, trots två bromsare, en konduktör, en eldare och en lokomotivförare.

Ett par exempel skall visa, hur jag bar mig åt med att hänga på. Långt ute i mörkret — så långt framför, att bromsaren, som åker på blindvagnen, sannolikt måste ha lämnat vagnen då den når mig — äntrar jag tåget. Gott! Nu är jag säker till nästa station. När vi når stationen springer jag åter långt fram och upprepar samma manöver. Tåget kör ut från stationen. Jag ser det närma sig. Det syns ingen lykta på blindvagnen. Har personalen uppgivit kampen? Det vet jag inte. Det vet man aldrig, och man måste vara be-

40redd på att det värsta kan inträffa, vilket ögonblick som helst. Då den första blindvagnen stannar rakt framför mig och jag hoppar upp på den, anstränger jag mina synnerver till det yttersta för att se, om bromsaren står på plattformen. Jag kan inte se något, men jag vet ju inte, om han inte möjligtvis ändå står där med bländad lykta och i samma ögonblick som jag hoppar upp på fotsteget slår mig i huvudet med den. Jag känner till det där — jadå! Jag har fått en sådan lykta i huvudet både två och tre gånger.

Men nej, den första blindvagnen är tom. Tåget sätter fart. Nu är jag i alla fall säker till nästa station. Men är jag verkligen det? Jag känner att tåget saktar farten. I samma ögonblick är jag idel uppmärksamhet. De har något för sig, som kommer att vålla mig förtret, och jag vet inte vad det är. Jag försöker hålla utkik åt bägge sidor på en gång, och jag glömmer heller inte att hålla ett öga på tendern framför mig. Från alla dessa håll kan angreppet

komma.

Åh, där har vi det! Bromsaren har startat på lokomotivet. Det blir först klart för mig i samma ögonblick som han sätter fötterna på det högra fotsteget på blindvagnen. Som en blixt är jag nere på vänstra sidan och springer förbi lokomotivet. Jag försvinner i mörkret. Situationen är densamma som den har varit ända sedan tåget lämnade Ottawa. Jag befinner mig

41framför, och tåget måste passera förbi mig, om det skall köra vidare. Jag har lika stora chanser som förut att äntra det.

Jag passar på mycket noga. Jag ser en lykta flytta sig i riktning mot lokomotivet och ser den inte flytta sig igen. Den måste således vara kvar på lokomotivet, och det är rimligt att anta att det finns en bromsare i förbindelse med handtaget på lyktan. Den brömsaren måste vara en slö karl, ty annars skulle han ha släckt sin lykta, då han gick föröver, i stället för att skärma av den med handen. Tåget ökar farten. Den första blindvagnen är tom, och jag når den. Som förut saktar tåget farten, bromsaren från lokomotivet äntrar blindvagnen från ena sidan och jag smiter ned från den andra och springer föröver.

Medan jag står där i mörkret och väntar, känner jag mig genombävad av en outsäglig stolthet. Det genomgående tåget har stannat två gånger för min skull — och jag som endats är en fattig, åthutad landstrykare! Jag ensam har två gånger stoppat det genomgående tåget med dess många passagerare och vagnar, dess regeringspost och dess tvåtusen hästkrafter, som stretar och pustar i lokomotivet. Och jag väger endast hundrasextio pund och har inte fem cent i min ficka!

Åter ser jag lyktan bli flyttad över till lokomotivet. Men denna gången göres det på ett iögonfallande sätt.

42En smula för iögonfallande för att falla mig i smaken, och jag funderar över vad som är på tok. I varje fall är det någonting annat än bromsaren på lokomotivet som jag har att vara rädd för. Tåget kör förbi. Just i sista ögonblicket, innan jag vågar språnget, ser jag en mörk gestalt på första blindvagnen — det är en bromsare utan lykta. Jag låter den köra förbi och. bereder mig på att äntra den andra blindvagnen. Men bromsaren på den första har hoppat av och är tätt i hälarna på mig. I en hastig glimt ser jag också den bromsares lykta, som startade på lokomotivet. Han har hoppat av tåget, Och nu befinner sig bägge bromsarna nere på marken på samma sida som jag. I nästa ögonblick passerar den tredje blindvagnen förbi mig, och jag äntrar den. Men jag stannar inte där. Jag har räknat ut vari mitt motdrag skall bestå. Jag rusar över plattformen, och i detsamma hör jag bromsarens tramp på fotsteget, då han hoppar upp på tåget. Jag hoppar av på andra sidan och springer framåt i samma riktning som tåget. Min plan är att få ett litet försprång och komma upp i den första blindvagnen. Det sitter hårt åt, ty tåget håller på att öka farten. Bromsaren är i hälarna på mig, och jag fortsätter att springa. Jag tror att jag är den bäste hastighetslöparen av oss två, ty jag hinner, upp blindvagn nummer ett. Jag står på fotsteget och ser efter min förföljare.

43Han är endast tio fot bakom mig och springer raskt, men tågets fart är nu ungefär lika stark som hans, och i förhållande till mig står han stilla. Jag talar uppmuntrande till honom, räcker ut handen som för att hjälpa honom upp, men han ger luft åt en väldig svordom, uppger kampen och äntrar tåget ett par vagnar längre tillbaka.

Tåget kör nu med full fart, och jag sitter där och skrattar för mig själv, då jag alldeles oförberedd träffas av en vattenstråle. Det är eldaren som riktar vattenslangen mot mig från lokomotivet. Jag går bort till tendern, där jag står fullkomligt skyddad under det utskjutande taket. Vattnet far fram över huvudet på mig utan att göra mig minsta förtret. Det kliar i mina fingrar efter att få kravla mig upp på tendern och slå eldaren i huvudet med ett kolstycke, men jag vet, att om jag gör det, så blir jag mördad av honom och lokomotivföraren, och jag håller mig stilla.

Då tåget håller nästa gång, är jag åter på benen och springer framåt i mörkret. Denna gång är bägge bromsarna på den första blindvagnen, då tåget kör ut från stationen. Jag kan gissa mig till, vad det är de har för sig. De vill sätta stopp för att jag försöker upprepa min krigslist från förra gången. Jag kan inte äntra den andra vagnen, rusa tvärs över den , och nå fram till nummer ett. Så snart första vagnen passerat

44förbi, hoppar de av på var sin sida av tåget. Jag hoppar upp på andra vagnen, och då jag gör det, vet jag att de bägge bromsarna skall angripa mig från var sin sida. Det är som en fälla. Båda vägarna är späirade. Och dock finns det ännu en väg, men den bär uppåt.

Därför väntar jag inte tills mina förföljare hinner upp mig. Jag klättrar upp på det upprättstående järnstativet på plattformen och står på själva handbromsen. Men därmed är också min respit förbi, och jag hör bromsarna komma klampande på var sin sida om vagnen. Jag ger mig inte. Jag ger mig inte tid att se efter, vad det blir av dem. Jag lyfter mina armar upp över huvudet, tills mina händer vilar på ändarna av det kupiga vagnstaket. Den ena handen ligger naturligtvis på den andra vagnens kupiga tak. Emellertid kommer bägge bromsarna uppför fotsteget. Jag vet det mycket bra, fastän jag har alltför bråttom för att se efter dem, ty allt detta sker inom loppet av några få sekunder. Jag svänger benen framåt och häver mig uppåt på armarna. Och då jag drar benen upp under mig, sträcker bromsarna ut armarna och griper efter dem i tomma luften. Jag vet det mycket väl, ty jag ser ned och följer deras rörelser med stort intresse. Och jag hör dem svära av alla krafter.

Nu befinner jag mig i en mycket farlig ställning,

45där jag hänger mellan de yttersta kanterna på två kupiga vagnstak. Med en änspänning av all min kraft flyttar jag bägge benen upp på det ena taket och bägge händerna på det andra. Så griper jag fast i kanten av det kupiga taket, klättrar upp över rundningen till den flata delen av taket, där jag sätter mig ned för att hämta andan, medan jag hela tiden håller mig fast vid en ventilator, som sticker upp över taket. Jag är nu ovanpå tåget — på "däcket", som vi vagabonder kallar det, och det tillvägagångssätt jag har beskrivit kallas bröder emellan att "däcka" tåget. Men det vill jag säga, att det endast är en ung och kraftig vagabond, som kan "däcka" ett passagerartåg, och vidare, att samme unge, kraftige vagabond också måste ha sitt nervsystem i ordning.

Tåget fortsätter att öka farten, och jag vet att jag är säker tills det stannar nästa gång, men också en-dats till det stannar. Om jag blir kvar på tåget efter att det har stannat, så vet jag, att bromsarna skall bombardera mig med stenar. En kraftig brom-sare kan "tappa" en tämligen stor sten på taket av en vagn — en som väger fem till tjugo pund. Å andra sidan finns det stor chans till att bromsarna vänta, att jag skall gå ned på samma ställe, som jag har krupit upp, så jag måste sörja för att komma ned på en annan plattform.

46Med en innerlig förhoppning, att det inte måtte finnas tunnlar på första halva milen eller så, reser jag mig och går en fem, sex vagnar längre akteröver. Och det vill jag säga, att man får inte vara rädd av sig, när man skall ut på en sådan färd. Taken på passa? gerarvagnar är inte inrättade för nattliga promenader. Och om någon tror, att de är det, så råder jag honom att själv försöka. Jag skulle gärna vilja se honom spat-sera längs taket på en skakande och stötande vagn, utan att ha något annat att klamra sig fast vid än mörka, tomma luften, och när man så kommer till den kupiga ändan av taket, som är vått och halt av dagg, måste man kanske ta sats för att nå nästa kupiga tak, som också är vått och halt. Tro mig: när man har gjort det, så vet man, om det är något i vägen med ens hjärna eller om man lider av svindel.

När tåget saktar farten, kravlar jag ned på en plattform, fem, sex vagnar från den där jag kravlat mig upp. Men där finns ingen plattform. Då tåget stannar, glider jag ned på marken. Längre fram, mellan mig och lokomotivet, finns det två lanternor, som flyttar sig fram och tillbaka. Bromsarna ser efter mig på taken. Jag förvissar mig om att vagnen som jag står vid sidan av är fyrhjulad. (När man vill åka på "underplats", på underredet, skall man passa väl på att undgå de sexhjulade vagnarna — de vållar bara förtret.)

47Jag kryper ned under tåget, och jag vill bara säga, att jag är glad över att det står stilla. Det är första gången jag tagit "underplats" på ett tåg på Canada-Pacificbanan, och jag känner inte till inredningen på den. Jag försöker komma över kanten på ramen, mellan den och bottnen på vagnen, men det är där inte plats nog till, jag kan inte tränga mig igenom. Det har jag aldrig förr varit ute för. I Förenta staterna är jag van att resa på underplats, på ordentliga snabbgående tåg, och jag gör det på det sättet, att jag griper fast i ett räckverk, svänger fötterna fram till bromsstången och kravlar mig sedan över kanten på underredet.

I mörkret känner jag mig för med händerna och kommer till det resultatet, att det finns plats mellan bromsstången

och marken. Det är endast med stort besvär jag kan tränga mig in. Jag är tvungen att lägga mig alldeles flat och vricka mig fram. Då jag väl kommit innanför vagnsramen, tar jag plats på stången och undrar, om bromsarna nu också kan räkna ut, vad det har blivit av mig. Tåget sätter sig i rörelse. Äntligen har de uppgivit försöket.

Men har de nu verkligen det? Redan nästa gång vi stoppar, ser jag en lykta stickas in under en ram, som är närmast min, men vid andra ändan av vagnen. De gör en noggrann undersökning för att finna mig.

48Jag måste skynda mig att komma undan. Jag kryper på magen fram under bromsstången. De ser mig och springer efter mig, men jag kryper på händer och knän över skenorna till den motsatta sidan och döljer mig i det skyddande mörkret. Det är fortfarande samma situation. Jag är framför tåget, och tåget måste köra förbi mig.

Tåget kör framåt. Det finns en lykta på första blindvagnen. Jag trycker mig mot marken och ser den spejande bromsaren fara förbi. Men det finns också en lykta på andra vagnen. Och den bromsaren får ögonen på mig och ropar till bromsaren på första vagnen. Bägge hoppar av. Nå, så måste jag styra kosan mot den tredje blindvagnen och krypa upp på den. Men, du milde — även där finns en lykta! Det är konduktören. Jag låter den passera förbi. I varje fall har jag nu hela tågpersonalen framför mig. Jag vänder om och springer tillbaka i motsatt riktning till den som tåget kör. Jag ser mig tillbaka över axeln. Alla tre lyktorna är nu nere på marken, springer runt efter mig. Jag försöker en riktig spurt. Hälften av vagnarna har redan kört förbi, och tåget har tämligen bra fart, då jag hoppar upp på det. Jag förstår att de två bromsarna och konduktören skall komma ru-sandg som rasande hundar inom några sekunder. Jag hoppar åter upp på handbromsen, får tag i de kupiga

På luff arstr&t — 4 aqändarna av taken och är i nästa ögonblick på "däcket", medan mina gäckade förföljare samlar sig på plattformen nedanför som gläfsande hundar, som har drivit en katt upp i ett träd, och där står de nu och svär över mig och säger oälskvärda saker om mina förfäder.

Men vad bryr jag mig om det? De är fem mot en, lokomotivföraren och eldaren inbegripna, och fastän de har lagens majestät och en stor mäktig korporation bakom sig, narrar jag dem allesammans. Jag är emellertid allt för långt tillbaka i tåget, och jag springer fram över vagnstaken, till dess jag befinner mig på femte eller sjätte plattformen från lokomotivet. Då tittar jag försiktigt ned. Det står en bromsare på den plattformen. Att han har fått ögonen på mig, det kan jag se av det sätt, på vilket han skyndsamt drar sig tillbaka till vagnen, och jag vet också, att han står och lurar innanför dörren, beredd att rusa på mig, när jag klättrar ned. Men jag låtsar, som om jag inte vet att han står där, och jag stannar där jag är för att styrka honom i hans villfarelse. Jag ser honom inte, men jag vet mycket väl, att han en gång öppnar dörren och tittar uppåt för att förvissa sig om att jag fortfarande är där.

Tåget börjar sakta farten — vi närmar os§ en station. Jag dinglar med benen liksom för att pröva

50mig fram. Tåget stannar. Jag dinglar fortfarande med benen. Så hör jag honom försiktigt öppna dörren. Han är beredd att ta emot mig. Plötsligt hoppar jag upp och springer längs taket. Det är rakt över huvudet på honom, där han sitter och lurar innanför dörren. Tå-get står stilla, natten är lugn och jag sörjer för att göra så mycket oväsen med fötterna på järntaket som jag kan. Jag vet det naturligtvis inte, men jag antar, att han nu springer fram för att fånga mig, när jag kommer ned på nästa plattform. Men jag aktar mig för den. Då jag nått mitteÄ på taket, vänder jag om och drar mig försiktigt tillbaka till den plattform som både bromsaren och jag nyss har lämnat. Kusten är klar. Jag klättrar ned på marken på andra sidan av tåget och döljer mig i mörkret. Det finns inte en själ som har sett mig.

Jag kryper över till stängslet längs banan och ligger där och lurar. Aha! Vad är det? Jag ser en lykta ovanpå tåget, som rör sig från den ena vagnen till den andra. De tror inte att jag har kommit ned, och nu söker de efter mig på taken. Och ännu bättre — på marken längs bägge sidor av tåget rör sig två lyktor på samma linje och med samma fart som lyktan på taket. Det är en riktig drevjakt, och jag är haren. I samma ögonblick som bromsaren på taket får syn på mig, ämnar de båda andra slå klorna i mig från var

51sin sida. Jag rullar en cigarrett och ser lyktorna skrida förbi. Så snart de passerat mig, kan jag i lugn och ro promenera bort till första vagnen. Tåget sätter sig i rörelse, och utan motstånd kommer jag upp på den främsta

blindvagnen. Men innan tåget har kommit riktigt i gång och just som jag skall tända mig en cigarett, ser jag, att eldaren har krupit över kolhögen till bakre sidan av tendern och står och ser på mig. Jag blir alldeles förskräckt. Där han står kan han krossa mig med kolstycken. Men i stället tilltalar han mig, och jag märker med lättnad, att det ligger beundran i rösten.

— Din förbannade kanalje! säger han.

Det är en stor komplimang, och jag genombävas av stolthet, ungefär som en skolpojke som får premium.

— Hör du, ropar jag till honom. Kan du inte låta bli att använda slangen mot mig.

— Gärna det, svarar han och går tillbaka till sitt arbete.

Jag har alltså gjort mig god vän med loket, men bromsarna är fortfarande ute efter mig. Då vi stannar nästa gång, startar de tre bromsarna på var sin blindvagn, och som förut låter jag dem passera förbi och klättrar upp på taket på en vagn mitt i tåget. Men nu har personalen kommit underfund med hur jag bär mig åt, och tåget stannar. Bromsarna vill se mig i di-

52ket, dessförinnan får de inte ro i sin själ. Tre gånger stannar det stora genomgående tåget vid denna samma station, och var gång undkommer jag bromsarna och klättrar upp på taket. Men det är hopplöst, ty nu har de äntligen fått situationen klar för sig. Jag har lärt dem, att de inte kan beskydda tåget mot mig. De måste försöka med något annat.

Och det gör de. Då tåget stannar härnäst, sätter de efter mig i full fart. Jag förstår nog vad de vill. De vill försöka springa mig trött. I början tränger de mig tillbaka mot den bakersta vagnen i tåget. Jag är medveten om den fara, som hotar mig från den kanten. Så snart de fått mig bakom tåget, ämnar de köra sin väg, och så kan jag stå där och titta efter det. Jag vänder om och snor mig och smiter undan mina förföljare och lyckas klara mig fram till de främsta vagnarna. En av bromsarna följer mig hack i häl. Nå, han skall få sig en riktig språngmarsch, ty jag är i utmärkt form att springa. Jag lägger i väg utåt banan, och mig gör det ingenting. Även om han jagar mig tio miles, så är han likväl tvungen att nå tåget igen, och jag kan äntra det med precis lika stark fart som han.

Jag fortsätter att springa, håller mig ett litet stycke framför honom och stirrar spänt ut i mörkret för att undvika möjliga fallgropar. Ack, o ve, jag stirrar för långt framför mig och snubblar över ett litet föremål,

53som ligger alldeles vid mina fötter, och jag faller framstupa. I nästa ögonblick är jag på benen igen, men bromsaren har tagit mig i kragen. Jag gör inte motstånd. Jag har bråttom att hämta andan och att bedöma min motståndare. Han är en smalaxlad karl, och jag är minst trettio pund tyngre än han. Des.sutom är han lika trött som jag, och om han försöker slåss, så skall jag nog lära honom. Men han försöker inte att slåss, så det behöver jag inte fundera över. I stället börjar han dra mig med sig i riktning mot tåget, och nu dyker det en ny möjlighet och ett nytt problem upp i min hjärna. Jag ser konduktörens och den andre bromsarens lyktor. Vi närmar oss dem. Jag har inte för intet gjort bekantskap med Newyorks polis. Jag har inte för intet legat i godsvagnar, vid vattenbehållare och i fängelseceller och hört bloddrypande historier om misshandel. Om nu dessa tre män skulle ta sig för att misshandla mig? Himlen skall veta, att jag har gett dem anledning nog till det. Jag tänker raskt igenom situationen. Vi kommer närmare och närmare de bägge andra järnvägsmännen. Jag tar mått av magen och käken på mannen som håller mig i kragen, och jag börjar räkna ut, vad jag skall göra med både min vänstra och högra hand, så snart han börjar bråka.

Ty jag vet ett litet trick, söm jag skulle ha lust att försöka på honom, och jag är ledsen över att jag inte

54gjorde det just i det ögonblicket, då han lade vantarna på mig. Jag kunde ha gjort honom alldeles lamslagen av fruktan, innan han hade hunnit få tag i min krage. Han hade stuckit fingrarna innanför min krage med ett riktigt fast grepp. Min rock är stramt tillknäppt. Allt vad jag har att göra är att dyka ned med huvudet under hans arm och börja att snurra runt. Det måste göras fort — i en våldsam fart. Jag vet nog, hur jag skall bära mig åt — snurra hastigt och med små ryck, medan jag vid varje vändning dyker med huvudet in under hans arm. Innan han vet av det, börjar hans fingrar, som håller mig som ett skruvstäd, själva komma i skruvstäd. Han kommer inte att

kunna dra dem tillbaka. Det är en kraftig vridarm. Tjugo sekunder efter det jag har börjat vända mig runt, kommer blodet att springa fram under naglarna på honom, de fina senorna skall sönderrivas och alla musklerna skall krossas och mosas, tills det hela är en blödande, värkande massa. Försök det en gång, när någon har gripit er i kragen. Men ni måste vara snabb, lika snabb som en blixt. Och ni måste ta ett bra tag i er själv, medan ni snurrar runt, hålla fast om huvudet med den vänstra armen och om underlivet med den högra. Ty ser ni, det kunde ju hända, att den andre vill försöka att stoppa er genom en stöt med sin fria arm. Det skulle också vara en god idé att snurra

55från den fria armen i stället för mot den. En stöt då man drar sig tillbaka är aldrig så svår som en motstöt.

Bromsaren anar inte, hur nära han var att få sig en omgång. Det enda som räddade honom var att.de tydligen inte hade för avsikt att göra mig förtret. Då vi kommer tillräckligt nära, ropar han att han har mig, och de signalerar att tåget kan köra vidare. Lokomotivet och de tre blindvagnarna passerar förbi oss. Därefter hoppade konduktören och den andre bromsaren upp på tåget. Men den som fångat mig släppte inte sitt tag. Jag förstår mycket väl vad de har i sinnet. Han skall hålla mig fast tills de bakersta vagnarna når oss. Då skall han hoppa upp, och jag kan ligga där — i diket.

Men tåget har stark fart, ty lokomotivföraren försöker att köra in den förlorade tiden. Förresten är det ett långt tåg. Det blir inte en lätt sak, och jag förstår, att bromsaren med ängslan beräknar tågets hastighet.

— Tror ni, att ni kan klara det? frågar jag oskyldigt.

Han släpper sitt tag i min krage, och gör ett raskt hopp upp på tåget. Ännu är det en hel del vagnar som skall passera. Han vet det och blir stående på fotsteget, sticker fram huvudet och ser efter mig. I

56samma ögonblick vet jag vad min nästa manöver skall bli. Jag skall springa upp på den bakersta plattformen. Jag vet att tåget kör fortare och fortare, men jag kommer bara att rulla om några gånger i smutsen, om jag misslyckas, och jag besitter hela ungdomens optimism. Jag förråder inte med en min, vad jag tänker på. Jag står där, modlös och med lutande skuldror, ett talande bevis för att jag hade uppgivit varje hopp. Men samtidigt undersöker jag med foten detta utmärkta grus — jag har utmärkt fotfäste. Jag ser också efter bromsaren, där han står och förtsätter att sticka fram huvudet. Jag ser honom dra det tillbaka. Han är alldeles säker på att tåget nu har för stark fart för att jag skall kunna hoppa upp på det.

Och tåget kör fort — fortare än något annat tåg jag äntrat upp på. Då den sista vagnen kor förbi, gör jag en spurt åt samma håll som den. Det är en kort snabb spurt. Jag kan omöjligt hoppas att uppnå samma fart som tåget, men jag kan reducera skillnaden i vår hastighet till ett minimum och på detta sätt göra stöten mindre kännbar, när jag träffar fotsteget. Under det flyktiga ögonblicket, då mörkret sänker sig över mig, kan jag inte se räckverket på den bakersta plattformen, och jag har inte heller tid till att finna mig till rätta. Jag sträcker ut handen åt det håll, där jag tänker mig att det måste finnas, och i samma ögonblick släpper

57mina fötter marken. Det hela går på en ren slump. I nästa ögonblick kan jag ligga på marken och rulla runt i gruset med brutna armar och revben eller med krossad huvudskål. Men mina fingrar griper om räckverket; det rycker till i mina armar, jag snurras runt en liten smula, och mina fötter hamnar med en våldsam duns på fotsteget.

Jag sätter mig och är mycket stolt över mig själv. Under hela min vagabondtid är detta det finaste prov på tågäntring. Jag vet att man sent på natten alltid är säker på sista plattformen, i varje fall för ett par stationer framåt, men jag vågar mig inte bort till de främsta vagnarna. Då tåget första gången stannar, springer jag ned längs den sidan, som är längst bort från perrongen, passerar förbi Pullmanvagnarna och dyker ned under en av de vanliga vagnarna. Då tåget nästa gång stannar, springer jag fram igen och finner mig en ny underplats.

Nu är jag någorlunda säker. Bromsarna tror att jag ligger i diket. Men den långa dagen och den ansträngande natten börjar att kännas. Det är varken kallt eller blåsigt där under, så jag börjar blunda. Men det går inte an. Att falla i sömn på järnstängerna är vissa döden, och då vi kommer till en station, kryper jag fram och äntrar den andra blindvagnen. Här kan jag lägga mig ned och sova; och här

58ligger jag också och sover — hur länge vet jag inte — tills jag vaknar vid att en lykta sticks rakt i ansiktet på mig. De bägge bromsarna står och stirrar på mig. Jag kommer på fötter och ställer mig i försvarsställning, medan jag funderar på vem av dem som skall angripa först. Men de tänker inte alls på något sådant.

— Jag trodde att du hade åkt i diket, säger den bromsare, som hade hållit mig i kragen.

— Om du inte hade släppt den gången, hade du själv åkt dit också, svarar jag.

— Hur så? frågar han.

— Jag skulle ha tagit livtag på dig, det är allt-samman, svarar jag.

De överlade en stund, och till sist kom de till följande resultat:

— Nå ja, så kan vi lika så gärna låta dig åka, kamrat! Det tjänar ju ingenting till att vi försöker hålla dig borta.

Och så går de sin väg och lämnar mig i fred till deras bytesstation. Jag har berättat detta som ett exempel på vad som menas med att "hänga på". Jag har naturligtvis valt en natt, då mina ansträngningar kröntes med framgång, och inte sagt något om de nätter — och de var många — då jag varit olycklig nog att snubbla och hamnat i diket.

59Och så vill jag till slut förtälja, vad som hände, då jag kom till bytesstationen på den linjen. På enkelspåriga, genomgående linjer blir godstågen stående vid bytesstationerna och startar efter passagerar-tågen. Då jag kom fram till bytesstationen, gick jag av tåget och såg mig om efter godståget, som skulle starta efter oss. Jag fann godståget, ställde mig vid ett sidospår och väntade. Jag kravlade upp i en stängd godsvagn, som var till hälften fylld med kol, och lade mig till ro. Nästan i samma ögonblick sov jag tryggt.

Jag vaknade vid att dörren sköts upp. Dagen höll på att bryta in, kall och grå, och godståget hade ännu inte kommit åstad. En konduktör stack in huvudet genom dörren.

— Laga dig ut härifrån, din förbannade slyngel! vrålade han.

Det gjorde jag, och då jag kom ut, såg jag honom gå längs tåget och undersöka varenda vagn. Så snart han kom ur synhåll, sade jag till mig själv, att han aldrig i livet skulle kunna tänka sig, att jag kunde vara fräck nog att krypa in i samma vagn, som han hade jagat mig ut ifrån. Och därför vände jag helt lugnt om dit igen och lade mig till vila.

Men det måste ha varit något parallellt i den konduktörens och min tankegång, ty han resonerade som

60så, att just det skulle jag göra. Följaktligen kom han tillbaka och kastade ut mig.

Nå, tänkte jag för mig själv, inte kan det väl falla honom in att jag går dit för tredje gången. Jag vände tillbaka till samma vagn, men beslöt mig för att försäkra mig mot ytterligare överraskningar. Det var endast den ena av sidodörrarna som kunde öppnas. Den andra var tillspikad. Jag gav mig strax i lag med kolbunken, grävde ett hål vid sidan om den tillspikade dörren och kröp ned i det. Så hörde jag den andra dörren öppnas. Konduktören klättrade upp och tittade ned i hålet. Han kunde inte få ögonen på mig. Men han ropade till mig att jag skulle ge mig i väg. Jag försökte att lura honom genom att bli liggande alldeles stilla, men då han började att kasta kolbitar ned i hålet över mig, uppgav jag försöket och blev utkörd för tredje gången. Han meddelade mig under stor upphetsning, vad som skulle komma att ske, om han fick tag i mig en gång till.

Nu förändrade jag taktik. När en mans tankeverksamhet löper parallellt med ens egen, måste man bryta av med detsamma och slå in på nya vägar. Det gjorde jag. Jag gömde mig mellan ett par vagnar på ett tillstötande sidospår och väntade. Jo, alldeles riktigt, konduktören kom tillbaka igen till vagnen. Han öppnade dörren, han klättrade upp, han kastade kol ned i

61hålet jag hade gjort, ja, han kröp till och med ända upp på kolbunken och kikade ned i hålet. Det tillfredsställde honom. Fem minuter senare körde godståget ut från stationen, och han syntes inte till. Jag sprang bort till sidan av vagnen, ryckte upp dörren och kröp in. Han kom aldrig mer och såg efter mig, och jag körde med den kolvagnen ettusentjugotvå miles, och jag sov det mesta av tiden och steg av vid växelstationen, där godstågen

alltid håller en timme eller så, för att tigga mat. Och då jag hade kört de ettusentjugotvå miles, kom jag genom en tillfällighet att förlora min plats i den vagnen, men det var en lycklig tillfällighet. Jag blev nämligen "bjuden innanför" för att få något att äta, och det finns inte en vaga-bond i hela världen, som inte när som helst skulle låta ett tåg gå ifrån sig, när han blir ”bjuden innanför”.

*

III

VÄXLANDE BILDER

Det som gör vagabondens liv så tilldragande, är kanske mest av allt det, att det aldrig blir enformigt. För luffaren är livets ansikte evigt föränderligt — ett ständigt växlande kaleidoskop, där det omöjliga händer, och det oväntade rusar över honom från buskarna vid varje krökning av vägen. Landstrykaren vet aldrig vad som kan hända i nästa ögonblick, och därför lever han blott i det nuvarande. Han har lärt sig, hur lönlöst det är att göra upp planer, och han känner den glädje som ligger i att följa slumpen och dess nycker.

Jag tänker ofta på mina vagabonddagar, och jag undrar ständigt över den snabbhet varmed bilderna dyker upp i min erinring. Det gör detsamma var jag börjar, ty varje dag bland alla dagar är en dag för sig, och var och en av dem har sina egna skiftande

63bilder. Jag minns till exempel en solljus sommarmorgon i Harrisburg, Pennsylvania, och med ens kommer jag då att tänka på hur lyckligt den dagen började — med att jag satt riktigt till bords med två gamla fröknar, och inte i köket, utan i matsalen, medan de själva satt vid sidan av mig vid bordet. Vi åt ägg ur äggkoppar! Det var första gången, jag sett eller hört något om äggkoppar. Jag erkänner att jag i början kände mig en liten smula generad, men jag var hungrig, och jag ville inte låta mig förbluffas. Jag klarade äggkopparna, och jag klarade äggen på ett sätt, som fick de två fröknarna att stirra på mig av överraskning.

Men de åt ju också som ett par kanariefåglar, satt där och petade med sitt enda ägg och tog små, små munfullar av de tunna rostade brödskivorna, som nästan liknade oblat. Livskraft hade de inte mycket; deras blod var tunnt, och de hade legat lugnt och varmt hela natten. Jag däremot hade varit ute hela natten, och jag hade förbrukat en del av det bränsle, som fanns i min kropp för att hålla mig varm, medan jag arbetade mig fram från ett ställe som hette Em-porium och ligger i den nordliga delen av staten. Rostat bröd tunt som oblater. Det var storartat! Men varje oblat var bara som en munsbit för mig — ja, knappt en hel bit. Det är ledsamt att behöva sträcka

64sig efter ett nytt stycke bröd för var gång man sväljer, när man är kapabel att sätta i sig många bitar.

När jag var en mycket liten pojke, hade jag en mycket liten hund, som hette Punch. Jag gav honom alltid själv mat. Så hade någon därhemma skjutit en massa änder, och vi fick en härlig middag. Då jag hade ätit, gjorde jag i ordning ett mål mat till Punch — en stor tallrik full av ben och små läckra bitar. Jag gick ut för att ge honom det. Men nu hände det sig så, att det hade kommit en gäst ridande till oss från en gård i närheten, och han hade med sig en newfoundlandshund, stor som en kalv. Jag satte tallriken på marken. Punch viftade på svansen och började. Under minst en halv timme skulle han nu vara fullkomligt lycklig. Så kom det plötsligt ett stormangrepp. Punch sopades undan som ett grässtrå, som kommer i vägen för en cyklon, och newfoundländaren kastade sig över tallriken. Trots sin väldiga buk måste den ha varit van vid att intaga sina måltider i en fart, ty under de korta ögonblick som försiggick, innan den fick den spark mellan revbenen, som jag riktade mot den, hade den slukat allt som fanns på tallriken. Det fanns inte den minsta lilla smula kvar, och till och med fettfläckarna tog han bort med en sista eftertänksam slickning.

Så som den store newfoundländaren hade handlat

65med den tallrik kött jag ämnat åt Punch, så handlade jag med de båda fröknarnas mat i Harrisburg. Jag gjorde fullkomligt rent hus. Jag slog inte sönder något, men jag åt upp alla äggen och det rostade brödet och kaffet. Tjänsteflickan sändes ut efter mer, och jag höll henne i gång, och hon kom ständigt med mer och mer. Kaffet var alldeles ypperligt, men det hade inte varit nödvändigt att servera det i så små ynkliga koppar. Jag hade ju nästan inte tid att äta, när jag måste använda min tid till att lägga socker och grädde i alla de många kopparna med kaffe.

Men det gav mig i alla fall tid att låta tungan löpa. De två gamla fröknarna, med deras röda och vita hy och grå lockar, hade aldrig förr sett in i äventyrets lysande ansikte. De hade, för att använda ett vagabonduttryck, arbetat hela sitt liv på samma spår. Jag kom in i deras häridelselösa tillvaro med dess fina doft och trånga ram som en frisk fläkt från den stora världen, en sund och kraftig påminnelse om svett och strid, om främmande länder och främmande jord. Och jag gned eftertryckligt deras mjuka hand-flator mot den garvade huden på mina egna händer — den halvtumstjocka hornaktiga hud, som man får av att hala i tågvirke och de långa ansträngande timmarna med handen kärleksfullt sluten om spadskaftet. Detta gjorde jag, inte blott av ungdomligt övermod,

66utan för att visa, att jag hade krav på deras barmhärtighet på grund av det arbete jag hade utfört.

Åh, jag kan se dem ännu, de gamla fröknarna, där jag satt vid deras frukostbord för tolv år sedan och berättade hur mitt liv hade gestaltat sig, hånfullt log åt deras vänliga råd, som det anstod en riktig tusan till karl, och fängslade dem med spännande berättelser, inte blott om mina egna äventyr, utan också om alla de äventyr som hade vederfarits alla andra landstrykare, som jag hade råkat på och utbytt förtroenden med. Och jag annekterade dem alla för egen del — äventyren menar jag — och om de två gamla damerna hade varit mindre tillitsfulla och oskyldiga, kunde de ha fått mig på det hala i fråga om kronologin, Nå, men vad gjorde det? Det var endast lika för lika. Jag gav dem full valuta för deras många koppar kaffe, deras ägg och det rostade brödet. Det var en riktigt stor dag, jag förskaffade dem. Jag dukade upp för dem hela mitt förråd av historier. Det, att jag kom och satt vid deras bord, det var deras äventyr, och äventyr är alltid en kostbar sak.

Då jag hade sagt farväl till de båda fröknarna och promenerade nedåt gatan, snöt jag en tidning vid ingången till ett hus, där familjen tydligen steg sent upp, och med den lade jag mig på en gräsplan för att komma i kontakt med världen utanför och se, vad som hade

67tilldragit sig under de sista tjugofyra timmarna. Där i parken träffade jag en annan landstrykare, som berättade sitt levnadslopp för mig och plågade mig med att jag borde gå in i Förenta staternas armé. Han hade själv nyligen låtit värva sig, och han kunde inte fatta, varför inte jag kunde göra detsamma. Han hade för ett par månader sedan varit med Coxeys armé, då den marscherade mot Washington, och det måste ha givit honom smak för militärlivet. Jag var ju också själv veteran, ty hade jag kanske inte varit menig i kompani L i andra divisionen av Kellys arbetarhär — vilket kompani var känt under namnet "Nevadastormen". Men mina erfarenheter från militärlivet hade haft motsatt verkan, så jag lät landstrykaren vandra sin dunkla väg, medan jag trampade omkring för att skaffa mig middag.

Sedan detta var gjort, gick jag över bron, som förde över Susquehanna till västkusten. Jag kan inte komma ihåg vad den järnvägen hette, som passerade förbi här, men medan jag låg där i gräset på morgonen, hade jag fått i mitt huvud att bege mig till Baltimore, och till Baltimore skulle jag med den banan, vad den än hette. Det var en varm eftermiddag, och då jag hade kommit ett gott stycke ut på bron, träffade jag på en hop krabater, som låg och simmade utanför piren. Jag kastade av mig kläderna och var med ett

68ute i vattnet. Vattnet var härligt, men då jag kom upp och fick på mig kläderna, märkte jag, att jag var bestulen. Någon hade rotat igenom mina fickor. Nu frågar jag endast, om det att ha blivit bestulen inte är äventyr nog för en dag? Jag har träffat män, som blivit bestulna och som talat om det, så länge de levde. Visserligen fick den tjuv, som genomsökte mina fickor, inte mycket för sitt besvär — en trettio eller fyrtio cents i nickel och koppar förutom tobaken och mitt cigarettpapper; men det var allt jag ägde och mer än de flesta människor kan bli bestulna på: ty de ha alltid något liggande där hemma, medan jag inte har något hem. Det var en dålig samling, som simmade runt därnere i floden. Jag förstod att det var bäst att tiga stilla. I stället bad jag om tobak och papper till en cigarett, och jag kunde ha vågat min salighet på, att det var ett av mina egna cigarettpapper, som jag

rullade den tobaken i.

Då jag hade kommit över bron, satte jag kursen mot väster. Där gick banan, som jag var ute efter. Så långt ögat räckte, fanns ingen station att se. Och hur jag skulle kunna komma med ett godståg utan att ha en station att starta från, ja, det var just frågan det. Jag lade märke till, att spåret gick uppför en stigning, vars högsta punkt just var den plats, där jag hade kommit ned, och jag visste, att ett tungt gods-

69tåg inte kunde köra så fort uppför den. Men hur fort? På andra sidan spåret reste sig en hög brant. Ovanför den såg jag en mans huvud sticka upp. Kanske han kunde säga mig, hur fort godstågen kör uppför stigningen och när nästa tåg passerade i sydlig riktning. Jag ropade mina frågor upp till honom, och han gjorde tecken åt mig, att jag skulle komma närmare.

Jag lydde, och då jag klivit uppför branten, fann jag utom honom fyra andra karlar, som låg runt omkring i gräset. Jag var strax på det klara med vad det var för folk — amerikanska zigenare. På den öppna platsen mellan träden ett stycke från brantens kant stod ett par vagnar av högst egen konstruktion. Där fanns en hel svärm av trasiga, halvnakna barn, som sprang omkring i lägret, men jag lade märke till, att de aktade sig för att komma i närheten av männen, så att de kunde störa dem på något sätt. Några magra, fula och utslitna kvinnor sysslade med olika småarbeten, och jag lade särskilt märke till en, som satt för sig själv på ett av vagnssätena, med nedböjt huvud och hakan stödd mot knäna, som hon höll kraftlöst omslutna med sina armar. Hon såg ut, som hon inte brydde sig om någonting — men härvidlag tog jag fel, ty jag skulle senare erfara, att det verkligen fanns något som hon brydde sig om.

70Allt det lidande, som kan vederfaras en människa, stod att läsa i hennes ansikte, och där fanns ett oändligt tragiskt uttryck i det, som om hon hade mist förmågan att lida mera. Ingenting som nu kunde ske, var i stånd till att göra intryck på henné — det var vad jag läste i hennes ansikte, men också häri tog jag fel.

Jag låg i gräset och pratade med männen. Vi hörde ju till samma släkte — så gott som bröder. Jag var amerikansk landstrykare, och de var amerikanska zigenare. Jag kände tillräckligt till deras språk och de till mitt, för att vi skulle kunna underhålla, ett samtal. Det var två män till som hörde till bandet, men de hade gått över på andra sidan floden. Officiellt skulle de erbjuda sig att laga paraplyer, men vad som verkligen låg bakom deras arbete, sade de andra inte något om, och det skulle inte varit artigt av mig att fråga.

Det var en strålande vacker dag. Inte en vindfläkt rörde sig, och vi låg och gottade oss i solvärmen. Från alla håll ljöd insekternas dova surr, och luften var mättad av den söta doften från fuktig jord och allt det spirande gröna. Vi var alltför dåsiga att göra mer än att då och då mumla ett eller annat för att hålla samtalet i gång. Och så helt plötsligt blev den frid och ro, som hade sänkt sig över oss, på ett högst obehagligt sätt avbruten av människor.

71Två barbenta pojkar — de kunde väl vara en åttanio år gamla — hade råkat försynda sig mot någon av de regler, som gällde för alla i lägret. Vad det var visste jag inte, men en av männen, som låg vid sidan av mig, reste sig plötsligt och kallade på dem. Han var stammens hövding, en man med låg panna, ögon som smala springor och tunna läppar, och uttrycket i det elaka ansiktet var tillräcklig förklaring på varför de bägge pojkarna ryckte till och blev stilla som förskrämda rådjur vid ljudet av hans stämma. Det fanns ett vaksamt uttryck i deras ansikten, den vaksamhet, som är en föjd av stor ångest, och de vände sig skräckslagna om för att springa sin väg. Han ropade att de skulle komma tillbaka, och den ene av dem saktade tvekande och motvilligt farten något, medan hans magra, lilla gestalt tydligt talade om den strid som rasade inom honom, en strid mellan fruktan och sunt förnuft. Han visste att han måste vända tillbaka. Hans förnuft och erfarenheter från andra liknande tillfällen sade honom, att om han skulle välja mellan att vända tillbaka och springa sin väg, var det första det minst onda, men även om det var det minst onda, var det likväl stort nog att ge hans ångest vingar och driva hans fötter till flykt.

Han fortsatte att sacka efter och kämpade med sig själv, till dess han nådde trädens skydd, men där

72stannade han. Stammens hövding förföljde honom inte. Han gick endast bort till en vagn och hämtade en grov piska. Så kom han tillbaka till mitten av den öppna platsen och blev stående stilla. Han sade ingenting. Han rörde

sig inte. Han var lagen, alls-mäktig. Han stod där bara och väntade. Och jag visste, och alla visste, och de bägge gossarna, som stod där i skydd av träden visste, vad han väntade på.

Den pojke som hade sackat efter, vände nu långsamt tillbaka. Ett stort beslut, fattat under ångest och bävan, stod att läsa i hans ansikte. Han betänkte sig inte. Han hade bestämt sig för att ta sitt straff, och märk väl — det var inte straffet för den ursprungliga förbrytelsen, utan den förbrytelse han gjort sig skyldig till genom att springa sin väg. Och på denna punkt uppförde sig stammens överhuvud endast på samma sätt som det upphöjda samhälle han levde i. Vi straffar våra förbrytare, och när de undslipper och springer sin väg, hämtar vi tillbaka dem och straffar dem ännu hårdare.

Rakt fram mot hövdingen kom pojken gående, och han stannade på ett passande avstånd, så att där fanns plats till att svänga piskan. Med ett skarpt vinande ljud flög den genom luften, och jag for ovillkorligt upp i förskräckelse, då jag hörde hur tungt slaget

73föll. Det magra lilla benet var så förfärligt magert och smalt. Köttet blev alldeles vitt, där pisksnärten hade träffat, och på detta vita kom det en tjock valk, längs vars sidor små röda bloddroppar tillrade fram och visade var huden hade gått sönder. Åter lyftes piskan, och hela den lilla kroppen skälvde i väntan på slaget, men pojken rörde sig inte. Han ville hålla ut. En ny strimma tecknade sig på hans ben och därefter en tredje. Det var först då piskan träffade för fjärde gången som pojken skrek högt. Nu förmådde han inte heller stå stilla längre, utan hoppade fram och tillbaka i smärta och plåga, men han försökte inte springa sin väg. Om han under sitt hoppande hade kommit utom räckhåll för piskan, hoppade han strax tillbaka igen. Och sedan allt var över — det var tolv piskslag — drog han sig jämrande tillbaka mellan vagnarna.

Hövdingen stod stilla och väntade. Den andre pojken kom nu fram mellan träden, men han kom inte rakt emot hövdingen. Han kom som en krypande hund, som varje ögonblick vänder sig om och tar några steg tillbaka. Men han kom ständigt åter, närmande sig mannen i allt snävare och snävare kretsar, jämrande sig och utstötande oartikulerade strupljud liksom ett djur. Hans ögon vek inte från piskan, och det fanns i dem ett uttryck av fasa, som vittnade om

74hur oerhört misshandlat detta barn var. Jag har sett starka män falla till höger och vänster om mig i strid och vrida sig i dödskval, jag har sett dem tjogtals bli sprängda i luften av bomber och granater och splittras i bitar, men tro mig, att detta föreföll mig idel småsaker i jämförelse med att se på detta stackars barn.

Så började bestraffningen. Den första pojkens bestraffning hade varit ett lekverk mot detta. Under loppet av få sekunder strömmade blodet ned över de små tunna benen. Han hoppade och vred sig och kröp samman, tills det nästan såg ut som om han var en komisk marionettfigur på ett snöre. Jag säger "såg ut", ty hans skrik motsade detta intryck och gav verklighetens prägel åt det hela. Hans skrik var gälla och genomträngande: inga sträva toner, endast den könlösa tunnheten som är karakteristisk för barnstämman. Så kom ett ögonblick, då pojken inte längre kunde uthärda det. Hans sista rest av förnuft försvann, och han försökte springa sin väg. Men nu följde mannen efter honom, avskar hans flykt och drev honom, fortfarande med piskslag, tillbaka till den öppna platsen.

Då kom ett avbrott. Jag hörde ett vilt, halvkvävt skrik. Den kvinna, som satt på vagnen, hade hoppat ned och kom springande för att lägga sig emellan. Med ett språng stod hon mellan mannen och pojken.

75— Vill du ha lite du också? sade mannen med piskan. Ja, ja, så kom då!

Han svängde piskan mot henne. Hennes kjolar var långa, så han försökte inte att träffa hennes ben. Han riktade slaget mot hennes ansikte, och hon skyddade det så gott hon kunde med händer och armar, medan hon böjde fram huvudet mellan de magra axlarna och lät slagen regna ned över skuldror och armar. Hjältemodiga mor! Hon visste mycket väl vad hon gjorde. Pojken sprang, fortfarande skrikande, bort till vagnarna.

Och under hela tiden låg de fyra männen bredvid mig och såg på. Men de rörde sig inte, och jag tillstår, ja, och det utan att blygas, att inte heller jag rörde mig, fastän mitt förnuft måste kämpa en hård kamp mot min naturliga instinkt, som manade mig att stå upp och lägga mig emellan. Jag kände livet. Vad kunde det gagna kvinnan eller mig, att jag lät piska mig till döds av fem män där på vallen vid Susquehanna? Jag har en gång sett én man bli

hängd, och ehuru hela min själ gjorde motstånd däremot, kom inte ett ord över mina läppar. Om jag hade protesterat, hade jag antagligen fått huvudskålen krossad med kolven av en revolver, ty det var lagen som befallde att mannen skulle hängas. Och här, i detta zigenar-band, var det lagen som påbjöd, att denna kvinna skulle piskas.

76Ja, så var det. Vid bägge dessa tillfällen var orsaken till att jag inte lade mig emellan, inte att 'det var lagens bud, utan att lagen var starkare än jag. Om dessa fyra män inte hade legat vid sidan av mig i gräset, så skulle jag med stor fröjd ha kastat mig över mannen med piskan. Och om inte då någon av kvinnorna i lägret, hade angripit mig med en kniv eller påk,^så känner jag mig övertygad om att jag skulle ha gjort om honom till plockfisk. Men de fyra männen låg vid sidan av mig i gräset. Det var de, som gjorde, att deras lag var starkare än jag.

Tro mig, jag led också på mitt sätt! Jag hade förut sett kvinnor bli pryglade, många gånger, men jag har aldrig förut sett någon bli pryglad, som den kvinnan blev det. Hennes klänning slets i trasor över axlarna. Ett av slagen hade hon inte kunnat parera, och det hade efterlämnat en blodig strimma från kind till haka. Inte ett slag, inte två, inte ett halvt tjog, inte ett helt tjog, utan ändlösa, obegränsade massor av slag regnade ned över henne. Svetten bröt fram ur alla mina porer; jag drog tungt efter andan och grep tag i gräset så hårt, att jag slutligen drog upp det med rötterna. Och under hela denna tid fortsatte mitt sunda förnuft att viska i mitt öra: "Din narr! Din narr!" Den blodsprängda strimman i kvinnans ansikte hade så när berövat mig all besinning. Jag

77gjorde min till att rusä upp, men den man som låg vid? sidan av mig, lade sin hand på min axel och höll mig tillbaka.

— Så, så, kamrat, ta det lugnt! sade han i dämpad, varnande ton. Jag såg på honom, och hans blick mötte min utan minsta tvekan. Han var en storväxt man, med breda axlar och kraftiga muskler, hans ansikte var slött och flegmatiskt, inte ovänligt, men utan all livlighet och absolut utan intelligens, en själ som famlade i mörker, inte ond, men blottad på moral och tung och stadig som en oxe. Han var som ett djur med en svag glimt av förstånd, ett godmodigt oskäligt djur med en gorillas krafter och själskaliber. Hans hand låg tungt på min axel, och jag kände vikten av de muskler, som låg bakom detta grepp. Jag såg på de andra oskäliga, två av dem var tydligen ganska oberörda, men den tredje däremot tycktes fröjda sig över synen — och så vaknade mitt sunda förnuft, mina muskler slappades, och jag sjönk tillbaka i gräset.

Mina tankar sökte sig tillbaka till de gamla damerna, som jag hade ätit frukost samman med på morgonen. Knappast två miles, fågelvägen, var det mellan deras bostad och det ställe, där detta uppträde försiggick. Här, en vacker stilla dag, med strålande solsken, blev en av deras systrar piskad av en av mina bröder. Det var ett blad ur livets bok, som de aldrig skulle

78komma att få se — och det var bäst så, även om de, därför att de inte såg det, aldrig skulle kunna förstå sina systrar eller sig själva eller veta besked om det stoff, av vilket de var danade. Ty det är inte kvinnan givet att leva sitt liv instängd i trånga rum och samtidigt vara hela världens "lilla syster".

Äntligen upphörde piskslagen, och kvinnan som nu inte längre skrek, vände tillbaka till sin plats i vagnen. Där fanns ingen av de andra kvinnorna, som närmade sig henne — i varje fall inte genast. De var rädda. Men de kom sedan, efter en passande mellantid. Mannen lade piskan ifrån sig, kom tillbaka till oss och kastade sig ned på andra sidan om mig. Han andades tungt efter ansträngningen. Så torkade han svetten ur ögonen med rockärmen och såg utmanande på mig. Jag mötte hans blick med största likgiltighet. Vad han hade gjort kom inte mig vid. Jag gick inte min väg med detsamma. Jag låg där en halvtimme ännu, vilket under förevarande omständigheter var vanlig hövlighet och etikett. Jag rullade cigaretter av tobak, som de lånade mig, och då jag lät mig glida nedför sluttningen till järnvägen, hade jag fått alla de upplysningar, som var nödvändiga för att få tag i nästa tåg som gick söderut.

Nå, än sedan? Det var ett blad ur livets bok, det var alltsammans; och det finns många blad, långt

79värre, som jag har sett. Jag har emellanåt framhållit — folk, som hörde på det, ha alltid trott att det var skämt — att vad som utgör skillnaden mellan män-niskorna och de andra djuren är att mannen är den ende hanne som

misshandlar honan av sitt eget släkte. Detta är någonting, som varken vargen eller den lömske koyoten någonsin skulle göra sig skyldig till. Detta är något, som inte ens hunden, som likväl har blivit degenerad genom att leva bland människorna, någonsin skulle göra. Hunden har i detta avseende bevarat det vilda djurets instinkt, medan människan har förlorat de flesta av dessa instinkter — i varje fall de flesta av de goda.

Värre blad i livets bok än det jag nyss har beskrivet? Läs berättelserna om minderårigas arbete i Förenta staterna — i öster och väster, norr och söder, likgiltigt var — och tänk på, att vi allesamman, vi som lever av andras arbete, foga långt värre blad in i livets bok än det, varpå det berättas om en kvinna, som piskades vid Susquehanna.

Jag gick utför sluttningen till spåret. Här var det brå fotfäste, så här kunde jag hugga godståget, när det långsamt arbetade sig uppför stigningen, och här fann jag ett tiotal landstrykare, som väntade på detsamma. Ett par av dem satt och spelade kort med en

80gammal lek. Jag bad att få vara med. Det var en neger som skulle blanda. Han var fet och ung och rund i ansiktet. Han strålade av välvilja. Det formligen lyste om honom. Då han gav mig det första kortet, hejdade han sig och sade:

— Hör på, kamrat, har jag inte sett dig förut?

— Jo, det kan du svära på, att du har! svarade jag. Men då var du inte klädd som nu.

Han såg lite fundersam ut.

— Kommer du ihåg Buffalo? frågade jag.

Då kände han igen mig, och Han hälsade mig med skratt och utrop som en gammal kamrat, ty i Buffalo hade hans kläder varit randiga, medan han avtjänade sitt straff i Erie Countys korrektionsanstalt. Och vad det beträffar hade mina kläder också varit randiga, ty jag hade själv haft ett litet mellanhavande med lagen.

Spelet kom i gång, och jag fick veta vad det var vi spelade om. Nedåt floden gick en brant och smal stig, och den förde förbi en källa, som låg ungefär tjugofem fot nedanför där vi satt. Den som förlorade skulle ta en liten burk, som hade varit använd, till kondenserad mjölk, och hämta vatten till den vinnande.

Det första spelet slutade, och negern förlorade. Han tog den lilla burken och tog sig ned utför branten, medan vi satt ovanför och gjorde narr av honom.

. På luffarstråt — 6 qiVi drack som svampar. Han måste göra hela fyra turer för mig ensam, och de andra var lika ödslande med de våta varorna. Sluttningen var mycket brant, och emellanåt snubblade negern när han gått halvvägs upp, spillde ut vattnet och var tvungen att gå tillbaka och hämta mer. Men han blev inte förargad. Han skrattade lika hjärtligt som någon av oss — det var därför han snubblade så ofta. Och han försäkrade oss ständigt, vilken ohygglig mängd vatten han skulle dricka, när en av oss förlorade.

När vår törst var släckt, började vi ett nytt parti. Negern förlorade igen, och åter drack vi så mycket vi orkade. Ett tredje och fjärde spel slutade på samma sätt, och varje gång var den tjocke negern nära att dö av skratt vid tanken på det öde, som tillfället fortfarande lät komma honom till del. Och vi var också nära att dö av skratt. Vi skrattade som obekymrade barn eller gudar, där vi låg vid randen av sluttningen. Jag vet, att jag skrattade, tills jag hade en känsla av att mitt huvud höll på att spricka, och jag drack av mjölkburken, tills jag var så full med vatten som en båt, som sprungit läck. Vi diskuterade på allvar frågan, huruvida vi lyckligt skulle kunna äntra tåget, när det körde uppför stigningen, sedan så mycket vatten hade ökat vår kroppstyngd. Denna synpunkt höll på att göra alldeles kål på negern. Han måste

82hålla upp med vattenbärningen i minst fem minuter, medan han lade sig ned och vred sig av skratt.

Skuggorna blev djupare och nådde längre och längre ut över floden; den milda, svala skymningen föll på, och fortfarande satt vi där och drack vatten, och fortfarande måste vår svarte munskänk hämta mer och mer. Glömd var den kvinna, som jag för några timmar sedan hade sett piskas. Det var ju endast ett blad i livets bok; bladet

hade vänts, och jag var upptagen av att läsa ett nytt blad, och när lokomotivet visslande arbetade sig uppför stigningen, skulle jag vara färdig även med detta blad och börja på ett nytt. Och på detta sätt fortsätter man att läsa i livets bok, blad för blad, otaliga blad — så länge man är ung.

Men så kom ett spel, där negern för en gångs skull inte förlorade. Offret var en mager landstrykare, som såg ut som om han led av dålig matsmältning, och han hade varit den av alla, som hade skrattat minst. Vi sade, att vi inte ville ha mer vatten, vilket var fullkomligt sant. Inte för Ormuz' och Indiens alla rikedomar, nej, inte om någon skulle ha velat pumpa det in i mig med luftpump, kunde jag ha tvingat min syndiga, överfyllda kropp till att ta emot en enda droppe mer. Negern såg snopen ut, men så stramade han upp sig och sade, att nu kunde han ha lust till att få lite vatten. Och han menade det. Han begärde

83vatten, mer vatten och ständigt mer vatten. Oupphörligt måste den melankoliske landstrykaren klättra upp och ned för den branta sluttningen, och oupphörligt begärde negern mera. Han drack mer vatten än alla vi andra tillsamman. Skymningen avlöstes av den mörka natten. Stjärnorna kom fram, och han fortsatte att dricka. Ja, om visslan på godståget inte hade hörts, så tror jag, att han hade suttit där ännu och fyllt sig med vatten av skadeglädje, medan den melankoliske landstrykaren arbetade sig upp- och nedför sluttningen.

Men visslan ljöd, och jag var färdig med det bladet i livets bok. Vi sprang upp och ställde oss i en rad längs spåret. Där kom tåget väsande och pustande „ uppför stigningen, medan lyktorna gjorde natten till dag och fick våra gestalter att teckna sig som mörka silhuetter mot branten. Lokomotivet passerade förbi oss, och vi sprang alla i samma riktning som tåget för att komma med. Några äntrade upp på fotstegen längs sidorna av tåget, andra öppnade sidodörrarna till tomma godsfinkor och klättrade in. Jag kom upp i en öppen vagn med blandat gods och fann en lugn, bekväm vrå. Jag låg på rygg med en tidning under huvudet i stället för huvudkudde. Över mig blinkade stjärnorna likt härskaror, som svängde fram och tillbaka, när tåget tog kurvorna, och

84medan jag låg och såg på dem, föll jag i sömn. Den dagen var förbi – en dag av alla de dagar, jag hade att vänta. I morgon skulle en ny dag rinna upp, och jag var ung.

*

IV

FAST

Jag kom åkande in i Niagara Falls i en 'Tullman med sidodörrar" eller, för att kalla den vid dess rätta namn, en godsfinka. En öppen godsvagn, kallas inom parentes sagt, av vårt broderskap för "gondol". Men för att komma tillbaka till utgångspunkten: jag kom till Niagara Falls på eftermiddagen och styrde genast från tåget kurs rakt på vattenfallet. Så snart jag fick ögonen på den underbara synen av allt det nedström-mande vattnet, var jag förlorad. Jag kunde inte rycka mig loss så länge, att jag kunde "klämma" infödingarna på lite kvällsmat. Inte ens en riktig måltid kunde ha lockat mig bort. Natten föll på och jag blev sittande vid vattenfallet till elva. Då måste jag ge mig ut för att finna ett ställe, där jag kunde lägga mig och sova.

Jag hade en föreställning om att Niagara Falls inte var någon bra stad för vagabonder, och därför vandra-

86de jag längre utåt landet. Jag klättrade över ett stängsel och lade mig att sova på marken. Jag smickrade mig med att jag där kunde vara säker för lagens arm. Jag låg på rygg i gräset och sov som ett gott barn. Luften var så mild och ljuvlig, att jag under hela den natten inte vaknade en enda gång. Men i första daggryningen slog jag upp ögonen och kom genast ihåg det underbara vattenfallet. Jag klättrade över stängslet och gick nedåt vägen för att se det en gång till. Det var tidigt — klockan var bara fem — och först klockan åtta kunde jag börja "arbeta" för min frukost. Jag kunde tillbringa minst tre timmar vid floden. Men ack! Ödet ville, att jag aldrig skulle återse floden eller vattenfallet.

Staden sov ännu, när jag höll mitt intåg i den. Då jag gick nedåt den stilla gatan, såg jag tre män komma gående

mot mig på trottoaren. De gick bredvid varandra. Landstrykare, som liksom jag själv hade kommit tidigt upp, tänkte jag. Men jag hade inte alldeles rätt i detta antagande, eller i varje fall rätt endast till två tredjedelar. De bägge männen på flyglarna var mycket riktigt landstrykare, men mannen i mitten var det inte. Jag höll mig långt ute på kantén av trottoaren för att låta dem gå förbi mig. Men de gick inte förbi. Mannen i mitten sade något till de andra, varpå de alla tre stannade och vände sig till mig.

87Jag hade i samma ögonblick klart för mig, hur landet låg. Det var en "deckare" och de bägge landstrykarna var hans fångar. Lagens representant var ute för att fånga de tidiga fåglarna. Och jag var en tidig fågel. Om jag vid denna tidpunkt hade vetat något om, vad som skulle hända mig under de följande månaderna, så skulle jag ha gjort helt om och sprungit som om jag hade haft själva hin i hälarna. Kanske hade han skjutit på mig, men han skulle ha varit tvungen att träffa mig, innan han kunde få tag i mig. Han skulle aldrig ha sprungit efter mig, ty två landstrykare i handen är mer värda än en på flykt. Men jag stod där som en riktig idiot, då han hejdade mig. Vårt samtal var mycket kort.

— Vilket hotell bor ni på? frågade han.

Där fångade han mig. Jag bodde inte på något hotell, och eftersom jag inte kände namnet på ett enda hotell i staden, kunde jag inte påstå, att jag bodde på något av dem. Dessutom var jag misstänkt tidigt uppe. Allting var emot mig.

— Jag har just kommit hit, sade jag.

— Nå ja, nu gör ni helt om och går framför mig, men inte för långt framför. Det är någon, som gärna vill tala lite med er.

Jag var "fast". Jag visste nog vem det var, som ville tala med mig. Med "deckaren" och de bägge

88landstrykarna i hälarna på mig, vandrade jag under den förstnämndes ledning direkt till stadens fängelse. Där blev vi visiterade och våra namn antecknade i journalen. Jag har glömt, vad det var för ett namn jag blev införd under. Jag uppgav namnet Jack Drake, men då de visiterade mig fann de brev adresserade till Jack London. Detta vållade naturligtvis svårigheter och fordrade förklaringar, men allt detta har jag för längesedan glömt, och den dag som i dag är vet jag inte, om jag blev knipen under namnet Jack Drake eller Jack London. Men vilket av det två namnen det nu var, så står det än i dag infört i fängelsejournalen i Niagara Falls, och om någon skulle önska sig närmare upplysningar därom, kan han lätt skaffa sig dem. Tidpunkten var någon dag i slutet av juni 1894. Ett par dagar efter min arrestering började den stora järn-vägsstrejken.

Från kontoret blev vi förda till "landstrykarhålan" och stängdes in där. "Landstrykarhålan" är den del av ett fängelse, där de "mindre" brottslingarna bli inspärrade i en stor järnbur, och då landstrykarna utgöra huvudparten av de mindre brottslingarna, har buren blivit uppkallad efter dem. Här träffade vi på flera landstrykare, som alla hade blivit tagna samma morgon, och varje ögonblick öppnades dörren och två eller tre nya fångar släpptes in till oss. Till sist, då

89vi var sexton man med alla, blev vi förda upp i rättssalen. Och nu skall jag ge en sannfärdig skildring av vad som hände i denna rättssal, ty det skall ni veta, att min fosterlandskärlek och medborgaranda där fick en knäck, som den aldrig har övervunnit.

I rättssalen befann sig sexton fångar, domaren och två rättstjänare. Domaren var tydligen sin egen skrivare. Där fanns inga vittnen, och ingen av Niagara Falls borgare var tillstädes för att se, hur rättvisan handhades inom deras samhälle. Domaren såg på listan över brottslingarna, som blev framlagd för honom, och han ropade upp ett namn. En landstrykare reste sig. Domaren såg på en av rättstjänarna. — Lösdriveri, ers välborenhet, sade denne. — En månad, sade hans välborenhet. Landstrykaren satte sig ned. Domaren ropade upp ett nytt namn, och en ny landstrykare reste sig.

Förhöret med den förste landstrykaren hade tagit femton sekunder. Förhöret med nästa gick lika raskt. Rättstjänaren sade: — Lösdriveri, er välborenhet! och hans välborenhet sade: — En månad! — Och så fortsatte

det som ett urverk — femton sekunder per landstrykare och månad.

Det är då några slöa dumbommar, tänkte jag för mig själv, men vänta, tills det blir min tur, så skall jag ge hans välborenhet någonting att tänka på!

90Litet längre fram under föreställningen fick hans välborenhet plötsligt det infallet att ge oss ett tillfälle att säga något. Det hände sig så, att den det träffade inte var en riktig landstyrkare. Han hade inga av de kännetecken, som är egendomliga för den professionelle vagabonden. Om han hade kommit till oss, medan vi satt vid ett vattningsställe och väntade på ett godståg, skulle vi strax ha varit på det klara med att han var amatör i facket. Han var tydligen över den första ungdomen — enligt min beräkning omkring tjugofem år gammal. Han var en liten smula puckel-ryggig, och hans ansikte var fårat av väder och vind.

I många år hade han, enligt sin egen förklaring varit kusk hos en eller annan firma — så vitt jag kommer ihåg i Lockport, New York. Men det hade börjat att gå utför med firman, och slutligen, då de dåliga tiderna år 1893 kom, hade den gått omkull. Han var en av dem, som firman hade behållit längst i sin tjänst, men ända sedan dess hade hans arbete varit mycket oregelbundet. Han fortsatte och förklarade utförligt de svårigheter han hade att få arbete de följande månaderna, där fanns ju så många arbetslösa. Till slut hade han kommit på den tanken, att det kanske fanns mer utsikt till arbete vid de Stora sjöarna, och därför var hah nu på resa till Buffalo. Naturligtvis

91var han alldeles "pank", och där stod han nu. Det var alltsamman.

— Trettio dagar, sade hans välborenhet och ropade upp en annan.

Denne reste sig. — Lösdriveri, ers välborenhet! sade rättstjänaren, och hans välborenhet sade. —: En månad!

Och så gick det — femton sekunder och en månad per landstrykare. Alltsammans gick så jämnt och glatt. Efter all sannolikhet hade hans välborenhet ännu inte ätit frukost, det var ju ännu tidigt på morgonen, och han hade brått.

Men som god amerikan kände jag, hur mitt blod började att komma i kokning. Bakom mig hade jag många generationer av amerikanska förfäder. En av de former för frihet, som dessa mina förfäder hade kämpat och vågat livet för, var rätten att dömas av en jury. Detta var min arvedel, helig, därför att de hade gjutit sitt blod för den, och det var nu min sak att försvara den. Nå ja, sade jag till mig själv, vänta bara tills han kommer till mig.

Så kom han till mig. Mitt namn, vilket det nu var, ropades upp, och jag reste mig. Rättstjänaren sade: — Lösdriveri, ers välborenhet! Och så tog jag till orda. Men i detsamma tog också domaren till orda, och han sade: — En månad. — Jag började protestera,

92men hans välborenhet hade redan hunnit till nästa landstrykare på listan. Hans välborenhet dröjde endast så länge, att han kunde säga: — Håll mun! till mig. Och i nästa ögonblick hade nästa landstrykare fått sin månad, och den som kom efter honom stod i tur att få vad honom tillkom.

Då vi alla hade fått vad vi skulle ha — varje vagabond en månad — och hans välborenhet var i begrepp att avfärda oss, vände han sig plötsligt till kusken från Lockport — den ende han hade givit lov att säga något.

— Varför gick du ifrån ditt arbete? frågade hans välborenhet.

Men nu hade ju redan kusken förklarat hur det förhöll sig med hans arbete, att det i stället hade gått ifrån honom, och han blev naturligtvis något förvånad över frågan.

— Ers välborenhet, började han förvirrad, är det inte en underlig fråga?

— En månad till, för att du har gått ifrån ditt arbete! sade hans välborenhet, och därmed var den rättsliga förhandlingen slut. Detta var alltså resultatet. Kusken fick sextio dagar, medan alla vi andra fick en månad.

Så fördes vi ned igen, låstes in och trakterades med frukost. Det var en mycket god frukost, för att vara

93fångkost, och den bästa måltid jag skulle få på en hel månad.

Jag var alldeles vimmelkantig. Här stod jag, ådömd fängelsestraff, efter ett löjligt spektakel till förhör, vari jag

blev förmenad inte blott min rätt att dömas av en jury utan också min rätt till att erkänna eller förneka vad man anklagade mig för. Jag hade kommit att tänka på en annan sak, som mina förfäder hade kämpat för — Habeas-corpusakten. Jag skulle nog visa dem, jag! Men då jag begärde att få en sakförare, skrattade de ut mig. Habeas corpus var naturligtvis mycket bra, men vad kunde det hjälpa mig, när jag inte kom i förbindelse med någon utanför fängelset? Men jag skulle nog visa dem! De kunde inte hålla mig fängslad i all evighet. De skulle se då jag blev fri, ja, just det. Jag skulle nog skrämma upp dem ordentligt. Jag kände till lagen och mina egna rättigheter, och jag skulle visa världen, hur eländigt de förvaltade rättvisan. Lockande bilder om skadeersättning och sensationella tidningsrubriker hägrade för min inre syn, då fångvaktarna kom och började driva ut oss i stora vaktrummet.

En polis knäppte en handboja om min högra handled. (Aha, sade jag till mig själv — en ny skändlighet! Vänta bara tills jag kommer ut!) Den andra bojan som hörde ihop med min, knäppte han om vän-

94stra handleden på en neger. Det var en mycket lång neger — åtskilligt över sex fot — ja, så lång, att då vi stod sida vid sida, drogs min hand upp en liten smula av hans i bojan. För övrigt var han den gladaste och mest trasiga neger, jag någonsin hade sett.

Vi blev alla länkade på detta sätt, två och två. Då detta var gjort, hämtades en blank nickelstång, som blev stucken genom länkarna på alla bojorna och låstes vid bägge ändar av den dubbla raden. Vi var nu en flock sammanlänkade slavar. Så gavs order till av-marsch, och vi gick ut på gatan, bevakade av två poliser. Den långe negern och jag intog hedersplatsen och gick först i processionen.

Efter det gravmörker, som härskat i fängelset, var solljuset utanför nästan bländande. Jag har aldrig funnit solljuset så härligt som nu, då jag stod som fånge med klirrande länkar och visste, att jag snart skulle se det för sista gången under en hel månad. Genom gatorna i Niagara Falls marscherade vi ned till järnvägsstationen, begapade av nyfikna fotgängare, och särskilt av en flock turister, som satt på verandan till ett hotell, som vi marscherade förbi.

Länken var tämligen slak, och under mycket rasslande och klirrande satte vi oss, två och två, på sätena i rökkupen. Uppfylld av glödande förbittring som jag var över denna skymf, som övats mot mig och mina för-

95färder, var jag likväl för prosaisk och praktisk för att tappa huvudet för det. Alltsamman var nytt för mig. Trettio dagar, som var höljda i en hemligfull slöja, låg framför mig, och jag såg mig om efter en eller annan, som kunde ge mig några upplysningar. Ty jag hade redan fått veta, att vår bestämmelseort inte var ett litet uselt fängelse med etthundra fångar eller så, utan en fullvuxen korrektionsanstalt, där det fanns ett par tusen fångar, som "satt" från tio dagar till tio år.

På sätet bakom mig satt en storväxt, tungt byggd man med väldiga muskler. Han var säkert mellan trettiofem och fyrtio år. Jag gav noga akt på honom. Och i hans ögonvrår såg jag en glimt av gott humör, skratt och välvilja. För övrigt såg han ut att vara en råbarkad figur, fullkomligt utan moral och med djurets alla passioner och hejdlösa våldsamhet. Vad som räddade honom, och vad som gjorde, att jag betraktade honom som användbar, var hans ögonvrår — det glada humöret, skrattet och den välvilja som ett djur kan vara i besittning av, så länge det inte blir retat.

Han var mitt lovliga byte. Jag började genast ställa mig in hos honom. Medan den långe negern, skrockande av skratt, beklagade sig över någon tvättarbete, som han skulle bli av med, därför att han blivit arresterad, och medan tåget fortsatte i riktning mot Buffalo, talade jag med mannen som satt på sätet bakom mig.

96Han hade en tom pipa. Jag fyllde den åt honom med min dyrbara tobak — det gick åt så mycket till att fylla den, att jag kunde fått ett tiotal cigaretter av det. Men ju mer vi talade samman, desto mer övertygad blev jag, att han var den man jag sökte, och jag delade min tobak med honom.

Nu förhåller det sig så, att jag är ett slags flytande organism, som har tillräcklig släktskap med livet självt för att passa in ungefär var som helst. Jäg ansträngde mig för att anpassa mig efter den där mannen, ehuru jag ännu inte hade någon aning om, vad värde det skulle komma att ha för mig. Han hade aldrig varit i den korrektionsanstalt

vi skulle till, men han hade varit ett, två och tre år i olika andra korrektionsanstalter och kände till en hel del saker. Vi blev goda vänner, och mitt hjärta slog högt av glädje, då han rådde mig till att hela tiden göra som han gjorde. Han kallade mig "Jack", och jag kallade honom "Jack".

Tåget höll vid en station ungefär fem miles från Buffalo, och vi sammankedjade slavar steg av. Jag kommer inte ihåg vad stationen hette, men jag är övertygad om att det var något som Rocklyn, Rock-wood, Black Rock, Rockcastle eller Newcastle. Men vad den nu hette, så måste vi marschera ett stycke och sattes sedan i en spårvagn. Det var en gammaldags

På luf f arstr&t — 7 Q7spårvagn, med saten längs sidorna. Alla passagerarna som satt på den ena sidan, blev anmodade att flytta över på den andra sidan, och vi intog deras platser under mycket rassel och klirrande av kedjor. Vi satt mitt emot dem, kommer jag ihåg, och jag erinrar mig också, hur förfärade några av kvinnorna så ut — de ansåg oss tydligen för mördare och bankrånare. Jag försökte se bister ut, men min kamrat, den alltför glade negern, kunde inte låta bli att rulla med ögonen, och han skrattade och sade gång efter annan: — Åh, Herre Gud! Åh, Herre Gud!

Vi steg av spårvagnen, gick ännu ett stycke och blev så förda in på kontoret i Erie Countys korrektionsanstalt. Här skulle vi uppge våra namn, och i det registret kan man finna ett av mina namn. Vi fick också veta, att vi måste lämna alla våra värdesaker på kontoret: pengar, tobak, tändstickor, fällknivar o.s.v. Min nye kamrat såg på mig och skakade på huvudet.

— Om ni inte lämnar era saker här, så blir de konfiskerade i själva fängelset, sade uppsyningsman-nen varnande.
.

Men min kamrat skakade fortfarande på huvudet. Han hade tydligen något för sig med sina händer, men gömde dem bakom de andra fångarna, så att upp-syningsmannen inte kunde se det. Vi hade befriats från handbojorna. Jag såg uppmärksamt på honom,

98och följande hans exempel lade jag ihop alla de saker, jag ville ha med mig, i näsduken. Dessa små knyten, stack vi bägge innanför skjortan. Jag lade märke till att våra medfångar, med undantag av ett par stycken, som hade klockor, inte överlämnade sina ägodelar till mannen på kontoret. De var fast beslutna att smuggla in dem på ett eller annat sätt, och de litade på att lyckan skulle stå dem bi, men de var inte så kloka som min kamrat och jag, ty de packade inte in sina saker i bylten.

De män, som hittills hade bevakat oss, plockade ihop handbojor och länkar och reste tillbaka till Nia-gara Falls, medan vi, med nya vaktare, blev införda i fängelset. Under det vi uppehöll oss på kontoret, hade det kommit nya fångar till, så att vi nu utgjorde en procession på fyrtio eller femtio man.

Vet då, ni, som inte sitter innanför ett fängelses murar, att all samfärdsel är lika begränsad i ett stort fängelse som handelstrafiken var under medeltiden. Man behövde endast gå ett par steg, för att stöta på stora järndörrar och portar, som ständigt hålles stängda. Vi var nu på väg till rakstugan, men hela tiden hindrades vi av dörrar, som skulle öppnas för oss. Vi blev genast uppehållna i det första rum vi kom till. Det var ett slags hall, men inte en hall i vanlig mening. Före-3täll er en avlång kub, byggd av tegel och hela sex

99våningar hög, och i varje våning en rad med celler — låt oss säga så där en femtio stycken i var rad — kort sagt, föreställ er en kolossal bikupa byggd som en kub. Sätt denna kub på marken och bygg ett hus omkring den med tak över och murar åt alla sidor. Så ser en hall ut i Erie Countys korrektionsanstalt. Och för att fullständiga bilden, tänk er så ett smalt galleri med järnräck, som löper utmed alla dessa celler, och föreställ er, att alla dessa gallerier på båda hållen är förbundna med ett räddningssystem av smala järnstegar.

Vi blev således hejdade i den första hallen, där vi stod och väntade på en uppsyningsman, som skulle öppna dörren. Här och var såg vi straffångar, som rörde sig fram och tillbaka med tätt avklippt hår, slätrakade ansikten och iförda den randiga fångdräkten. Jag lade särskilt märke till en straffånge, som stod uppe på galleriet vid tredje radens celler. Han lutade sig framåt med armarna vilande på räcket, och tydligen bekymrade han sig inte det minsta om vår närvaro. Det såg ut som om han stirrade ut i tomma luften. Min kamrat utstötte ett dämpat,

visslande ljud. Straffången såg ned. De bägge männen gjorde tecken med händerna åt varandra. Så såg jag min kamrats knyte susa genom luften. Straffången grep det, och hastigt som en blixt hade han stuckit det innanför

100skjortan och stod där och stirrade som förut. Min kamrat hade sagt att jag skulle göra likadant som han. Jag såg mitt tillfälle då vakten vände ryggen till, och i nästa ögonblick låg mitt knyte vid sidan av det andra innanför straffångens skjorta.

Efter en minuts förlopp öppnades dörren, och vi marscherade i en lång rad in i rakstugan. Här fanns det flera män i randiga kläder. Det var fängelsebar-berarna. Där fanns också badkar, varmt vatten, såpa och skurborstar. Vi fick order att klä av oss nakna och ta oss ett bad, varunder var och en måste borsta sin närmaste granne — ett onödigt försiktighetsmått, ty det vimlade av ohyra i fängelset. Efter badet räckte man oss var sin påse av säckväv till våra kläder.

— Lägg alla era kläder i påsen, sade uppsynings-mannen. Ni ska inte försöka smuggla in nånting. Ni ska ställa upp er nakna för att inspekteras. Alla som är dömda till tretti dagar och mindre får behålla sina skor och hängslen. Alla som är dömda till mera än tretti dagar behåller ingenting.

Detta meddelande mottogs med stor bestörtning. Hur skulle nakna män kunna smuggla något förbi en inspekterande uppsyningsman? Endast min kamrat och jag var säkra. Men här var det som fängelsebar-berarna tog fatt. De gick omkring bland de stackars nykomna, erbjöd sig vänligt att ta vård om alla deras

101små dyrbara ägodelar och lovade att lämna dem tillbaka senare på dagen. Dessa barberare var riktiga filantroper — efter deras egna ord att döma. I en fart var fickorna tömda på allt, som fanns i dem. Tändstickor, tobak, cigarrettpapper, pipor, knivar, pengar, allt försvann innanför barberarnas rymliga skjortor. De nästan bågnade under bytet, och upp-syningsmännen låtsade inte se något. I korthet sagt — inte den minsta sak blev lämnad tillbaka. Bar-berarna hade aldrig haft för avsikt att lämna tillbaka något av vad de hade tagit. De ansåg det som sin lagliga tillhörighet. Det var barberarnas lilla biinkomst. Det fanns, som jag snart skulle få erfara, många slags biinkomster i det fängelset, och tack vare min nye kamrat lärde jag också snart, hur man skulle skaffa sig dem.

Där fanns många stolar, och barberarna arbetade raskt. Jag har aldrig sett folk bli rakade och klippta på kortare tid. Fångarna tvålade in sig själva och rakades sedan med «n hastighet av en minut per man. Hårklippningen tog en smula längre tid. På tre minuter var mitt ansikte befriat från det fjun, som hör de aderton åren till, och mitt huvud var glatt som en biljardkula med en spirande antydan av borst; skägg och mustascher försvann, likaså våra kläder och allt annat. Ni kan tro mig på mitt ord: vi var inte någon

102godartad samling att skåda, när de var färdiga med oss. Jag hade inte förrän då haft den rätta känslan av, vilken gudsförgäten hop vi i verkligheten utgjorde.

Så måste vi ställa upp oss, fyrtio eller femtio man, lika nakna som Kiplings hjältar då de stormade Lung-tungpen. Det var en lätt sak att visitera oss. Det var bara våra skor och vi själva. Två eller tre obetänksamma själar, som hade tvivlat på barberarnas ärlighet, hade sina saker hos sig, tobak, pipor, tändstickor och småpengar, och allt blev genast konfiskerat. När detta var ombesörjt, utlevererades våra nya kläder — solida fångskjortor och byxor och jackor med iögonfallande ränder. Jag hade alltid trott, att en man blev iförd den randiga fångdräkten endast när han var dömd för en större förbrytelse. Nu visste jag bättre besked, och efter att ha ifört mig skammens kännetecken fick jag en försmak av vad "fångmarsch" vill säga.

En och en, tätt efter varandra med bägge händerna på föregångarens axlar, marscherade vi in i en annan stor hall. Här blev vi uppställda i en lång rad längs väggen och fick order att blotta vänstra armen. En ung medicinare, som skulle öva sig på sådan boskap som vi, gick längs raden. Han vaccinerade ungefär fyra gånger så fort som barberaren hade rakat oss. Med en sista påminnelse om att vi skulle passa på

103att inte gnida oss uppåt något och låta blodet torka, så att där kunde bildas en skorpa, blev vi förda till våra celler. Här skildes min kamrat och jag, men inte förrän han hunnit viska till mig: — Sug ut det.

Så snart jag blivit inlåst, sög jag min arm ren. Och efteråt såg jag fångar, som inte hade sugit och som hade förfärliga hål i sina armar. Det var deras egen skull. De kunde ju ha sugit.

Cellen hade en annan invånare utom mig. Det var en ung, hurtig man, inte vidare pratsam, men mycket förståndig — ja, en så präktig ung man, som man kunde träffa på vilket ställe som helst, trots det att han nyss hade suttit sina två år på en korrektionsanstalt i Ohio.

Vi hade knappast varit i cellen en halvtimme, förrän en fånge kom drivande nedåt galleriet och tittade in. Det var min kamrat. Han hade frihet att gå omkring i hallen, förklarade han. Släpptes ut klockan sex på morgonen och låstes inte in igen förrän på kvällen. Han var god vän med de makthavande i den hallen, och han hade genast blivit utnämnd till vad man i fängelset kallade "förtroendeman". Den man som hade utnämnt honom var också fånge och förste förtroendeman. Det fanns tretton stycken sådana i den hallen. Tio av dem hade var för sig uppsyn över ett galleri med celler,

104och över dem stod förste, andre och tredje förtroendemannen.

Vi nykomna skulle stanna i våra celler resten av dagen, sade min kamrat, så att vaccinen skulle få tillfälle att "ta". Nästa morgon skulle vi bli satta till hårt arbete på fängelsegården.

— Men jag ska hjälpa dig fri från det arbetet så snart jag kan, lovade han. Jag ska nog få en av förtroendemännen struken, så att du kan få hans plats.

Han stack handen innanför skjortan, drog fram näsduken som innehöll mina dyrbara ägodelar, räckte knytet in till mig genom järnstängerna och gick vidare nedåt galleriet.

Jag öppnade knytet. Alltsammans var där. Inte så mycket som en tändsticka fattades. Jag delade tobak till en cigarrett med min cellkamrat. Då jag skulle stryka en tändsticka för att få eld, hejdade han mig. Det låg ett tunnt smutsigt täcke på var och en av britsarna — det var alla sängkläder som fanns. Han rev en smal remsa av det tunna tyget och rullade det samman till en lång, tunn snodd. Denna tände han med den dyrbara tändstickan. Den tätt sammanrullade snodden blossade inte upp, men den ena ändan brann långsamt, och den svaga glöden fortsatte att ulma. Den varade i flera timmar, och min cellkamrat kallade den "lunta". När den hade brunnit slut,

105lagade vi till en ny som tändes vid den förras sista glöd. Vi kunde sannerligen ha gett Prometheus goda råd ifråga om att bevara elden.

Klockan tolv serverades middagen. Nere vid golvet, på dörren in till vår cell fanns en liten lucka, alldeles som en skjutdörr till ett hönshus. In genom denna lucka stacks det in två skivor torrt bröd och två bleckskålar med soppa. En portion soppa bestod av ett mått varmt vatten, på vars yta simmade en ensam droppe fett. Och så fanns det också lite salt i vattnet.

Vi drack soppan, men brödet åt vi inte. Det var inte därför att vi inte var hungriga eller att brödet var oätbart. Det var tvärtom ett riktigt gott bröd. Men vi hade våra skäl. Min cellkamrat hade upptäckt att cellen vimlade av vägglöss. I alla springor och mellanrum, där kalkputsen hade fallit av, frodades stora kolonier, ja, de vågade sig till och med ut i dagsljuset och svärmade i hundratal omkring på väggar och tak. Min cellkamrat förstod sig bra på dessa djurs göranden och låtanden. Som junker Roland lyfte han oförfärat stridsluren till sina läppar. Ett sådant slag har aldrig förr varit sett. Det varade i flera timmar. Det var ett fullständigt mördande, och då den siste överlevande hade flytt till sin fasta borg av sten och kalk, var arbetet endast halvgjort. Vi tuggade vårt bröd så länge, tills det var fast och samman-

106hängande som kitt. Varje gång en av våra fiender slapp in i en remna mellan tegelstenarna, murade vi strax till den med en klick av det tuggade brödet. Vi arbetade tills det började bli mörkt och tills varje hål, varje spricka och varje remna var stängd. Jag ryser vid tanken på de fruktansvärda tragedier med hungersnöd och kannibalism, som måste ha rasat bakom de brödklistrade murarna.

Och så kastade vi oss ned på våra britsar, utmattade och hungriga, för att vänta på vår kvällsmat. Det var ett mycket tillfredsställande dagsverke, och utfört på ett mycket förstklassigt sätt. Under de kommande veckorna

skulle vi då inte komma att lida av dessa härskaror av ohyra. Vi hade offrat vår middagsmat, vi hade räddat vår hud på bekostnad av våra hungriga magar, och vi var nöjda. Men ack, hur maktlösa är inte alla mänskliga ansträngningar. Knappt var vårt arbete utfört, förrän en fångvaktare låste upp dörren till vårt fängelse. Det skulle företagas en omflyttning av fångarna -— och vi blev förda upp till en annan cell och inlåsta, två gallerier högre upp.

Tidigt nästa morgon blev våra celler öppnade* och i "fångmarsch" måste vi — flera hundra fångar — tåga ned i hallen, varifrån vi marscherade ut på fängelsegården för att börja vårt arbete. Eriekanalen fly-

107ter tätt förbi bakgården till Erie Countys korrektionsanstalt. Vårt arbete bestod i att lossa kanalbåtar och bära stora järnbultar på ryggen in i fängelset. Under det jag arbetade såg jag mig omkring och beräknade chanserna för flykt. Det fanns inte den ringaste chans. Uppe på muren gick fångvaktare med repetergevär, och jag fick dessutom höra, att det fanns maskingevär i vakttornen.

Nå, det gjorde egentligen mig detsamma. Trettio dagar var ingen evighet. Jag skulle stanna där de trettio dagarna och samla ännu mera material till att använda mot rättvisans harpyor när jag kom ut igen. Jag skulle visa vad en ung amerikan kunde uträtta, när det trampades på hans rättigheter och privilegier, såsom det hade skett med mina. Det hade förvägrats mig att dömas av en jury; det förnekades mig att använda min rätt att erkänna mig skyldig eller oskyldig, ja, det hade förnekats mig att dömas efter lag och rätt, ty jag kunde inte kalla det som jag hade upplevat i Niagara Falls att bli dömd efter lag och rätt; jag hade inte fått lov att sätta mig i förbindelse med en sakförare eller någon annan, och därigenom hade man förnekat mig rätten att begära Habeas corpus; jag hade blivit rakad, mitt hår hade blivit klippt alldeles in till huden, och man hade ifört mig den randiga fångdräkten. Jag var tvungen att utföra hårt arbete,

108utan något annat att uppehålla livet med än bröd och vatten, och att gå i den vanärande fångmarschen med beväpnade fångvaktare vid sidan — och varför? Vad hade jag gjort? Vilken förbrytelse hade jag begått mot de goda borgarna i Niagara Falls för att jag skulle få ett sådant straff? Jag hade inte en gång kränkt deras förbud mot att sova på deras mark. Jag hade den natten sovit utanför deras område, ett gott stycke ut på landet. Jag hade inte en gång bett om en måltid mat eller tiggt om en cent på deras gator. Allt jag hade gjort, var att ha promenerat längs trottoaren och ha tittat på deras diotiska vattenfall. Och vad låg det för brottsligt i det? Rent formellt hade jag inte gjort mig skyldig till någon förbrytelse. Nå, jag skulle nog visa dem, när jag kom ut!

Nästa dag talade jag med en av fångvaktarna. Jag begärde, att det skulle skickas bud efter en sakförare. Fångvaktaren skrattade, och det gjorde alla de andra fångvaktarna också. Jag var i verkligheten fullkomligt utan förbindelse med yttervärlden. Jag försökte skriva brev, men jag fick veta, att alla brev blev lästa och censurerade eller konfiskerade av fängelsemyndigheterna och att folk, som endast var ådömda kortare fängelsestraff, under inga omständigheter hade lov till att skriva brev. Senare försökte jag smuggla ut breven med lössläppta fångar, men jag fick veta, att de

109blev undersökta och att breven blev funna och förstörda. Allt detta skulle hjälpa till att göra det desto obehagligare för myndigheterna, när jag en gång kom ut.

Men allt eftersom dagarna gick — jag skall i ett följande kapitel ge en beskrivning på hela min månad i fängelset — lärde jag mig många olika saker. Jag hörde historier om polismän och domstolar och sakförare, som var både otroliga och hårresande. Fångarna berättade för mig om personliga upplevelser med polismän i stora städer, som var fruktansvärda. Och ännu fruktansvärdare var de historier de hade hört av andra om folk, som hade blivit mördade av polisen och därför inte själva kunde avlägga vittnesbörd. Många år senare skulle jag i Lexow-kommissio-nens rapport få läsa historier, som var fullkomligt sannfärdiga och ännu värre än de som mina medfångar berättade. Men under de första dagarna av min fängelsetid ställde jag mig mycket skeptisk mot allt vad jag hörde.

Efter hand som tiden gick, började jag emellertid bli övertygad. Jag såg med mina egna ögon, där i fängelset, saker som var fullkomligt otroliga och hårresande. Och ju mer övertygad jag blev, desto djupare blev min respekt

för lagens blodhundar, och för hela den instutition, som sysselsätter sig med folk, som har förgått sig mot lagen.

110Min indignation försvann långsamt och en våg av ångest sköljde över mig. Jag såg nu plötsligt, klart och tydligt, vad det var jag stod inför. Jag blev ödmjuk och medgörlig. Med varje dag blev mitt beslut att inte ställa till något bråk, när jag kom ut, mer och mer grundfast och säkert. Allt vad jag begärde var att få lov att försvinna från platsen, så snart jag åter fick min frihet. Och det gjorde jag – jag höll mun, gick min väg fram med största försiktighet och lomade av i riktning mot Pennsylvania, nu en mera klok och ödmjuk man, än jag för hade varit.

*

V

FÄNGELSET

I två dagar slet jag ute på fängelsegården. Det var ett hårt arbete, och fastän jag masade så snart tillfälle gavs, var jag likväl slut av trötthet. Detta berodde dock mest på maten. Ingen kunde arbeta hårt på en sådan kost. Bröd och vatten — det var allt vad vi fick. En gång i veckan skulle vi få kött, men det var inte alltid köttet räckte till för oss alla, och eftersom all näring först hade kokats ur det i soppan, betydde det inte så mycket, om man fick en munfull kött en gång i veckan eller ej.

Vidare var det ett väsentligt fel på den vatten-och-bröd-dieten, och det var, att under det vi fick massor med vatten, fick vi för lite bröd. En brödportion var ungefär så stor som två knutna nävar, och det utdelades tre sådana portioner om dagen till varje fånge. Det fanns en god sak med vattnet — det måste jag säga, och det var, att det var varmt. På morgonen

112kallades det "kaffe", vid middagen titulerades det för "soppa", och på kvällen uppträdde det under namn av "te". Men det var ständigt samma vatten. Fångarna kallade det "trollvatten". På morgonen var det svart, och det hade fått den svarta färgen genom att kokas med brända brödkanter. Om middagen serverades det färglöst, plus salt och en liten droppe fett, och på kvällen serverades det med en mörklila-kastanjebrun färg, som trotsade alla våra spekulationer; det var ett förbannat dåligt te, men det var ett härligt varmt vatten.

Vi var en ständigt hungrande samling, alla vi i Erie Countys korrektionsanstalt. Endast de som var där för längre tid visste, vad det ville säga att få något att äta. Orsaken härtill var, att de skulle ha dött efter att någon tid ha njutit den kost, som blev tilldelad oss, som var där för kortare tid. Jag vet, att de fick betydligt mer närande mat, ty det fanns en hel hop av dem i nedre våningen i vår hall, och då jag var förtroendeman, knyckte jag av deras portioner, när jag delade ut dem. Människan kan inte leva av bröd allena, i all synnerhet när man inte en gång får tillräckligt av det.

Min kamrat höll ord. Efter två dagars arbete på fängelsegården blev jag förd ut ur min cell och gjord till förtroendeman. Morgon och kväll lämnade vi brödet in till fångarna i deras celler; men klockan

På luffarstråt — 8 lintolv använde vi en annan metod. Fångarna kom inmarscherande från arbetet i en lång rad. Då de trädde inom dörren bröts kedjan, och var och en tog händerna ned från kamratens axel. Strax innanför dörren stod stora trälådor fulla med bröd, och här stod också vår förste förtroendeman och två vanliga förtroendemän. Jag var en av de två. Vårt arbete bestod i att hålla fram trälådorna, medan straffångarna defilerade förbi. Så snart den trälådan var tömd, som till exempel jag höll, tog den andre förtroendemannen min plats med en full låda. Och när hans var tömd, intog jag hans plats med full låda. Och på detta sätt travade hela flocken förbi, och varje man räckte ut sin vänstra hand och tog en portion bröd ur den framräckta lådan.

Förste förtroendemannens arbete var något annorlunda. Han var försedd med en klubba. Han stod på vakt vid sidan om lådan. De hungriga stackarna kunde aldrig komma ifrån den felaktiga föreställningen, att de genom en eller annan tillfällighet kanske skulle kunna hugga två portioner bröd ur lådan. Men under min tid kom detta tillfälle aldrig. Förste förtroendemannen hade ett sätt att slå till med sin klubba — snabb som en tigertass — och

blixtsnabbt träffa den hand som var äregirig nog att våga försöket. Förste förtroendemannen hade en mycket säker blick för avstånd, och han hade klubbat så många händer, att han

114hade blivit en fullkomlig virtuos. Han träffade aldrig vid sidan, och han straffade i regel syndaren genom att ta hans portioij från honom och skicka honom till cellen, där han kunde stilla sin hunger med det varma vattnet.

Och emellanåt såg jag, medan alla dessa män låg och plågades av hunger i sina celler, hur kanske ett hundratal portioner eller så gömdes undan i förtroendemännens celler. Det kan synas meningslöst, att vi tog detta bröd. Men det var en av våra små biinkomster. Ekonomiskt sett var vi härskare i vår hall, och vi drev affären på ett sätt, som hade stor likhet med de metoder som ekonomiska härskare använder under civiliserade förhållanden. Vi behärskade hela befolkningens tillförsel av livsmedel, och precis som de andra banditerna ute i världen lät vi folk betala fullkomligt vanvettiga priser för dem. Vi drev affärer med brödet. En gång i veckan fick de män som arbetade på gården för fem cent tuggtobak var. Denna tobak gick som mynt hos oss. En stång tuggtobak var det vanliga priset för två-tre portioner bröd — och de inlät sig på denna affär, inte därför att de brydde sig mindre om tobaken, utan därför att de bättre behövde bröd. Ah, jag vet mycket väl, att det var detsamma som att stjäla bröstsocker från ett litet barn, men vad skall man göra? Vi skulle ju också leva.

115Och naturligtvis måste man ha vissa fördelar, när man är i besittning av intiativ och företagsamhet. Dessutom handlade vi endast på samma sätt som folk, vilka stå högt över oss, handlade utanför fängelsets murar, folk, som i mycket större skala och i respektabla förklädnader som köpmän, bankirer och industrifurstar gjorde precis detsamma som vi gjorde. Vilken förfärlig tillvaro skulle det inte ha blivit för de stackars uslingarna, om inte vi varit. Himlen skall veta, att vi satte bröd i omlopp i Erie County fängelset. Ja, och vi manade till förnöjsamhet och sparsamhet — då vi vande de stackars satarna till att undvara tobak. Och så vårt exempel! I varje medfånges bröst väckte den en ambition, som gick ut på att följa vårt exempel och själv se till att skaffa sig ett litet ben. Samhällets välgörare — jovisst!

Här gick en hungrig man, som inte hade någon tobak. Kanske var han en slösare, som hade använt hela sin portion på sig själv. Nå, men han hade ett par hängslen. Jag gav honom ett halvt dussin portioner bröd för dem — eller ett helt dussin, om hängslena var mycket bra. Själv gick jag aldrig med hängslen, men det betydde ingenting. Strax bredvid bodde en man, som var dömd till tio års fängelse för dråp. Han använde hängslen, och han behövde ett par. Jag kunde byta ut dem mot lite av hans kött. Kött var

116nämligen vad jag behövde. Eller han hade kanske en trasig roman i pappersomslag. Det var en verklig skatt. Jag kunde först läsa den själv och sedan byta ut den hos bagarna eller kockarna mot kött eller grönsaker, eller hos eldarna för ett anständigt mått kaffe, eller till någon annan mot de tidningar, som då och då smugglades in i fängelset — himlen må veta hur. Kockarna, bagarna och eldarna var fångar liksom jag själv, och de bodde i vår hall i första radens celler över oss.

Där drevs, kort sagt, en mycket väl utvecklad byteshandel inom Erie Countys korrektionsanstalt. Där var till och med reda pengar i omlopp. De smugglades emellanåt in av de fångar, som endast skulle vara där en kort tid; en del kom från rakstugan, där de nykomna måste betala tull, men de allra flesta kom från de fångar som skulle sitta lång tid — fastän jag inte har den minsta aning om hur de kom i deras händer.

Förste förtroendemannen hade, delvis på grund av sin upphöjda ställning, ord om sig att vara en förmögen man. Förutom alla andra "ben" hade han också sin biinkomst från oss. Vi utnyttjade det allmänna eländet, och förste förtroendemannen var huvudman för hela detta utnyttjandesystem. Vi skötte våra affärer med hans tillåtelse, och vi måste betala

117för den tillåtelsen. Som jag sade, ansågs han vara förmögen; men vi hade aldrig sett hans pengar, och han bodde i en cell för sig själv, i ensamt majestät.

Men att man kunde förtjäna pengar i fängelset, det vet jag alldeles säkert, ty jag var en tid cellkamrat med tredje förtroendemannen, och han hade gott och väl sexton dollars. Han räknade i regel sina pengar var kväll efter klockan nio, sedan vi hade blivit inlåsta. Han sade mig också var kväll, vad han skulle göra vid mig, om jag

pratade om det för de andra förtroendemännen. Ty ser ni, han var rädd för att bli bestulen, och han hotades av denna fara från tre olika håll. För det första fanns där fångvaktarna. Ett par av dem kunde slå sig tillsammans och kasta sig över honom och ge honom ett kok stryk under förevändning, att han hade gjort sig skyldig till uppstudsighet, och kasta honom i "mörka hålan", och under allt detta rabalder skulle hans sexton dollars få ben att gå på. Eller så kunde förste förtroendemannen ha tagit hela summan från honom med hot om att avskeda honom och sända honom tillbaka till hårt arbete på fängelsegården. Och så till slut fanns det oss tio kamrater, som var vanliga förtroendemän. Om vi skulle få nys om hans välstånd, fanns det stor möjlighet för att vi en vacker dag skulle slå oss tillsamman och locka honom in i en krok och slå honom till golvet. Åh, vi

118var vargar, tro mig, alldeles som de män som driva affärer i Wall Street,

Han hade goda skäl att vara rädd för oss, liksom jag hade orsak att vara rädd för honom. Han var en storväxt karl och ett fullkomligt okunnigt kräk, en f.d. ostronrövare från Cheasepeake Bay, en före detta straffånge, som hade suttit fem år i Sing-Sing, och, som sagt, ett ovetande och ointelligent, köttätande djur. Han hade en vana att sätta snaror för sparvarna, som flög in i vår hall mellan järnstängerna. När han fångade en, skyndade han sig in i sin cell, där jag har sett honom krossa benen med tänderna och spotta ut fjädrarna, under det han åt den. Åh, nej, jag skulle nog låta bli att skvallra på honom för de andra förtroendemännen! Detta är första gången, jag någonsin har nämnt hans sexton dollars.

Men jag skaffade mig i alla fall en liten biinkomst av honom. Han var förälskad i en kvinnlig fånge, som hörde hemma på kvinnoavdelningen. Han kunde varken läsa eller skriva, och jag läste i regel hennes brev för honom och skrev hans svar. Och jag lät honom betala bra för det. Men det var också bra brev jag skrev. Jag lade hela min själ i dem, använde några av mina bästa träffar, och vad mera är — jag hjälpte honom att vinna henne, fastän jag har en dold aning om att hon var förälskad, inte i honom, utan i

119den ödmjuke brevskrivaren. Och jag upprepar ännu en gång — de breven var storslagna.

En annan av våra små biinkomster var att "låta luntan gå". Vi var himlens sändebud, som kom med eld till våra kamrater i denna obönhörliga värld av lås och järnstänger. När fångarna kom in från sitt arbete och låstes in i sina celler, ville de gärna röka. Då var det vi, som gav dem eld och sprang längs gallerierna, från cell till cell, med våra glödande luntor. De som var kloka eller de som vi gjorde affärer med hade sina egna luntor färdiga att tända. Men det var inte alla, som fick njuta av den himmelska gnistan; om det fanns någon idiot som nekade att "spotta i bössan", så fick han gå till kojs utan något "bloss". Men vad gjorde det oss? Vi hade honom i saxen, och om han blev storsnutig, så slog vi oss blott samman, två-tre stycken, och gav honom en överhalning.

Ser ni, de principer, som förtroendemännen gick fram efter, var följande: Vi var med alla tretton man. Vi hade ungefär tusen fångar i vår hall. Det var meningen vi skulle sköta vårt arbete och hålla ordning. Det sista var egentligen fångvaktarnas skyldighet, men de överlät det till oss. Vi skulle alltså hålla ordningen vid makt; om vi inte gjorde det, blev vi avskedade och satta till hårt arbete, kanske med "mörka hålan"

120som påbröd. Men så länge vi höll ordning, kunde vi fortsätta att driva våra egna speciella binäringar.

Hav tålamod med mig ett ögonblick och tänk på, vilket problem vi var ställda inför. Här gick vi tretton stycken vilddjur med uppdrag att se till tusen andra av samma art. Det var ett helvete på jorden, detta fängelse, och det var vi tretton, som skulle sörja för att hålla ordning där. I betraktande av hur vilddjuren var, kunde vi omöjligt regera dem med mildhet. Vi regerade genom den fruktan de hyste för oss. Naturligtvis hade vi fångvaktarna bakom oss. I nödfall kunde vi vända oss till dem för att få hjälp; men det irriterade dem, om vi allt för ofta vände oss till dem, och i så fall kunde vi vara förvissade om att de snart skulle finna dugligare förtroendemän att träda i stället för oss. Vi vände oss alltså inte ofta till dem, utom i all fridsamhet någon gång, när vi ville ha en cell öppnad för att få bukt med. en genstridig fånge därinne. Vid sådana tillfällen var allt, vad vakten hade att göra, att öppna dörren och sedan gå sin väg, för att undgå att bli vittne till vad som skedde, när ett halvt tjog förtroendemän gick in och gav en man en liten överhalning.

Om de närmare detaljerna vid sådana tillfällen, skall jag ingenting säga. Och i det stora hela, var dessa

överhalningar endast en av de ringare ohyggligheter,

121som försiggick i Erie Countys fängelse, ohyggligheter, som helt enkelt inte kan återges i tryck. Jag säger: "som inte kan återges i tryck", men jag måste ärligt talat också säga: "som överhuvudtaget inte kan tänkas". Jag kunde i varje fall inte tänka mig dem, förrän jag själv blev vittne till dem, och jag var då annars ingen gröngöling med hänsyn till denna världens företeelser och den mänskliga uselhetens fruktansvärda avgrunder. Det skulle en lång lodlina till för att nå bottnen i Erie Countys fängelse, och jag rör mig endast helt lätt och skämtande längs ytan av allt det, som jag såg på detta ställe.

Emellanåt, till exempel om morgnarna, när fångarna kom ned för att tvätta sig, var vi tretton i verkligheten ensamma bland demy och var och en av dem av ovilligt stämd mot oss. Tretton man mot ettusen, och vi härskade genom skräck. Vi kunde inte tillåta minsta brott mot reglementet eller den minsta oförskämdhet. Om vi gjorde det, var vi förlorade. Vår egen regel var att slå ned en man, så snart han öppnade sin mun — slå till hårt och med vad som helst. Ett slag med ett kvastskaft mitt i ansiktet, hade en mycket lugnande verkan. Men det var inte allt. Man måste statuera ett exempel med en sådan man, och därför var nästa regel att rusa på honom och fullfölja sin seger. Naturligtvis var man säker på att var enda

122förtroendeman, som var inom synhåll, strax skulle komma springande och ta del i bestraffningen, ty detta var också en regel. När helst en av förtroendemännen hade ett litet mellanhavande med en fånge, var det en plikt, som påvilade varje förtroendeman i närheten att ge en handräckning. Det gjorde detsamma vad det rörde sig om — man skulle störta fram och slå med vad som helst, kort sagt, ge mannen, vad han hade gott av.

Jag kommer ihåg en vacker, ung mulatt på omkring tjugo år, som hade fått den fullkomligt förryckta idén, att han skulle hålla på sin rätt. Och han hade verkligen rätt, men det hjälpte honom inte det minsta. Han hörde till översta galleriet. Åtta förtroendemän gjorde fullständigt slut på hans självtillit på omkring en och en halv minut — ty så lång tid tog det honom att bli sparkad bortåt galleriet och ned för fem järntrappor. Han tillryggalade denna sträcka på varenda del av sin kropp, utom fötterna, och de åtta förtroendemännen låg inte på latsidan. Mulatten hamnade på stenplattorna, där jag stod och följde hela uppträdet. I detta ögonblick bredde han ut armarna och utstötte ett skrik, vari blandade sig ångest, smärta och fullkomlig hopplöshet. Och i samma ögonblick — det var precis som ett förvandlingsnummer — föll de trasor, hans tjocka fångkläder hade blivit reducerade

123till, och han stod där fullkomligt naken, med blodet strömmande ned över hela sin kropp. Så sjönk han medvetslös till golvet. Han hade lärt sig sin läxa, och varje fånge innanför dessa murar, som hörde honom skrika, hade också lärt sig sin läxa. Och det hade jag med. Det var inte uppmuntrande att se en man bli fullständigt knäckt på en och en halv minut.

Följande skall visa, hur vi bar oss åt med att sätta fart på den lilla biinkomsten vi hade med att låta "luntan gå". En hel flock nykomna blir anbragta i en cell. Man går förbi järnstängerna med sin lunta. — Hör kamrat, ge oss lite eld! är det en som ropar. Det visar naturligtvis att den mannen har tobak hos sig. Man langar in luntan och går sin väg. En stund efter kommer man tillbaka och lutar sig nonchalant mot stängerna. — Hör på, kamrat, kan du låna oss lite tobak! — Om han inte är vidare driven, är det sannolikt att han helt högtidligt förklarar, att han inte har mera tobak. Alltsamman är mycket bra. Man beklagar honom och går sin väg. Man vet, att hans lunta skall räcka den dagen. Nästa dag kommer man förbi, och han säger igen: — Hör, kamrat, ge oss lite eld! — Och man säger: — Du har ju ingen tobak, så du behöver ju ingen eld. — Och man ger honom heller ingen. En halv timme, eller en hel timme eller

124två eller tre timmar senare kommer man igen förbi, och mannen ropar inställsamt ut till en: — Kom här, kamrat! — Och man går bort till honom. Man sticker in handen mellan järnstängerna, och den fylles med den dyrbara tobaken. Då först ger man honom eld.

Men emellanåt kommer det en ny man, som man inte kan utnyttja på det sättet. Ett hemlighetsfullt besked går från man till man, att han skall behandlas ordentligt. Varifrån detta har utgått, har jag aldrig lyckats få veta. Det enda man förstår är att mannen är "inne" med inflytelserikt folk. Det kan hända att han är god vän med förste

förtroendemannen eller med någon av fångvaktarna i en annan del av huset; det kan hända att andra, som intager högre rang bland "ben-gnagarna", har mot betalning försäkrat honom bättre behandling, men hur det än hänger ihop, så vet vi, att vi måste behandla honom ordentligt, om vi vill undgå obehag.

Vi förtroendemän var också mellanhänder i affärer. Vi arrangerade byteshandel mellan fångar, som var inspärrade i olika avdelningar av fängelset, och vi ordnade alla nödvändiga försändelser. Och naturligtvis tog vi vår provision, både av avsändare och adressat. Emellanåt fanns det minst sex mellanhänder, innan en sak nådde fram till den som skulle ha den,

125och varje mellanhand tog sin del av bytet eller gjorde sig på annat sätt betald för sin olägenhet.

Ibland var man i skuld till andra för tjänster, men ibland var andra i skuld till en själv. Sålunda var jag, då jag kom i fängelse, i skuld till den straffånge, som hade smugglat mina saker till mig. Eftér en veckas tid eller mera kom en eldare och stack ett brev i handen på mig. Han hade fått det av barberaren, barberaren återigen hade fått det av den straffånge, som hade smugglat in mina saker. Därför att jag stod i skuld till honom, skulle jag föra brevet vidare. Men han hade inte själv skrivit brevet. Den ursprunglige avsändaren var en straffånge, som skulle vara där en längre följd av år. Brevet var till en kvinnlig fånge i kvinnoavdelningen. Men om det var bestämt för henne eller om hon också var ett led i hela raden mellanhänder, det visste jag inte något om. Allt vad jag visste var, hur hon såg ut, och att det var min sak att sörja för att brevet kom i hennes händer.

Det gick två dagar, och jag bar brevet på mig, men så kom ett tillfälle att avleverera det. Kvinnornas arbete bestod i att lappa och stoppa straffångarnas kläder. En del av förtroendemännen från vår hall skulle över till kvinnosidan för att hämta stora bylten med kläder tillbaka. Jag ordnade med förste förtroendemannen, att jag fick lov att följa med ditöver.

126Dörr efter dörr blev öppnad för oss, då vi vandrade genom hela fängelset över till kvinnoavdelningen. Vi kom in i ett stort rum, där kvinnorna satt med sitt lapp-och stopparbete. Jag stirrade mig halvt blind för att finna den kvinna, som hade beskrivits för mig, och till sist fann jag henne och ställde om så, att jag fick arbeta i närheten av henne. Där fanns två kvinnliga fångvaktare, som med falkögon vaktade på allt, som vi företog oss. Jag höll brevet inne i handen, och jag såg på kvinnan att hon förstod, att jag hade ett ärende till henne. Hon visste att jag hade något till henne; hon måste ha väntat det och försökt att gissa sig till, vem som kunde vara budbäraren, i samma ögonblick vi kom in. Men den ena av de kvinnliga fångvaktarna stod knappt två fot från henne. Förtroendemännen höll redan på att samla ihop de bylten, som de skulle ha med tillbaka. Jag förhastade mig inte, utan låtsade som om mitt bylte inte var riktigt tillknutet. Skulle fångvakterskan aldrig rikta ögonen åt annat håll? Eller skulle försöket misslyckas? Men just i samma ögonblick började en annan kvinna på skämt att slåss med en av förtroendemännen — hon satte krokben för honom, eller knep honom, eller gjorde något annat vid honom. Den kvinnliga fångvaktaren vände sig mot kvinnan och gav henne en skarp tillrättavisning. Naturligtvis vet jag inte om detta var av-

127talat innan för att avleda hennes uppmärksamhet, men det stod i alla fall klart för mig, att detta var ett tillfälle, som jag inte borde låta gå ifrån mig. Den kvinnan som jag hade i kikaren lät handen, som hittills hade vilat i knät, sjunka ned längs sidan. Jag böjde mig ned för att lyfta upp byltet. Medan jag stod böjd över det, stack jag brevet i handen på henne och fick ett brev tillbaka. I nästa ögonblick hade jag byltet på ryggen. Den kvinnliga fångvaktaren hade åter sin uppmärksamhet riktad på mig, därför att jag var den siste, och jag skyndade mig att hinna upp mina kamrater. Det brev jag hade fått av kvinnan överlämnade jag till eldaren; därifrån gick det till barberaren och straffången, som hade smugglat in mina saker, och fortsatte till den straffånge, som ursprungligen hade sänt det första brevet.

Vi fortskaffade ofta brev, där befordringssystemet var så invecklat, att vi varken kände till avsändaren eller adressaten. Vi var endast ett led i en kedja. Ibland kunde det hända att en fånge någonstans på ett eller annat sätt stack ett brev i handen på mig, med besked att låta det gå vidare till nästa led i kedjan. Alla dessa saker var tjänster, som man fick betalt för senare, när man trädde i direkt förbindelse med den egentliga mellanhanden, som betalade en för besväret. Hela fängelset var ett enda nät av förbin-

128delselinjer. Och vi, som kontrollerade förbindelsesystemet, vi krävde helt naturligt höga avgifter av våra kunder — i det som i många andra saker följde vi ju endast det vanliga kapitalistiska samhällets exempel. Det var för profitens skull, vi utförde dessa tjänster, och det var en profit som förslog, men å andra sidan hände det ibland att vi kunde göra det av vänskap.

Och under hela den tid jag var i fängelset, blev vänskapen varmare och varmare mellan mig och min kamrat från resan. Han hade gjort mycket för mig, och till gengäld väntade han, att jag skulle göra lika mycket för honom. När vi kom ut, skulle vi resa tillsammans, och — det säger sig självt — även "arbeta" tillsammans. Ty min kamrat var förbrytare — åh nej, inte storförbrytare, bara en liten förbrytare, som kunde stjäla och plundra och göra inbrott och, om han kom i knipa, inte skulle betänka sig ifråga om ett mord. Många stilla stunder satt vi och talade med varandra. Han hade ett par saker i kikaren, som han och jag skulle utföra den närmaste framtiden, och jag hjälpte honom med att lägga detaljerna till rätta. Jag hade ofta varit tillsammans med och sett en del förbrytare, och min kamrat drömde inte ett ögonblick om att jag under hela denna månad bara höll honom för narr. Han trodde att jag var av den riktiga sorten,

P& luffarstråt — 9 -i 9Qgillade mig för att jag inte var för dum, och höll nog lite av mig för min egen skull också. Naturligtvis hade jag inte ett ögonblick för avsikt att följa honom på hans smutsiga, eländiga förbrytarbana, men jag skulle ha varit en fullkomlig idiot, om jag inte hade tagit emot alla de behagliga saker, som hans vänskap kunde skaffa mig. När man är mitt ute i helvetets rödglödgade lava, kan man inte vara så nogräknad med var man sätter fötterna, och så var det med mig i Erie Countys fängelse. Man måste hålla sig god vän med de makthavande eller utföra hårt arbete på vatten och bröd, och för att kunna göra det första måste jag bibehålla vänskapen med min kamrat.

Enformigt var livet i fängelset i alla fall inte. Varje dag hände det något nytt, antingen någon av fångarna fick ett anfall, blev galen och började slåss, eller att någon av förtroendemännen drack sig full. Vandrare-Jack, en av förtroendemännen, var en av experterna på detta område. Han var en riktig slagskämpe, en tvättäkta buse, och därför var de främsta förtroendemännen mycket benägna att se genom fingrarna med vad han företog sig. Pittsburg-Joe, som var andre förtroendeman, slog sig ofta samman med Vandrare-Jack och tog sig ett glas med honom, och de två lär ha sagt, att Erie Countys fängelse var det enda ställe,

130där man kunde ta sig en tår utan att ryka i kurran. Jag vet inte, hur de bar sig åt, men jag har låtit mig berättas, att bromkalium, som de på många omvägar skaffade sig från apoteket, var deras älsklingsmedel att berusa sig med. Men ett vet jag, att vad drycken än bestod av, så kunde de, när tillfälle gavs, bli härligt fjilla av den.

Vår hall var som en riktig allmänning, fylld med samhällets värsta avskum, dess smuts och drägg — folk, som var födda som omöjliga, degenererade individer, vrak, sinnessjuka, människor med försvagade själsförmögenheter, epileptiker, odjur, svaga stackare, kort sagt, en samling människor, som var som en ond dröm. Ohyggliga anfall förekom ofta hos oss. När en började, var det strax andra som följde efter. Jag har en gång sett tjugo män ha anfall på samma gång och hört dem utstöta de vedervärdigaste tjut, under det lika många dårhusmässiga figurer rusade omkring och mumlade saker som man inte förstod. Där blev aldrig gjort något för de fångar, som fick dessa anfall, utom att hälla över dem kallt vatten. Det tjänade ingenting till att skicka efter doktorn eller underläkaren. Dem kunde man inte plåga med så likgiltiga och ofta förekommande företeelser.

Där fanns en ung, adertonårig holländare, som hade dessa anfall oftare än någon annan. På grund av

131detta hade vi honom placerad i en av nedre våningens celler, där vi själva bodde. Då han hade haft ett par anfall på fängelsegården, förklarade fångvaktarna, att de inte gitte ha besvär med honom, och sedan dess låg han inlåst i sin cell med en infödd londonbo till sällskap. Inte för att londonbon var honom till nytta, ty varje gång den unge holländaren fick ett av sina anfall, blev den andre fullkomligt förlamad av skräck.

Den unge holländaren kunde inte tala ett ord engelska. Han hade arbetat på en bondgård, och han hade fått tre månader, därför att han hade kommit i slagsmål med någon. Varje gång anfallen skulle komma började han tjuta. Han tjöt som en varg. Han blev stående r^tt upp och ned under sina anfall, vilket var mycket ogynnsamt för

honom, ty anfallen slutade alltid med att han föll framstupa till golvet. Så snart jag hörde början till det långa vargtjutet, grep jag i regel en kvast och sprang bort till hans cell. Förtroendemännen får inte ha nycklar till cellerna, så det var inte möjligt för mig att komma intill honom. Han kunde stå rätt upp och ner mitt i sin trånga cell, skakande i hela kroppen, medan ögonen rullade, så att endast vitan syntes, och hela tiden tjöt han som en förtappad själ. Hur mycket jag än ansträngde mig, kunde jag aldrig få londonbon till att ge honom en

132handräckning. Medan han stod där och tjöt, kröp den andre skälvande samman i den övre kojen, med sin skräckslagna blick stelt riktad på den fruktansvärda mänskan med de rullande ögonen, som bara tjöt och tjöt. Det var nog också hårt för honom, den stackars lille engelsmannen! Hans eget förstånd var inte vidare grundmurat, och det var märkvärdigt att han inte blev alldeles galen.

Allt vad jag kunde göra var att hjälpa till med kvastskaftet, bäst jag kunde. Jag stack det vanligen in mellan järnstängerna, riktade det mot min vän holländarens bröst och väntade. När krisen närmade sig, började han vagga fram och tillbaka. Jag följde noga dessa vaggande rörelser med kvasten, ty det var omöjligt att säga, när det fruktansvärda skulle ske och han skulle falla framstupa. Man när han gjorde det, var jäg där med kvasten och försökte göra fallet lite lindrigare. Men hur jag än bar mig åt, kunde jag aldrig få honom att falla riktigt lämpligt, och han slog i regel ansiktet hårt mot stengolvet. Så snart han hade fallit omkull, kastade jag gärna en spann vatten över honom. Jag vet inte, om det kalla vattnet gjorde nytta eller ej, men så gjorde vi alltid i Erie Countys fängelse. Något annat gjordes aldrig för honom. Så kunde han ligga där alldeles genomvåt, en timme eller två, och sedan kravlade han sig

133upp i sin koj. Jag var inte så dum att jag sprang ut och bad någon av fångvaktarna om hjälp. Och vad betydde egentligen det, att en man hade fått ett anfall?

I cellen bredvid bodde en märkvärdig människa — en man, som hade fått två månaders fängelse, därför att han hade ätit svinmat ur Barnums svintunna — ja, så förklarade han det i varje fall. Han var en stackars virrig individ, och i början var han mycket foglig och stillsam. Det förhöll sig förresten också som han hade sagt. Han hade kommit bakom cirkusbyggnaden, och då han var mycket hungrig, hade han kastat sig över den tunna, där avfallet från cirkusfolkets måltider låg. — Och det var god mat, försäkrade han mig gång efter annan,— fastän köttet var alldeles avgnagt. — En polis hade emellertid sett honom och arresterat honom, och nu satt han alltså här.

En gång gick jag förbi hans cell med ett stycke tunn, styv ståltråd i handen. Han bad mig så enträget om det, att jag stack det in genom järnstängerna till honom. Utan att ha andra verktyg än sina fingrar bröt han dem skyndsamt i små bitar, och gjorde därav ett halvt dussin mycket användbara säkerhetsnålar. Spetsarna slipade han skarpa mot stengolvet. Efter detta bedrev jag affärer med säkerhetsnålar. Jag leve-

134rerade råmaterialet och handlade med den färdiga produkten, och han gjorde arbetet. Jag betalade honom för arbetet med extra brödransoner och någon gång med en bit kött eller ett soppben med märg uti.

Men fängelselivet tog hårt på honom, och så småningom blev han våldsam. Förtroendemännen roade sig med att reta honom. De fyllde hans svaga hjärna med historier om en stor förmögenhet, som någon hade efterlämnat till honom. Det var för att beröva honom denna, som man hade arresterat honom och satt honom i fängelse. Naturligtvis fanns det, som han själv måste veta, ingen lag, som kunde förbjuda någon att äta ur en svintunna. Därför var det orätt, att han hade blivit satt i fängelse. Det var en komplott, som gick ut på att beröva honom hans pengar.

Det första jag hörde om saken var när de andra skrattade åt den historia de hade inbillat honom. Därefter höll han en allvarlig konferens med mig och omtalade sina miljoner och den komplott, som gick ut på att lura honom på hans pengar, och under samtalets lopp utnämnde han mig till sin detektiv. Jag gjorde mitt bästa för att på ett lämpligt sätt ta honom ur villfarelsen, kom med några dunkla häntydningar, att det nog var ett misstag och att det var en annan man med ett liknande namn, som var den rätte arvingen. Då jag lämnade honom var han alldeles av-

135kyld, men jag kunde inte hålla de andra från honom, och de fortsatte att narra honom värre än någonsin. Till

sist ställde han till en våldsam scen, varunder han alldeles bröt med mig, förklarade, att han inte längre ville ha mig till privadetektiv, och nedlade arbetet. Därmed upphörde min affär med säkerhetsnålar; han nekade att göra fler sådana, och han bombarderade mig med råmaterial genom järnstängerna, varje gång jag gick förbi hans cell.

Jag kunde aldrig bli god vän med honom igen. De andra berättade för honom, att jag var en detektiv som stod i deras sold, vilka sammansvurit sig mot honom. Och de gjorde honom alldeles utom sig med sina historier. Den inbillade orättvisan, som utövats mot honom, plågade och pinade honom, och till sist blev han alldeles galen och farlig för sin omgivning. Fångvaktarna nekade att lyssna till hans historier om de stulna miljonerna, och han beskyllde dem för att vara med i komplotten. En dag kastade han en skål hett te i ansiktet på en av dem, och så blev hans sak undersökt. Fängelseinspektören talade ett par minuter med honom genom järnstängerna. Så fördes han bort, för att läkarna skulle kunna bilda sig ett omdöme om honom. Han kom aldrig tillbaka, och jag funderar ofta på, om han är död eller om han sitter och mumlar om sina miljoner på någon anstalt för sinnessjuka.

136Till sist kom den stora dagen, då jag skulle försättas i frihet. Samma dag kom tredje förtroendemannen också ut, och flickan som jag hade skaffat honom stod och väntade på honom utanför fängelsemuren. Min kamrat från resan och jag gick ut tillsammans, och tillsammans gick vi in till Buffalo. Skulle vi inte vara tillsammans för framtiden? Den dagen tiggde vi tillsammans på gatorna, och de kopparslantar vi fick använde vi på öl — ett krus kostade tre cents. Men hela tiden gick jag och lurade på ett tillfälle att slippa undan. Jag träffade en vagabond på gatan, och av honom lyckades jag få upplysning om hur dags ett visst godståg lämnade staden. Därefter beräknade jag min tid.

Då ögonblicket kom, satt min kamrat och jag på ett värdshus. Det stod två krus skummande öl framför oss. Jag skulle gärna ha sagt adjö till honom. Men jag vågade inte göra det. Jag smög mig ut bakvägen och hoppade över staketet. Det hela var några ögonblicks verk, och ett par minuter senare befann jag mig på ett godståg på Western New York- och Pennsylvania-banan. Tåget körde söderut.

*

VI

JÄRNVÄGENS FARANDE SVENNER

På mina vandringar har jag träffat hundratals landstrykare, som jag har växlat ord med och talat med, som jag har väntat tillsammans med vid vattenbehållare, som jag har drivit runt med för att tigga mig till pengar till nattlogi och mat längs gatorna eller kring husen, som jag har äntrat tåg tillsammans med, men som sedan har försvunnit i natten och jag aldrig sett till sedan. Å andra sidan finns det landstrykare, som jag förvånande ofta har passerat och åter passerat, och andra som skymtat förbi mig som spökgestalter i natten, osynliga och osedda.

Det var en sådan landstrykare, som jag förföljde tvärs genom Canada, över en sträcka av tretusen miles, men som jag aldrig en enda gång hade sett för mina ögon. Hans nom de guerre eller "monica", som vi kallar det, var Jack Skysegel. Jag stötte först på det i Montreal. Där stod, inskuret med en kniv, skysegels-rån på ett skepp — ett mycket fint arbete. Ovanför

138stod F.V. 15-10-94. Vilket skulle betyda, att han hade passerat genom Montreal, på väg västerut, den 15 oktober 1894. Han hade en dags försprång före mig. Jag kallade mig på den tiden Jack Sjöman, och jag ristade genast in detta namn vid sidan av hans, jämte en upplysning om att jag också var på väg västvart.

Jag hade åtskillig otur de nästa hundra milen, men åtta dagar senare fick jag åter tag på Jack Skysegéls spår, trehundra miles väster om Ottawa. Där stod hans monica inristad på en vattenbehållare, och av daton kunde jag se, att han också hade blivit försenad. Han hade endast två dagars försprång framför mig. Jag var en "komet", en vagabond "av Guds nåde", men det var han också, och det blev en hederssak för mig att hinna upp honom. Jag "hängde på", både dag och natt, och jag kom till och med förbi honom, men så blev det återigen han som fick

försprång. Emellanåt hade han en dags försprång, och emellanåt var jag före honom. Av vagabonder, som voro på östgående, hörde jag emellanåt om honom, när han tillfälligtvis var före mig, och av dem erfor jag, att han hade börjat att intressera sig för Jack Sjöman och gjort frågor om mig.

Ja, vi skulle säkert ha blivit ett gemytligt par, om vi någon gång hade sammanträffat, men vi kunde inte träffas. Jag fortsatte med mitt försprång genom hela

139Manitoba, men så tog han ledningen genom Alberta, och en bitter kall, grå morgon vid en växelstation öster om Kicking Horse fick jag veta, att han föregående kväll hade blivit sedd mellan Kicking Horse Pass och Rogers Pass. Det var på ett mycket egendomligt sätt jag fick denna upplysning. Jag hade kört hela natten i en godsfinka, och halvdöd av köld hade jag stigit ut vid växelstationen för att be om mat. Det var isande kallt och dimmigt, och jag slog ned på några eldare, som jag träffade på i lokomotivstallet. De gav mig lämningarna av sin frukost, och dessutom gav de mig nästan en hel kanna himmelsk "java". Jag värmde kaffet, och just som jag skulle till att äta, kom ett godståg västerifrån. Jag såg en sidodörr öppnas och én ung vagabond kliva ut och komma linkande genom dimman bort till mig. Han var styv av köld, och hans läppar var alldeles blå. Jag delade min java och min proviant med honom, fick höra om Jack Skysegel och även om honom själv. Och se, han var från min egen stad, Oakland i Californien, och han var medlem av det berömda Vagabondförbundet — en förening, som jag endast någon enstaka gång hade haft förbindelse med. Vi pratade ivrigt under den följande halvtimmen, medan vi satte i oss maten. Så körde mitt godståg, och jag följde med västerut i hälarna på Jack Skysegel.

140Jag blev försenad mellan passen, gick två dagar . utan mat och måste vandra elva miles den tredje dagen innan jag fick någon, och ändå lyckades det mig att komma förbi Jack Skysegel vid Fraser River i British Columbia. Jag for med passagerartåg de dagarna och kom mycket hastigt fram, men hari måste också ha åkt med passagerartåg och därtill haft mera tur än jag, ty han kom till Mission före mig.

Mission är en knutpunkt fyrtio miles öster om Vancouver. Därifrån kunde man resa vidare söderut, genom Washington och Oregon med Nothern Pacific. Jag funderade över vilken väg Jack Skysegel skulle välja, ty jag trodde, att jag var före honom. Vad mig själv angick, skulle jag fotfarande västerut till Vancouver. Jag gick bort till vattenbehållaren för att efterlämna ett besked, och där stod, försedd med dags dato, Jack Skysegels monica. Jag skyndade mig vidare till Vancouver. Men han var försvunnen. Han hade genast gått ombord, och flög nu vidare västerut på sin världsomfattande äventyrsbana. I sanning, Jack Skysegel, du var en vagabond "av Guds nåde", och din sanna kamrat var "vinden, som far från ort till ort". Hatten av för dig! Du var av den rikiga tvättäkta sorten, det var du. En vecka senare hade jag också funnit mitt fartyg och befann mijg ombord på ångbåten Umatilla, där jag som matros arbetade mig

141fram längs kusten till San Francisco, Jack Skysegel och Jack Sjöman — hej! om vi någon gång hade träffat samman!

Vattenbehållarna äro vägvisare för vagabonder, och det är inte rent okynne och sysslolöshet, när vagabon-derna ristar sitt märke och datum i dessa behållare. Titt och tätt har jag träffat vagabonder, som ivrigt har frågat, om jag inte på ett eller annat ställe hade sett den eller den landstrykaren eller hans monica. Och mer än en gång har det hänt, att jag har kunnat ge upplysningar om hans "sista" monica på vattenbehållaren och den riktning, som han vid denna tidpunkt reste i. Och i samma ögonblick störtade så den landstrykare, som jag gav upplysningen åstad för att finna sin kamrat. Jag har träffat landstrykare, som för att upphinna en kamrat har rest tvärs över fastlandet och tillbaka igen och ständigt fortsätta att resa.

"Monica" är en pseudonym eller märke, som järnvägens farande svenner antager eller blir påtvingade av kamraterna. Det är mycket få landstrykare, som bryr sig om att minnas den förgångna tid, då de företog sig något så ovärdigt som att arbeta, men jag kommer ändå ihåg, att jag har stött pä några namn, som hänvisade till olika sysselsättningar. Ett mycket omtyckt trick bland landstrykarna är däremot att göra

142sig en monica efter de ställen, varifrån de kommer, såsom: New York Tommy, Pacific Slim, Buffalo Smi-thy, Canton Tim, Pittsburg Jack, Troy Mickey, K.L. Bill och Connecticut Jimmy. "Blank" anger alltid en neger,

och han kallas möjligen så för att han har ett blankt sken över ansiktet. Blanke Texas eller Blanke Toledo angiver både ras och födelseort.

Av dem som ha fått sin monica på grund av deras ras och nationalitet, minns jag följande: Frisco-juden, New York-irländaren, Michigan-fransmannen, Eng-lands-Jack, London-pojken och Milwaukee-holländaren. Andra ha delvis gjort sin monica efter de färger som naturen begåvat dem med, och andra åter efter fysiska egendomligheter, som till exempel, om de äro långa eller små, tunna eller tjocka, eller öm de ha brutit näsbenet eller något liknande, medan andra åter har fått namn efter att de var särskilt rappa i munnen och kunde bra reda sig.

På vattenbehållaren i San Marcial, New Mexico, stod det för tio år sedan följande "matsedel" för landstrykare:

1) Huvudstråket mycket bra.

2) Bylingarna inte fientliga.

3) Lokomotivstallet bra sovplats.

4) Nordgående tåg — duger inte.

5) Privata — duger inte.

1436) Restauranger — bara för kockar.

7) Järnvägshotellet — bara kvällsarbete.

N:r 1 är ett meddelande om, att det kan uppnås mycket tillfredsställande resultat genom att tigga på huvudgatorna; n:r 2 att polisen inte generar landstrykare; n:r 3 att man kan sova i lokomotivstallet. N:r 4 är emellertid tvetydig. Det kan betyda att det inte nyttar något att försöka äntra tågen i nordlig riktning, men det kan också betyda, att där är ett dåligt fält för tiggare. N:r 5 betyder, att privatpersoner i den staden inte är välvilliga mot tiggare, och n:r 6 anger, att endast de landstrykare, som har varit kockar, kan få mat från restaurangerna. N:r 7 kan jag inte riktigt klara. Jag kan inte finna ut, om järnvägshotellet på det hela taget är ett bra ställe för tiggare på kvällen, eller om det bara är landstrykare, som har varit kockar, som med tur kan försöka att tigga sig till något, eller om vilken landstrykare som helst, antingen han är kock eller inte kock, kan få lov att ge en handräckning på kvällen, hjälpa kökspersonalen på järnvägshotellet med deras smutsiga arbete och få sig lite mat som vederlag.

Men — för att vända tillbaka till de vagabonder, som kommer och går i natten — jag kommer ihåg en, som jag träffade i Californien. Han var svensk, men han

144hade levat så länge i Californien, att man inte kunde höra, vilken nation han tillhörde. Han måste tala om det själv. Han hade kommit till Förenta staterna då han var ett litet barn. Jag sprang först på honom i bergsstaden Truckee. — Var ska du hän, kamrat, sade vi på en gång. — Österut! svarade vi båda två. Den natten fanns det en hel massa luffare, som försökte komma med det genomgående tåget, och under krånglet med äntringen kom svensken och jag ifrån varandra. Och vad det beträffar kom jag inte heller med tåget.

En tid efteråt kom jag till Reno, Nevada, i en gods-finka, som genast körde in på ett sidospår. Det var en söndagsmorgon, och efter att ha "räddat" lite frukost åt mig vandrade jag över till Piutelägret för att se indianerna spela om pengar. Och där stod svensken, mycket intresserad. Naturligtvis slog vi oss tillsammans. Han var min enda bekantskap där på platsen, och jag var den ende bekante han hade. Vi föll i varandras armar som ett par eremiter, som blivit trötta på sin ensamhet, och vi tillbragte dagen tillsammans, travade runt för att skaffa oss middag och försökte sent på eftermiddagen att hugga samma godståg. Men han blev kastad av, och jag kom med ensam, men endast för att själv bli kastad av på ett ställe mitt ute i ödemarken, omkring tjugo miles från Reno.

Påluf£arstråt —10 i ArAv alla. ödsliga ställen i världen var det, där jag blev avkastad, det värsta. Det var en s.k. signalstation och bestod av ett litet hus, som på måfå hade blivit uppfört mitt i sanden bland salviabuskarna. Det blåste kallt. Natten höll på att bryta in, och den ensamme telegrafisten, som bodde i huset, var rädd för mig. Jag

förstod, att jag aldrig skulle kunna klämma den mannen på varken mat eller nattlogi. Därför att han var så tydligt rädd för mig, trodde jag honom inte, då han sade, att tågen österut aldrig stannade där. Dessutom hade jag ju blivit utkastad från det österut gående tåg på samma ställe, för knappast fem minuter sedan. Han försäkrade, att det endast hade stannat på grund av särskilda order, och att det kunde gå ett helt år, innan ett annat tåg stannade där av samma anledning. Han sade mig, att det endast var tolv, femton miles till Wadsworth och att jag hellre borde söka mig dit. Jag föredrog emellertid att vänta, och jag hade det nöjet att se två västgående godståg köra förbi utan att stanna, och ett östgående godståg. Jag funderade på om svensken möjligtvis hade varit med på ett eller annat ställe i det tåget. Jag hade alltså inte annat att göra än att trava längs banan till Wadsworth, och det gjorde jag också till stor lättnad för telegrafisten. Han hade mycket att vara mig tacksam för, ty jag lät bli att mörda honom och sätta eld

146på kåken. Då jag hade kommit ungefär halvvägs, måste jag gå åt sidan för att låta tåget österut passera förbi. Det gick mycket fort, men jag kunde likväl skymta en gestalt, som liknade svensken, på den första "blindvagnen".

Innan jag såg honom igen, skulle det gå många besvärliga dagar. Jag arbetade mig över Nevadas ödemarker, som sträckte sig över hundra miles i alla riktningar, "hängde på" de genomgående tågen om nätterna för att komma fortare fram, och körde om dagen i godsfinkor för att få lite sömn. Det var tidigt på våren, och det var mycket kallt i dessa högt liggande trakter. Här och där på slätten låg snö; alla bergen var klädda i vitt, och på natten blåste det kallt — den skarpaste blåst man kunde tänka sig. Det var inte ett land, där man fick lust att uppehålla sig länge. Och kom ihåg, käre läsare, att landstrykaren reser genom ett sådant land utan tak över huvudet och utan pengar och att han är tvungen att tigga sig fram och sova om nätterna utan filtar. Detta är något som ingen kan fullt förstå, utan att ha erfarenhet av det.

Tidigt på kvällen kom jag ned till Ogdens järnvägsstation. Det genomgående Union-Pacific-tåget skulle just köra i östlig riktning, och jag hade bestämt mig för att följa med. Ute i den labyrint av spår, som låg framför lokomotivet, träffade jag på

147en skepnad, som luskade omkring i mörkret, det var svensketf. Vi tryckte varandras händer, som två bröder som länge varit skilda, och vi upptäckte då att vi bägge hade handskar på.

— Var har du huggit dem? frågade jag.

— I en förarhytt, svarade han. Och var har du fått dina?

— De tillhörde en eldare, sade jag. Han hade lagt dem ifrån sig lite oförsiktigt.

Vi kom upp i blindvagnen, då det genomgående tåget körde ut från stationen, och det var grymt kallt. Banan gick uppåt en trång klyfta mellan snötäckta berg, och vi skakade av köld medan vi låg och berättade för varandra på vad sätt vi hade tillryggalagt sträckan mellan Reno och Ogden. Jag hade endast fått en timmes sömn den föregående natten, vår nuvarande uppehållsort var inte så behaglig, att jag skulle frestas att ta mig en lur. Vid en hållplats gick jag längre fram mot lokomotivet. Vi hade "dubbel besättning" (två lokomotiv) till att dra oss uppför stigningen.

Jag visste, att det skulle bli för kallt på det första lokomotivets kofångare, som klöv vinden, och därför valde jag kofångaren på det andra lokomotivet. Jag gick ut på kofångaren och upptäckte att platsen redan var upptagen. Jag kände mig för i mörkret och

148upptäckte, att det var en helt ung pojke. Kröp vi ihop kunde där bli plats för två, och jag fick pojken till att krypa alldeles ihop och klättrade upp vid sidan av honom. Det var en "bra" natt, bromsarna störde oss inte, och innan ett par minuter hade gått, sov vi tryggt. Emellanåt väcktes jag av att det föll varm aska ned på oss, eller vid att det ryckte till i tåget, men då kröp jag endast tätare intill pojken och slumrade in under lokomotivens väsande och hjulens gnisslande.

Det genomgående tåget passerade Evanston, Wy-oming, men sedan kom det inte längre. Lite längre fram på

linjen hade det skett en tågolycka, och linjen var spärrad. Tågföraren hade blivit dödad, och hans lik, som fördes över till oss, utvisade, hur farlig linjen var. Där var också en landstrykare som hade blivit dödad, men hans lik fördes inte över till oss. Jag pratade med pojken. Han var tretton år gammal. Han hade rymt från sina föräldrar, som bodde någonstans i Oregon, och var nu på väg österut till sin farmor. Han berättade mig en hel del om hur fruktansvärt han hade blivit misshandlad i det hem, han nyligen hade lämnat, och hans berättelse lät mycket trovärdig; och förresten fanns det ju ingen orsak att ljuga för mig, en namnlös landstrykare, som drog från trakt till trakt.

149Och att pojken hade bråttom att komma vidare, det märktes. Han kunde inte komma fort nog iväg! Då baninspektören bestämde sig for att skicka det genomgående tåget tillbaka samma väg, som det hade kommit, och sedan uppåt en bibana till Oregon Short Line, tills det nådde Union-Pacific-linjen på andra sidan om det urspårade tåget, klättrade pojken upp på kofångaren och sade, att han skulle stanna där. Detta skulle emellertid ha blivit för mycket för både svensken och mig. Det betydde, att vi skulle behöva resa hela den iskalla natten utan att vinna mer än tio miles eller så omkring. Vi sade, att vi ville vänta tills banan blev klar, och under tiden skulle vi se att få oss en bra lur.

Men det var nu inte bara lekverk att komma till en främmande stad vid midnatt, utan "pengar, i en fruktansvärd köld, och finna ett ställe, där man kunde lägga sig och sova. Svensken hade en shilling. Mina samlade tillgångar belöpte sig till två tiocents-slantar och en på fem cent. Vi hade hört av några infödingar, att ett glas öl kostade fem cent och att utskänkningslokalerna hölls öppna hela natten. Det var just något för oss. Två glas öl skulle kosta tio cent, där skulle finnas både ugnsvärme och stolar, och vi skulle kunna sitta där och sova till morgonen. Vi styrde med raska steg kurs på ett upplyst utskänk-

150ningsställe, och snön knastrade under våra fötter, medan en svag, kall vind blåste rakt igenom oss.

Ack, jag hade missförstått infödingarna. Det fanns endast ett enda utskänkningsställe i hela staden, där ölet kostade fem cent, och vi var inte nog lyckliga att finna det. Men annars var det ett utmärkt ställe vi hade kommit till. Där fanns en härlig ugn, vitglödande av värme; där fanns bekväma armstolar med rottingsitsar, och en inte alltför tilltalande bartender, som tittade på oss med misstänksamma blickar, då vi kom in. Man kan inte gärna gå omkring dag och natt i samma kläder, äntra tåg, slåss mot sot och aska och sova, var det faller sig, och så ändå se någorlunda hygglig ut. Vårt yttre var avgjort emot oss; men vad gjorde det? Jag hade ju pengar till vår förtäring i byxfickan.

— Två öl! sade jag nonchalant till bartendern, och under det han hällde upp ölet, stod svensken och jag och lutade oss mot disken, under det vi i all hemlighet längtade efter armstolarna vid ugnen.

Bartendern ställde de två skummande glasen framför oss, och jag lade stolt mina tio cent på disken. Jag var alldeles säker. Så snart jag fick veta, att jag hade tagit fel på priset, skulle jag ha grävt fram nästa tio-cent ur fickan. Jag skulle inte ha brytt mig det minsta om, att jag sedan stod där, utan att äga

151något annat i världen än fem cent. Jag skulle ha betalt, visst skulle jag det! Men bartendern gav mig inte ringaste chans till det. Så fort han fick ögonen på den slant jag hade lagt på disken, grep han de bägge glasen, ett i var hand, och slängde ölet i vasken bakom disken. Och så sneglade han illvilligt till oss och sade:

— Ni har vårtor på näsan! Ni har vårtor på näsan! Ni har vårtor på näsan! Förstår ni?

Jäg visste att jag inte hade några, och det hade inte svensken heller. Det var intet fel med våra näsor. Den direkta innebörden av hans ord, gick långt över vårt förstånd, men den indirekta var klar som dagen. Han tyckte inte om vårt utseende, och ölet kostade tydligen tio cent per glas.

Jag grävde nu upp min andra tio-cent och lade den på disken, och sade obesvärad:

— Åh, jag trodde, att detta var en femcentsser vering.

— Vi vill inte ha era pengar! svarade han, och sköt slantarna tillbaka till mig över disken.

Jag lät modfälld mynten glida ned i fickan igen; med djupt beklagande tänkte vi på den välsignade ugnen och armstolarna, och modfällda gick vi ut genom dörren till förstugan.

152Men då vi gick ut genom dörren, ropade bartendern efter oss:

— Ni har vårtor på näsan, förstår ni?

Sedan dess har jag sett mig mycket om i världen, jag har sett många främmande länder och vistats bland många främmande folkslag, läst många böcker och hört många föredrag, men fastän jag funderat länge och grundligt över denna sak, har jag inte kunnat räkna ut, vad meningen var med dessa gåtfulla ord, som kastades mot oss av bartendern i Evanstone, Wyoming. fiet var absolut inte något fel på våra näsor.

Den natten sov vi ovanpå ångpannorna i ett elektricitetsverk. Hur vi upptäckte den sovplatsen minns jag inte. Vi måste ha styrt rakt på den, instinktsmässigt, liksom hästen dragés till vattenhon, eller brevduvan till den plats där hon har sitt bo. Men det var en natt som det inte är behagligt att tänka på. Ty då vi kom dit, låg där redan ett halvt tjog landstrykare ovanpå pannorna, och där var för hett för allesammans. Och vad som gjorde vår förtvivlade ställning ännu mer förtvivlad var att eldaren inte ville tillåta oss att uppehålla oss nere i eldrummet. Vi fick välja mellan pannorna och snön utanför.

— Du sa ju, att du ville sova — så sov då för tusan! sade han till mig, då jag kom ner i eldrummet, utom mig och alldeles förstörd av värme.

153— Vatten! flämtade jag, och torkade bort svetten från ögonen. Vatten!

Han pekade mot dörrren och försäkrade mig, att någonstans därute i mörkret skulle jag finna floden. Och jag gick för att finna den, gick vilse i mörkret, föll omkull i ett par snödrivor, och vände halvt stelfrusen tillbaka till min plats ovanpå pannorna. Då jag hade töat upp, var jag mer törstig än någonsin. På alla sidor om mig låg landstrykare, och de klagade, jämrade, suckade, flämtade och stönade, kastade sig fram och tillbaka och slog ut med armar och ben i sin vånda. Vi var som en flock förtappade själar, som låg och stektes på halster i helvetet, och eldaren — fan själv — gav oss intet alternativ utom att frysa ihjäl därute. Svensken reste sig upp och förbannade med lidelsefull häftighet den vandrarlust, som är nedlagd i mänskan och som hade sänt honom ut i världen för att utstå lidanden som dessa.

— När jag kommer tillbaka till Chicago, förklarade han med stor högtidlighet, så skall jag se till att få arbete och hålla fast vid det, tills helvetet fryser till. Sen ger jag mig ut på vandring igen.

Och som en verklig ödets ironi måste svensken och jag nästa dag — sedan spillrorna efter det förolyckade tåget blivit undanröjda — ta åstad från Evanstone

154i isbehållarna på ett "apelsintåg", ett raskt körande godståg, som var lastat med frukt från det solbelysta Californien. Naturligtvis var isbehållarna tomma, på grund av det kalla vädret, men det gjorde dem inte varmare för oss. Vi tog oss ned i dem genom luckor i taket; de var byggda av galvaniserad järnplåt, och i det bitande kalla vädret var de inte behagliga att röra vid. Vi låg där, skakande av köld, och höll krigsråd, och vi kom överens, att vi skulle hålla oss till is-lådorna både dag och natt tills vi kom bort från de ogästvänliga högslätterna och ned i Missisippidalen.

Men vi måste ju också äta, och vi bestämde oss för att vid nästa växelstation skaffa oss lite mat och så störta tillbaka till våra isbehållare. Vi ankom till en stad som hette Green River, sent på eftermiddagen, men lite för tidigt för att kunna få kvällsmat. Före måltiderna är det alltid svårt att klämma folk på mat, men vi tog mod till oss, sprang nedåt järnstegarna på sidan av vagnen, då godståget körde in på järnvägsstationen, och rusade i väg bortåt bostadskvarteren. Vi blev snart skilda från varandra, men vi hade avtalat att mötas i isbehållarna. I början hade jag otur, men till sist hade jag fått ett par matpaket, och med dem stuckna innanför skjortan började jag att springa efter tåget. Det hade redan satt sig i gång och körde mycket fort. Den kylvagn, där svensken

155och jag hade avtalat att mötas, hade redan kört förbi, men fem, sex vagnar därifrån svängde jag mig upp på en sådan, äntrade upp för järnstegen och gled ned i en isbehållare.

Men en bromsare hade sett mig från sin kur, och vid nästa hållplats, Rock Springs, ett par miles därifrån, stack han huvudet ned i min isbehållare och sade: — Ut med dig, din förbannade drummel! Ut med dig! Och så grep han mig i benen och drog i mig. Ut kom jag, medan apelsintåget och svensken körde vidare utan mig.

Det hade börjat snöa, och det tecknade sig till att bli en kall natt. Då det hade blivit mörkt, började jag ströva omkring bland järnvägsvagnarna, till dess jag fann en tom kylvagn. Jag klättrade in — inte i isbe-hållaren, utan i själva vagnen. Jag stängde de tunga dörrarna, och då de var försedda med gummilister, var vagnen fullkomligt lufttät. Väggarna var tjocka, och där fanns inga springor, genom vilken kölden kunde tränga in i vagnen. Men inne i vagnen var lika kallt som utanför, och frågan var, hur jag skulle kunna få temperaturen att stiga. Men en yrkeslandstrykare vet råd för allt. Jag drog upp tre, fyra tidningar ur fickan. Dem brände jag, en åt gången, på golvet i vagnen. Röken steg upp mot taket. Inte den minsta lilla smula värme kunde slippa ut, och jag låg där,

156lugnt och gott och tillbragte en underbar natt. Jag var inte vaken en enda gång.

På morgonen snöade det fortfarande. Medan jag var ute för att skaffa mig lite frukost, gick jag miste om ett godståg. Senare på dagen högg jag två andra godståg men blev kastad av dem bägge. Det snöade nu mer än någonsin, men i skymningen for jag vidare i första blindvagnen på det genomgående tåget. Då jag hoppade upp på blindyagen från ena sidan, hoppade någon annan upp från andra sidan. Det var pojken, som hade rymt från Oregon.

Men att färdas på första blindvagnen i ett snabbgående godståg i våldsam snöstorm är ingen nöjesresa. Vinden går rak genom en, slår mot framsidan av vagnen och kommer tillbaka igen. Då vi stannade första gången och mörkret hade inträtt, gick jag längre fram och intervjuade eldaren. Jag erbjöd mig att skyffla kol, tills vi kom till den station, där han skulle bli avlöst — det var Rawlins — och han tog emot mitt erbjudande. Mitt arbete bestod i att stå ute på tendern i snön, krossa kolstyckena med en slägga och sedan skyffla dem in till honom. Men eftersom jag inte behövde arbeta hela tiden, kunde jag emellanåt gå in till honom och värma mig.

— Hör på, sade jag till eldaren, under min första

157rast, det ligger en liten pojkvasker därborta på första blindvagnen. Han fryser ordentligt.

Förarhytterna på Union-Pacificbanans lokomotiv är ganska rymliga, och vi stoppade in pojken i ett varmt hörn framför eldarens plats, där han genast föll i sömn. Vid midnatt kom vi till Rawlins. Snön föll tätare än någonsin förr. Här skulle lokomotivet föras under tak, och det skulle komma ett annat lokomotiv i stället. Då tåget stannade, sprang jag ned från lokomotivet och rakt i armarna på en storväxt man i stor överrock. Han började fråga ut mig, och jag var inte sen att fråga, vem han var. Han var inte heller sen att upplysa mig om att han var sheriff i staden. Jag drog in tentaklerna, hörde på honom och svarade.

Då började han beskriva den lille pojken, som fortfarande låg och sov därinne. Jag satte mig raskt in i situationen. Det var klart att familjen var på spår efter pojken, och sheriffen hade mottagit telegrafiska instruktioner från Oregon. Jo, jag hade sett pojken. Jag hade träffat honom första gången i Ogden. Daton passade med den som sheriffen hade fått. Men pojken var ännu ett stycke efter på linjen, ty han hade blivit kastad av från just detta genomgående tåget, då det körde ut från Rock Springs. Och under hela tiden bad jag för mig själv, $tt pojken inte måtte vakna och uppträda på skådeplatsen och fördärva alltsammans.

158Sheriffen lämnade mig for att prata med brom-sarna, men innan han gick, sade han:

— Hör, ni har ingenting att göra i den här stan, förstår ni? Ni kör vidare med tåget, och se till att ni lyder. Om jag får tag på er igen, sedan tåget har gått ...

Jag försäkrade honom att det inte var för nöjes skull, som jag befann mig i hans stad, att den enda orsaken till att jag befann mig där var att tåget hade gjort uppehåll där, och att jag nog skulle försvinna från hans förbannade stad så fort, att han inte kunde se mig för bara rök.

Medan han gick bort för att intervjua bromsarna, sprang jag tillbaka till förarhytten. Pojken var vaken och låg och gnuggade sig i ögonen. Jag berättade honom vad som hänt och rådde honom att följa med lokomotivet in i

stallet. Och så blev det — pojken följde sedan med samma genomgående tåg ut från stationen, installerad i kof ångaren, och med tillsägelse, att när tåget höll nästa gång, anmoda eldaren om tillåtelse att få sitta i förarhytten. Vad mig själv beträffar, blev jag kastad av. Den nye eldaren var ung och inte tillräckligt demoraliserad för att bryta bolagets instruktioner om att inga vagabonder fick lov att uppehålla sig på lokomotivet, så han avslog mitt anbud om att skyffla kol. Jag hoppas, att pojken hade bättre

159tur med sig, ty att tillbringa hela natten i kofångaren under en sådan snöstorm, skulle vara detsamma som döden.

Märkligt nog har jag den dag i dag är inget minne av hur det gick till då jag blev avkastad i Rawlins. Jag kommer ihåg, att jag stod och såg efter tåget, som nästan i samma ögonblick uppslukades av snöstormen, och att jag styrde rakt på ett utskänkningsställe för att få lite värme i kroppen. Här fanns det ljus och värme; här fanns det musik och dörrar, som stod öppna på vid gavel. Farao-, rulett- och pokerborden var alla välbesatta, och där var några galna cowboys som riktigt hade slagit sig lösa. Jag hade turen att komma i lag med dem, och jag stod just och tömde mitt första glas på deras bekostnad, då jag kände en tung hand på min axel. Jag såg mig om och suckade. Det var sheriffen.

Utan att säga ett ord drog han mig med sig ut i snön.

— Det håller ett apelsintåg nere vid stationen, sade han.

— Det är en förbannat kall natt, sade jag.

— Det kör om tio minuter, sade han.

Det var allt. Ingen diskussion om den saken. Och då apelsintåget körde ut från stationen, befann jag mig i isbehållaren. Då morgonen höll på att bryta in,

160tyckte jag att fötterna höll på att förfrysa, och de sista tjugo miles, innan vi nådde Laramie, stod jag upprätt i luckan och hoppade för att hålla värmen. Det snöade för tätt för att bromsarna skulle kunna se mig, och förresten gjorde det mig detsamma om de gjorde det.

Jag hade tjugofem cent i fickan, och för dem skaffade jag mig något varmt till frukost i Laramie, och omedelbart därefter äntrade jag blindvagnen på ett genomgående tåg, vilket arbetade sig upp till passet, som skär genom ryggraden av Rocky Mountains. Man brukar annars inte åka med blindvagnar vid fullt dagsljus; men under snöstormen uppe på ryggen av Rocky Mountains kunde jag inte tro, att bromsarna skulle nännas att kasta av mig. Och det gjorde de inte heller. Däremot vande de sig att varje gång tåget höll komma bort till mig för att se om jag inte frusit ihjäl.

Vid Ames monument, på toppen av Rocky Mountains — jag kan inte komma ihåg hur högt det var — kom bromsaren för sista gången bort till mig.

— Hör på, kamrat, sade han, kan du se det där godståget, som har kört in på sidospåret, för att vi ska komma förbi?

Jo, det kunde jag se mycket bra. Det stod på nästa spår, sex fot från det där vi höll. Om det hade varit ett par fot längre bort, skulle jag inte ha sett det i den snöstormen.

161— Ser du, eftertruppen av Kellys vagabondarmé är där i en av vagnarna. De har två fots tjock halm att ligga på, och så finns det så många människor i vagnen, att de säkert kan hålla värmen.

Det var ett gott råd, och jag följde det, även om jag beredd på att — om det bara skulle vara ett konduktörsknep — försöka hugga blindvagnen, när det genomgående tåget körde ut från stationen. Men det var ärligt spel. Jag fann vagnen, en stor kylvagn, vars dörr åt läsidan hade slagits upp på vid gavel för ventilationens skull. Jag tog mig upp i vagnen. Jag trampade på en mans ben och därefter på en annan mans arm. Dagern var mycket dålig, och allt jag kunde se var en mängd armar och ben, så hopplöst sammantrasslade, att det var omöjligt att finna

reda i dem. Jag har aldrig förut sett en sådan röra av mänskliga kroppar. De låg allesammans i halmen, över, under och runt omkring varandra. Åttiofyra stora, starka landstrykare tar en massa plats, när de ligger utsträckta. De män jag trampade på blev förargade. Deras kroppar hävde sig under mig som havets vågor, och jag drevs ovillkorligen framåt. Jag kunde inte finna någon halm att trampa på, och därför trampade jag på flera människor. De blev mer och mer förbittrade, och jag drevs framåt med allt större fart. Jag miste fotfästet och satte mig ned,

162plötsligt och eftertryckligt. Olyckligtvis var det på en mans huvud, jag kom till att sätta mig. I nästa ögonblick hade han i stor förbittring rest sig på händer och fötter, och jag flög genom luften. Vad som sändes till väders måste komma ned igen, och jag hamnade också på en annan mans huvud. Vad som därefter skedde, har jag endast ett mycket dunkelt minne av. Det var som att gå genom ett tröskverk. Jag flög som en boll från ena ändan av vagnen till den andra. De åttiofyra landstrykarna "hissade" mig, till dess den sista smula, som fanns kvar av mig, fann en smula halm att vila på. Men därmed var jag också upptagen i samfundet, och det var en lustig samling. Hela återstoden av dagen körde vi åstad genom snöstormen, och för att fördriva tiden bestämdes det, att var och en skulle berätta en historia. Det föreskrevs också att varje historia skulle vara en bra historia och en som ingen hade hört förut. Om det fanns någon, som inte uppfyllde dessa föreskrifter, skulle han straffas med tröskverket. Det fanns ingen som bröt mot bestämmelserna. Och det måste jag säga, innan jag går vidare, att aldrig i livet har jag varit med om ett så översvallande flöde av goda historier. Här låg åttiofyra män från alla hörn av världen — med mig blev det åttiofem — och var och en berättade en historia, som var ett sant mästerverk. Det var nöden som drev

163oss, ty här gällde det antingen ett mästerstycke eller tröskverket.

Sent på eftermiddagen kom vi till Cheyenne. Snöstormen hade nu nått kulmen, och fastän ingen av oss hade fått något att äta sedan frukost, fanns det likväl ingen, som brydde sig om att gå ut för att "rädda" kvällsmat. Hela natten körde vi genom snöstormen, och nästa dag befann vi oss på Nebraskas vackra slätter och körde fortfarande vidare. Snöstormen och bergen hade vi lämnat bakom oss. Den välsignade solen lyste på det leende landskapet, och vi hade inte fått något att äta på ett helt dygn. Vi räknade ut att godståget vid middagstiden måste vara i en stad som, om jag minns rätt, hette Grand Island.

Vi företog en insamling och sände ett telegram till stadens överhet. Innehållet i detta telegram var, att åttiofem friska hungriga landstrykare skulle komma dit vid middagstiden, och att det skulle vara en god idé att ha middag färdig till dem. Överheten i Grand Island hade två vägar att följa. De kunde ge oss mat, och de kunde sätta oss i fängelse. I sistnämnda fall skulle de under alla omständigheter bli tvungna att ge oss mat, och de kom antagligen till idet resultatet, att detta enda mål skulle vara det billigaste.

Då godståget vid middagstiden kom körande in i Grand Island, satt vi på vagnstaken och dinglade med

164benen i solskenet. Hela stadens polisstyrka var med i mottagningskommittén. Man samlade oss i kompanier och följde oss till olika hotell och restauranger, där det var dukat för oss. Vi hade gått utan mat i trettiosex timmar, och det var ingen, som behövde lära oss, hur vi skulle bära oss åt. Därefter blev vi eskorterade tillbaka till järnvägsstationen. Polisen hade varit nog omtänksam att ge order om att godståget skulle vänta på oss. Det körde långsamt ut från stationen, och vi stod alla åttiofem i en lång rad längs banlinjen för att äntra tåget.

Vi fick ingen kvällsmat den kvällen — eller rättare sagt, eftertruppen fick ingen, men jag fick. Vid kvälls-vardsdags, då tåget höll på att köra ut från en liten station, kom en man kravlande upp i den vagn, jdär jag satt och spelade Pedro med tre andra prissar. Den nykomnes skjorta svällde på ett misstänkt sätt. I handen höll han ett buckligt halvlitersmått, varur det rök. Jag kunde känna på lukten, att det var "java". Jag lämnade mina kort till en som stod bredvid och ursäktade mig. Sedan satte jag mig, följd av missund-samma blickar i andra ändan av vagnen tillsammans med mannen, som hade äntrat tåget och som nu delade sin "java" och sina olika matvaror med mig. Det var svensken.

Vid tiotiden kom vi till Omaha.

165— Låt oss se till att bli av med den här eftertrup-pen, sade svensken till mig.

— Ja, gärna det, sade jag.

Då tåget körde in i Omaha, var vi beredda att sätta vårt beslut i verkställighet. Men befolkningen i Omaha var också beredd. Svensken och jag hängde på järnstegarna längs sidan av tåget, redo att hoppa av. Men godståget höll inte alls. Och för övrigt stod det långa, rader av poliser, vars metallknappar och stjärnor blänkte i det elektriska ljuset, längs bägge sidor av banan. Svensken och jag visste vad som skulle vederfaras oss, om vi hoppade ned i armarna på dem. Vi höll oss fast vid järnstegarna, och tåget fortsatte över Missouri River till Council Bluffs.

"General" Kelly låg lägrad med en här av tvåtusen landstrykare i Chautauqua Park, ett par miles längre bort. Det var hans eftertrupp som vi hade kommit tillsammans med, och efter att ha stigit av tåget i Council Bluffs, marscherade den i riktning mot hans läger. Det hade blivit kallt och svåra stormbyar, ledsagade av regn, gjorde oss både våta och frusna. En stor polisstyrka fanns till hands för att passa på oss och driva oss i riktning mot lägret. Svensken och jag passade på ett tillfälle och var lyckliga nog att slippa undan.

Regnet hade nu börjat strömma ned, och vi famlade oss fram i mörkret, utan att se en hand framför

166oss. Det gällde ju att finna skydd för natten, och vår instinkt ledde oss, ty innan vi visste ordet av, stod vi plötsligt vid en utskänkningslokal — inte en som var öppen och gjorde affärer, inte en som bara var stängd för natten, nej, inte en gång en utskänkningslokal med fast adress, utan en utskänkningslokal som var uppförd på ett tungt träunderlag med rullar under, som kunde flyttas från ett ställe till ett annat. Dörrarna var stängda. En häftig regnby piskade oss i ansiktet. Vi betänkte oss inte ett ögonblick. Ett brak — dörren var inslagen, och vi följde efter.

Jag har under min tid varit med om många dåliga nattkvarter. Jag har "burit fanan" i verkliga helveteshålor till huvudstäder, sökt nattläger i vattentunnor, sovit i snön, när sprittermometern visade sjuttiofyra grader under noll — en bagatell av hundrasex graders köld — men det måste jag säga, att aldrig har jag haft ett mera motbjudande nattlogi eller tillbragt en mera förtvivlad natt än den jag tillbringade tillsammans med svensken i den ambulerande utskänknings-lokalen vid Council Bluffs. För det första hade byggnaden, som låg ett gott stycke över marken, en mängd springor i golvet, som vinden obehindrat kunde susa igenom. För det andra var disken tom, där fanns inte en enda flaska eldvatten, varmed vi kunde värma oss .-och glömma allt vårt elände. Vi hade inga filtar, och

167i våra kläder, som var alldeles genomvåta, försökte vi falla i sömn. Jag lade mig in under disken och svensken lade sig under bordet. Men vi kunde inte stå ut med alla hålen och springorna i golvet, och då en halvtimme hade, gått, kravlade jag mig upp på disken. Litet senare kröp svensken upp på sitt bord.

Och där låg vi, skakande av köld, och bad att det snart måtte dagas. Jag vet att jag för min del skakade tills jag inte kunde skaka mer, tills de muskler, som reglerade köldrysningarna var alldeles slappa och endast gjorde vanvettigt ont. Svensken klagade och stönade, och vart ögonblick mumlade han med skallran-de tänder: — Aldrig mer, aldrig mer! Han upprepade denna mening den ena gången efter den andra, oupphörligt, minst tusen gånger; och då han äntligen blundade lite, fortsatte han att mumla den i sömnen.

I den grå morgongryningen lämnade vi vår smärtans boning och kom ut i en dimma, som var mycket tät och kall. Vi famlade oss fram, tills vi nådde järnvägsskenorna. Jag ville tillbaka till Omaha för att försöka skaffa mig lite frukost, och min följeslagare ville vidare till Chicago. Skilsmässans stund var inne. Den enes hand, som var fullkomligt förlamad, sökte den andres, som var lika kraftlös. Vi skakade bägge i hela kroppen. När vi försökte säga något, skallrade våra tänder, så att vi inte kunde få fram ett ord. Vi

168stod, ensamma, avskurna från världen; allt vi kunde se var en liten sträcka järnvägsspår som på båda sidor uppslukades av dimman. Vi stirrade på varandra utan att säga något, och då vi tryckte varandras händer, skakade de som i inbördes sympati. Svenskens ansikte var blått av köld, och jag vet, att mitt också måste ha varit det.

— Aldrig mer vad för något? lyckades jag omsider framstamma.

Svenskens strupe rörde sig, under det han försökte säga något; och så ljöd det svagt och avlägset, men en viskning så tunn, som kom den från själva hans förfrusna själs djup:

— Aldrig mer landstrykare!

Han tystnade men fortsatte sedan med fast stämma, som blev starkare och grövre efter hand som hans vilja fick herravälde över den:

— Aldrig mer landstrykare. Jag ska skaffa mig arbete. Det skulle du också göra. Man får ju bara gikt av såna nätter som den här.

Han skakade min hand.

— Adjö, kamrat! sade han.

— Adjö, kamrat! sade jag.

I nästa ögonblick var vi försvunna för varandras blickar i dimman. Det var vårt sista möte. Men jag dricker din skål, mr Svensk, var du än månde vara. Jag hoppas du fick din chans.

VII

PROFESSIONELLA OCH AMATÖRER

Det händer emellanåt, att jag i tidningar, i tidskrifter och biografiska lexikon kommer på levnadsbeskrivningar över mig själv, vari det i skonsamma uttryck berättas, att det var för att studera sociologi, som jag blev vagabond. Det är mycket vackert och omtänksamt av herrar biografer, men det är inte korrekt. Jag blev vagabond ... nåja, för att jag nu en gång var skapad som jag är, därför att jag hade vandrarblod i ådrorna, som inte ville-unna mig ro. Sociologin var det sekundära; den kom efteråt, på samma sätt, som man blir våt, då man faller i vattnet. Jag blev vagabond, därför att jag inte kunde låta bli, därför 'att jag inte hade pengar i fickan till att betala min biljett med, därför att jag var så inrättad, att jag inte under hela mitt liv kunde arbeta "på samma spår" och därför att det föll sig lättare för mig att göra det än att låta bli.

170Det började i min egen stad Oakland, då jag var sexton år. På den tiden hade jag förvärvat mig en svindlande ryktbarhet bland den krets av äventyrare, som jag hade valt till min närmaste omgivning och bland vilka jag gick under namnet "Ostronpiraternas kung". Det är visserligen sant, att de som inte hörde till min umgängeskrets — som till exempel hederligt sjöfolk runt omkring i bukten, hamnarbetare, yachtägare och de stulna ostronens lagliga ägare — kallade mig bandit, kanalje, tjuvstryker, rövare och åtskilliga andra saker, som inte alls var vackra men som uppfattades som komplimanger och endast bidrog till att göra den ställning jag intog ännu mer svindlande upphöjd. Vid denna tid hade jag inte läst "Det förlorade paradiset", och senare då jag läste Miltons "Hellre härskare i helvetet än träl i himmelriket", var jag fullt och fast övertygad om att stora andar följa samma banor.

Det var vid denna tid, som en tillfällig sammanlänkning av omständigheter för första gången förde mig ut i vagabondens äventyrliga tillvaro. Det föll sig så, att det var dåligt med ostronfångsten i de dagarna, att jag hade några filtar liggande i Benicia, tjugofyra miles från Oakland, som jag gärna ville hämta, och att det låg en stulen båt till ankars vid Port Costa, ett par miles från Benicia, som polisen

171hade i sin vård. Ägaren av den båten var en vän till mig vid namn Dinny McCrea. Den hade blivit stulen och lämnad vid Port Costa av Whisky-Bob, också en vän till mig. (Stackars Whisky-Bob! Det var inte längre sedan än förra vintern, som hans lik blev funnet vid kusten, genomborrat av många kulor — och ingen visste, vem som hade gjort det.) Jag hade för en tid sedan kommit tillbaka från ett ställe uppåt floden och hade underrättat Dinny McCrea om, var hans båt befann sig, och Dinny McCrea hade genast bjudit mig tio dollars, om jag ville hämta den ned till Oak-land för honom.

Jag hade ingenting alls att ta mig för. Jag satt nere vid dockan och pratade om saken med Grek-Nicky, också en arbetslös ostronrövare. — Låt oss ge oss av, sade jag, och Nicky var redo. Han var alldeles pank. Jag ägde femtio cent och en liten joll. De förstnämnda omsatte jag och transporterade ombord på den sistnämnda i form av skorpor, en burk corned beef och ett glas fransk senap till tio cent. (Vi var mycket glada för fransk senap den tiden.) Sent på eftermiddagen hissade vi vårt lilla sprisegel och startade. Vi seglade hela natten, och nästa morgon kom vi, i det härligaste begynnande högvatten och med frisk, akterlig vind, seglande uppför Carquinez Straits till Port Costa. Där låg den stulna båten, inte tjugofem fot från kajen. Vi

172lade oss långsides med den och lät vårt lilla sprisegel gå. Jag skickade Nicky föröver för att lätta ankar, medan jag började lossa beslagssejsingarna.

En man kom springande ut på kajen och ropade an oss. Det var en poliskonstapel. Det slog mig plötsligt, att jag hade glömt att få en skriftlig förklaring från Dinny McCrea, som bemyndigade mig att ta båten i besittning. Jag visste också, att poliskonstapeln skulle fordra minst tjugofem dollars som vederlag för att han tagit båten från Whisky-Bob och vakat över den. Och jag hade givit ut mina sista slantar till salt oxkött och fransk senap, och när allt kom omkring, var belöningen ju endast tio dollars. Jag tittade hastigt bort till Nicky, han hade redan ankaret till hälften inombords och arbetade hårt med det.

— Ombord med det, viskade jag till honom och vände mig i detsamma om och svarade konstapeln. Resultatet blev att vi pratade i munnen på varandra och att våra uttalade tankar kolliderade i luften och rördes ihop till en obegriplig rotvälska.

Konstapelns ton blev mer och mer hotande, och jag blev tvungen att höra på honom. Nicky slet med ankaret, tills jag var nära att tro, att han hade sprängt ett blodkärl. Då konstapeln var färdig med sina hotelser och varningar, frågade jag honom, vem han var. Den tid han spillde på att förklara det, satte Nicky

173i stånd att klara ankaret. Jag gjorde en hastig beräkning. Framför fötterna på konstapeln fanns det en lejdare, som gick från kajen ned i vattnet, och vid lejdaren låg en joll förtöjd. Årorna låg i den. Men dess ketting var låst med hänglås. Jag kände, hur vinden strök mot min kind; jag såg hur flodvattnet steg; jag såg uppåt fallen till blocken, och jag visste att allt var klart. Då övergav jag all förställning.

— In med det! ropade jag till Nicky och sprang själv bort till beslagssejsingarna och gjorde loss dem, medan jag tackade Gud för, att Whisky-Bob hade bundit dem med ordentliga knopar i stället för med "käringknop".

Konstapeln hade sprungit nedför lejdaren och fumlade med en nyckel vid hänglåset. Ankaret blev hivat ombord och den sista sejsingen lossad i samma ögonblick som konstapeln fick jollen klar och sprang till årorna.

— Pike-fall! kommenderade jag medan jag samtidigt tog itu med klofallet. Seglet kom upp i en handvändning. Jag gjorde fast och sprang akteröver till rodret.

— Sträck! ropade jag till Nicky vid pikfallet. Konstapeln höll just på att få tag i vår akterända. Så kom det en vindpust, och vi susade i väg. Det var storartat. Om jag hade haft en svart flagga, skulle

174jag ha hissat den, så stolt var jag över min seger. Könstapeln reste sig upp i jollen och fick dagens strålande färger att blekna i jämförelse med de kraftiga språkblomster, han använde sig av. Han klagade även över att han inte hade någon bössa. Det var också en fördel för oss.

Nå, vi hade ju i varje fall inte stulit båten. Den tillhörde inte konstapeln. Vi hade endast stulit den ersättning, som han hade väntat sig och som var hans vanliga form av biinkomst. Och vi bestal honom ju inte heller för egen räkning, utan på min vän Dinny McCreas vägnar.

Vi kom till Benicia efter en kort segling, och ett par minuter senare hade jag filtarna ombord. Jag lade båten vid andra ändan av ångbåtskajen, varifrån vi kunde hålla utkik, om någon skulle hitta på att förfölja oss. Man kunde ju inte veta. Kanske hade konstapeln i Port Costa hittat på att telefonera till konstapeln i Benicia. Nicky och jag höll krigsråd. Vi låg på däck i det varma solskenet, medan den friska vinden kylde våra kinder och vågorna skvalpade längs sidan av båten. Det var omöjligt att vända tillbaka till Oakland förrän på eftermiddagen, när

ebben började. Men vi föreställde oss att konstapeln skulle hålla utkik över Carquinez Straits, så snart ebben inträdde, och att vi inte hade annat att göra än att vänta

175på att ebben nästa gång skulle komma, klockan två på morgonen, för att kunna smita förbi Cerberus i mörkret.

Därför låg vi på däck, rökte cigarretter och gladde oss åt livet. Jag spottade över relingen och prövade hur stark strömmen var.

— Med den här vinden kunde vi komma till Rio Vista medan högvattnet varar, sade jag.

— Och det är frukttid längs floden, sade Nicky.

— Och lågvatten på floden, sade jag. Det är den bästa tiden på året att komma till Sacramento.

Vi satte oss upp och såg på varandra. Den härliga västvinden strömmade över oss som berusande vin. Vi spottade båda två över relingen och mätte strömmens hastighet. Jag anser nu, att det var strömmen och den härliga vinden, som var skuld till alltsamman. De tilltalade våra sjömansinstinkter. Om de inte hade varit, skulle den kedja av tilldragelser, som drev mig in på vagabondens bana, ej blivit smidd.

Vi sade inte ett ord, men vi kastade loss och hissade segel. Våra äventyrliga upplevelser längs Sacramento River hör inte till denna berättelse. Men omsider kom vi då till Sacramento och förtöjde vid kajen. Vädret var vackert, och vi tillbragte vår mesta tid med att bada och simma. Vid sandrevet ovanför järnvägsbron kom vi i sällskap med en flock unga pojkar, som

176också simmade omkring.. I pauserna låg vi på stranden och pratade. De talade helt annorlunda än de unga pojkar, jag hittills hade sällskapat med. Det var ett helt nytt språk. De var vagabondpojkar, och för varje ord de sade var det som om vagabondens fria liv lockade mig med oemotståndlig kraft.

— När jag en gång var på en färd nere i Alabama, kunde den ene begynna. Och en annan sade: — Då jag kom åkande med C. & A. upp från K. C., varpå en tredje föll in med ett: — På C. & A. finns det inga fotsteg på blindvagnarna.

Och jag kunde ligga där, alldeles tyst, i sanden och höra på dem.

— Det var en liten stad i Ohio vid Lake Shore och Södra Michigan, började en annan. Och då ropade en: — Har du nånsin åkt med "kanonkulan" vid Wabash? varvid en tredje föll in med ett: — Nej, men jag har farit med det "vita" posttåget från Chicago. — Medan vi talar om järnvägar ... vänta då, tills ni ha försökt dem i Pennsylvania ... fyra spår, inga vattenbehållare, tar in vatten, medan de kör ... ja, det tåget kan sannerligen flytta på sig! Nord-Paci-fic har blivit en riktigt dålig bana, och bylingarna är på krigsstigen. — Jag blev haffad i El Paso ... jag och negerpojken. — Medan vi talar om att få mat ... vänta bara till ni har försökt att klämma frans-

177männen på det utanför Montreal... inte ett ord engelska förstår de ... och om man säger: Mongee, ma* dame, no spika da french, och gnider sig på magen och ser hungrig ut, så får man kanske en skiva ost och en torr brödkant.

Jag fortsatte att ligga där i sanden och höra på dem. I jämförelse med dessa vandrares äventyr tog sig mitt ostronrövarliv helt fattigt ut. Det var en ny värld som öppnade sig för mig för varje ord de sade, och alltsamman var blott en omskrivning för det enda ordet "äventyr". Nåväl, jag ville också vara med i denna värld. Jag gjorde tysta jämförelser mellan mig och de andra. Jag var lika stark som någon av dem, lika rask, lika modig, och mitt förstånd var lika gott som deras.

Då vi var färdiga med att simma, hade mörkret fallit på, och de tog på sig sina kläder och gick upp i staden. Jag följde med. Pojkarna började tigga pengar på huvudgatan — "huvudstråket", som de kallade den. Jag har aldrig försökt att tigga, och det var vad jag hade svårast att vara med på, den första tiden, sedan jag hade inträtt i vagabondernas här. Jag hade rätt löjliga föreställningar om att tigga. Hitintills hade jag haft den filosofin, att det

var finare att stjäla än att tigga och att rövarliv var ännu bättre, därför att både risken och straffet var proportionsvis

178större. Som ostronrövare hade jag redan förvärvat mig åsikter ifråga om rättvisan, som —om jag hade försökt leva efter dem — säkert skulle ha medfört tusen år i ett av statsfängelserna. Att stjäla var en bedrift som anstod en man, att tigga var lumpet och föraktligt. Men under den följande tiden utvecklade jag mig tills jag kom därhän, att jag betraktade tiggeriet som ett lustigt skämt, en vadslagning, där den som var klokast avgick med segern, en nästan nerv-styrkande sysselsättning.

Men den första kvällen kunde jag inte förmå mig till att göra det, och följden var, att då de andra var färdiga att gå till en restaurang för att få lite mat, var jag det inte. En av dem gav mig pengar att betala med, och vi åt allesamman. Men under det jag åt, funderade jag över saken. Tjuvgodsgömmaren var lika god som tjuven, sade man; och nu hade den andre tiggt ihop pengar, som jag drog nytta av. Jag kom till det resultatet, att gömmaren var sämre än tjuven, och att det inte skulle hända oftare. Och det gjorde det inte heller. Nästa dag var jag ute och "begärde" mat och pengar lika bra som de andra.

Grek-Nickys äregirighet gick inte i riktning mot vagabondlivet. Han lämpade sig inte för att "klämma" folk, och en kväll smög han sig ombord på en pråm och seglade nedåt floden till San Francisco. Jag

179återsåg honom — det var förresten inte mer än en vecka sedan — vid en brottningstävlan. Han hade kommit bra fram i världen. Han satt på en hedersplats i ringen. Han arrangerar tävlingar i boxning och är mycket stolt över det. Inom de lokala sportkretsarna är han på sitt sätt en stor man.

Ingen vagabond är "helbefaren", innan han har varit över "backen" — så lydde lagen för vagabonder, som jag hörde den utläggas i Sacramento. Nå, så fick jag se till att komma över "backen", så jag kunde bli intagen i matrikeln. "Backen" var, inom parentes sagt, Sierra Nevadabergen. Hela bandet skulle över "backen" på en liten lusttur, och naturligtvis skulle jag med. Det var Franske Charleys första bedrift som landstrykare. Han hade nyss rymt från sin familj i San Francisco. Både han och jag skulle nu visa vad viv dugde till. Här vill jag inskjuta, att jag inte längre bar min gamla "kunga"-titel. Jag hade fått en annan "monica". Jag kallades för "sjömanspojken" och blev sedermera känd under namnet "Frisco-pojken", då jag hade lagt Rocky Mountains mellan mig och min födelsestad.

Klockan 10,20 körde det genomgående Central-Pa-cific-tåget österut från Sacramentos station, och denna resa står outplånligt inristad i mitt minne. Vi var ett tiotal inalles, och vi stod i en lång rad i mörkret fram-

180för tåget, redo till att äntra det. Alla stadens vagabonder, som vi kände, hade kommit ned för att se oss draga åstad ocE — om de kunde göra det — kasta oss i diket. Det var deras begrepp om ett gott skämt, och de var bortåt fyrtio stycken till att utföra det. Deras anförare var en rask pojke vid namn Bob. Sac-ramento var hans hemstad, men han hade "farit" vida omkring och varit nästan överallt i landet. Han tog Franske Charley och mig avsides och gav oss goda råd, som löd ungefär så här: — Vi ska försöka kasta er allihop i diket, ser ni. Ni är ett par klena stackare. Resten kan klara sig själv. Men så snart ni bägge har huggit en blindvagn, så kravlar ni er upp på taket, förstår ni? Och ni ska stanna där, tills ni är förbi Roseville, ty där är poliserna ett argsint pack, som ryker på en, så snart dom får syn på en.

Lokomotivet visslade, och tåget satte sig i rörelse. Det fanns tre blindvagnar, så där fanns plats till oss alla. Vi tio-tolv stycken skulle ha föredragit att smyga oss tyst och stilla upp på tåget, men våra fyrtio vänner trängde sig omkring oss med den mest fräcka och förbluffande offentlighet. Jag följde Bobs råd och klättrade upp på taket på en av postvagnarna. Där låg jag, och mitt hjärta slog i hastigare tempo än vanligt, medan jag hörde på allt oväsendet. Hela tågpersonalen var för ut, och utkastningen försiggick med

181stor iver och häftighet. Då tåget hade kört en halv mil, stannade det, och tågpersonalen gick åter för ut och kastade alla, som hade sluppit undan första gången, av tåget. Jag var den ende som kom med.

Kvar vid stationen, omgiven av ett par andra vaga-bonder, som varit vittne till olyckan, låg Franske Charley med bägge benen avskurna. Franske Charley hade snubblat och glidit ned — det var alltsamman — och hjulen hade

gjort resten. Detta var mina första steg på vagabondlivets bana. Det var först två år senare, som jag träffade Charley och undersökte hans "stumpar". Det var vanlig hövlighet. Krymplingar tycker alltid om, att man undersöker deras "stumpar". En av de roligaste syner, som vagabondlivet har att bjuda på, är ett möte mellan två krymplingar. Deras gemensamma lyte blir ett aldrig sinande samtalsämne för dem, och de berättar hur det har gått till, beskriver vad de kan komma ihåg om amputationen, och kommer med nedsättande anmärkningar om sina egna och varandras läkare, tills de till slut drar sig lite åt sidan, avlägsnar bindslen och klutar av olika slag och jämför stumparna.

Meri det var först en tid efteråt, i Nevada, då resten av bandet hann upp mig, som jag fick höra något om den olycka som drabbat Franske Charley. Hela bandet var för övrigt i ett sorgligt skick. Det hade varit med

182om en järnvägsolycka. Muntre Joe hade fått båda benen krossade och gick på kryckor, och alla de andra hade fått mer eller mindre allvarliga skråmor och skavanker.

Emellertid låg jag på taket av postvagnen och försökte komma ihåg, huruvida Rosenvilles knutpunkt, den som Bob hade varnat mig för, var första eller andra hållplats. För att vara säker på min sak lät jag bli att ta mig ned på plattformen, förrän tåget hade stannat andra gången. Jag var ju ny i facket, och jag kände mig mera säker, där jag låg. Men jag talade aldrig om för bandet, att jag hade legat på taket hela natten, tvärs över Nevadabergen, mellan snöskärmar och genom tunnlar och ända ned till Truckee på andra sidan, dit jag ankom klockan sju på morgonen. Det skulle ha varit mindre värdigt, och jag skulle ha blivit utsatt för hån av dem allesamman. Detta är första gången jag bekänner, hur det verkligen hängde ihop med min första resa över "backen". Men kamraterna förklarade, att jag kunde bli "bra", och då jag vände tillbaka över "backen" till Sacramento, var jag en helbefaren vagabond.

Men jag hade ännu mycket att lära. Bob var min mentor och han förstod sina saker. Jag kommer ihåg en kväll — det var marknad i Sacramento, och vi drev omkring och roade oss överdådigt — då jag

183tappade min hatt i ett slagsmål. Där stod jag bar-huvad på gatan, och det var återigen Bob som hjälpte mig. Han drog mig avsides och sade vad jag skulle göra. Jag var en liten smula ovillig att lyda hans råd. Jag hade just kommit ut ur fängelset, där jag hade uppehållit mig tre dagar, och jag visste att öm jag blev "haffad" igen skulle jag få en ordentlig överhalning. Å andra sidan kunde jag ju inte heller låta någon se, att jag var rädd. Jag hade varit över "backen", jag följde de övriga som befaren landstrykare, och jag måste nu visa vad jag dugde till. Följaktligen tog jag Bobs råd för gott, och han följde med mig för att se, om jag skulle kunna klara mig.

Vi ställde oss på K. Street, och så vitt jag kommer ihåg i hörnet av Femte gatan. Det var tidigt på kvällen, och där var fullt av folk. Bob såg forskande på varje kines som gick förbi, eller rättare sagt, på hans huvudbonad. Jag hade ofta funderat över hur vaga-bonderna bar sig åt med att ha femdollars Stetson-hattar med styva brätten, men nu visste jag det. De högg dem, på samma sätt som jag nu skulle hugga mig en — från kineserna. Jag var nervös — det fanns så mycket folk i närheten; men Bob var kall som is. Ett par gånger, när jag hade skruvat upp mig själv till handling, tog Bob ett tag i mig och drog mig tillbaka. Han ville att jag skulle ha en bra hatt och en

184som passade mig. Än kom där en hatt förbi, som var av den riktiga storleken, men inte ny; och så efter ett tiotal omöjliga hattar kunde det komma en som var ny men som inte hade den riktiga storleken, än var brättet för stort eller inte stort nog. Du store tid — vad Bob var kinkig! Jag var så nervös, att jag skulle ha huggit vilken slags huvudbonad som helst.

Till sist kom den riktiga hatten — den enda hatt i hela Sacramento som jag kunde använda. Jag visste att det var en prima hatt, så snart jag fick se den. Jag tittade på Bob. Han såg sig omkring efter polisen och nickade. Jag tog hatten av kinesens huvud och satte den på mitt eget. Den passade som om den hade varit köpt till mig. Så for jag i väg. Jag hörde ett utrop från Bob, och jag såg en skymt av honom, då han satte krokben för den uppbragte mongolen för att hindra hönom att springa efter mig. Jag sprang och sprang. Jag vek av vid nästa hörn och vid nästa igen. Det fanns inte så mycket folk här, som det hade varit i K. Street, och jag promenerade helt lugnt vidare, under det jag försökte hämta andan och lyckönska mig själv till min hatt och till att jag hade sluppit

undan.

Men plötsligt fick jag ^e, om hörnet bakom mig, den barhuvade kinesen. Han följdes av ett par andra

185kineser, och i hälarna på dem kom där ett halvt tjog män och unga pojkar. Jag satte av till nästa hörn, for med ett språng över gatan och vek om nästa hörn igen. Jag sade till mig själv, att jag nu måste ha sprungit honom trött, och började promenera helt lugnt. Men där om hörnet, rakt i hälarna på mig, kom den energiske mongolen. Det var den gamla historien om haren och sköldpaddan. Han kunde inte springa så fort som jag, men han höll ut och fortsatte att lunka på, under det han ödslade bort en hel del av sin dyrbara "luft" på att högljutt förbanna mig. Han kallade hela Sacramento till vittne på den skymf, som blivit honom tillfogad, och en stor del av Sacramentos befolkning hörde honom och flockades efter honom. Och jag fortsatte att springa liksom haren, och hela tiden var den ihärdige mongolen med en ständigt växande folkskara i hälarna på mig. Men till sist, då en polis hade kommit med i följet, började jag sträcka ut av alla krafter. Jag sprang i krökar och gjorde vändningar, och jag kan svära på att jag sprang förbi minst tjugo kvarter i ett kör. Men jag såg aldrig mer till kinesen. Hatten var en pärla, en splitterny "Stet-son", nyligen kommen från affären, och den var föremål för hela bandets avund. Den var också ett bevis på att jag hade klarat mig. Jag gick med den i över ett år.

186Unga landstrykare är riktigt trevliga pojkar — när man är ensam med dem och de får tala om "hur det gick till", men tro mig — man får vara försiktig med dem, när de uppträder i flock. Då är de som vargar och liksom vargarna i stånd till att rå på den starkaste karl. Vid sådana tillfällen är de inte rädda av sig. De kastar sig över en man och håller fast honom med all den styrka, som finns i deras starka, sega pojkkroppar, till dess han faller omkull och är fullkomligt hjälplös. Jag har själv sett dem göra det, och det mer än en gång, så jag vet, vad jag talar om. Motivet är vanligen att de vill plundra sitt offer, och man skall särskilt akta sig för den "starka armen". Varenda pojke i den liga, jag tillhörde, var en verklig mästare i den saken. Till och med Franske Charley kunde klara det, innan han fick benen avskurna.

Jag ser i andanom helt tydligt ett uppträde, som jag en gång var vittne till i "pilsnåret". Pilsnåret var en träddunge som låg i närheten av järnvägsstationen och endast fem minuters gång från själva hjärtat av Sacramento. Det är natt, och hela uppträdet försiggår i stjärnornas svaga ljus. Jag ser en stor, grov arbetare mitt i en flock vagabondpojkar. Han är ursinnig och svär och gormar, men han är inte det minsta rädd, ty han litar på sina egna krafter. Han väger bortåt hundraåttio skålpund, och hans muskler är som

187järn, men han vet inte, vad det är han har kommit in i. Pojkarna morra, och det ser inte bra ut. De rusa på honom från alla sidor, och han slår ifrån sig och snurrar runt. "Barberarpojken" står bredvid mig, och när karlen snurrar runt springer pojken fram och utövar sin konst om mannens hals, så att benet i handleden pressas mot halsådern. "Barberarpojken" kastar sig baklänges av hela sin kraft. Det är en kraftig hävstång, och för övrigt kan mannen ej draga andan. Detta är det knep som går under benämningen den "starka armen".

Mannen gör motstånd, men han är redan i ordets bokstavliga mening hjälplös. Pojkarna rusar på honom från alla håll, klamrar sig fast vid hans armar, ben och kropp, och "Barberarpojken" hänger fast vid offret, liksom en varg, som har fått fast i strupen på en älg och drar bakåt. Mannen faller omkull, och hela svärmen störtar sig över honom. "Barberarpojken" ändrar ställning, men,han släpper inte för ett ögonblick. Medan några av pojkarna söker igenom offrets fickor, finns det andra som håller honom i benen, för att han inte skall sparka, och de förbättrar situationen ännu mer för sig genom att dra av honom skorna. Vad mannen angår så har han givit^ tappt. Han är slagen. Och han har ju svårt för att andas. Det rosslar i strupen som om han höll på att kvävas, och pojkarna

188skyndar sig. Det är inte deras mening att döda honom* Nu är de färdiga. På kommando släpper de honom alla på en gång och skingras, en av dem med hans skor i handen: ty han vet ett ställe där han kan få en halv dollar för dem. Mannen sätter sig upp och ser sig förvirrad omkring. Även om han skulle haft lust till det, är det hopplöst att försöka förfölja dem i mörkret och i strumplästen. Jag stannar ett ögonblick och ser på honom. Han känner på sin strupe, utstöter några torra, harklande ljud och vrider på nacken, som om han ville förvissa sig om att halsen inte är ur led. Men så springer jag min väg och är snart hos kamraterna, och jag ser honom aldrig mer

— fastän jag alltid skall se honom framför mig, där han satt i stjärnljuset, förvirrad, en smula förskräckt, fruktansvärt omtumlad, och rörde huvud och hals med små, underliga ryck.

Fulla karlar är något särskilt för vagabondpojkar, och var de än befinna sig, är de alliid på utkik efter sådana. Fulla karlar är deras lagliga byte, liksom flugan är spindelns. Det är ibland rätt lustigt att se dem hantera en drucken, i synnerhet om han är hjälplös och ingen kan komma och störa dem. Vid första angreppet ryker hans pengar och andra dyrbarheter. Sedan sätter de sig i en ring omkring honom, liksom en flock indianer. En pojke får plötsligt begär efter den

189drucknes slips. Den går. En annan är på jakt efter underkläder. De stryker också med, och tröjärmar och kalsonger görs kortare med en kniv. Ibland tillkallas en vänligt sinnad vuxen vagabond, som tar hand om rocken och byxorna, vilka är allt för stora till pojkarna. Och till sist går de sin väg, och deras kasserade paltor ligger i en hög bredvid den druckne.

Så dyker en annan syn upp i mitt minne. Det är en mörk kväll. Vårt band kommer gående längs trottoaren i en av förstäderna. Framför oss, i skenet från en elektrisk lampa, går en man som tydligen skall snedda över gatan. Det är någonting försiktigt och famlande över hans gång. Pojkarna vädrar strax byte. Mannen är drucken. Han vacklar över till trottoaren på motsatta sidan av gatan och uppslukas av mörkret, där han tar en genväg över en obebyggd tomt. Intet stridsrop hörs, men hela bandet störtar fram i full fart för att förfölja honom. Mitt på den obebyggda tomten finner de honom. Men vad är detta? Där står ju en flock egendomliga morrande gestalter, små, obetydliga och hotande, mellan bandet och dess byte. Det är en annan flock ligapojkar, och under den fientliga paus som inträder får vi veta att mannen är deras byte, att de har förföljt honom ett långt stycke och' att vi inte har något där att göra. Men detta är en värld lika primitiv som själva urtidens. Dessa pojkar är

190riktiga vargungar. (Jag tror inte att någon av dem var äldre än tolv-tretton år. Jag träffade några av dem efteråt och fick veta, att de samma dag hade kommit till staden från andra sidan "backen", och att de hörde hemma i Denver och Salt Lake City.) Vårt band störtar fram. Vargungarna tjuter och skriker, och slåss som små djävlar. Runt omkring den druckne rasar kampen om vem som skall äga honom. Han faller omkull mitt i handgemänget, och striden rasar över hans fallna kropp, alldeles som grekerna och trojanerna kämpade om en fallen hjältes döda kropp och rustning. Under skrik och tårar och klagan drivs vargungarna bort från bytet, och det är mitt band, som företar sig att behandla det. Men jag ska alltid minnas den stackars prissen och hans omtöcknade förvåning över den strid, som så plötsligt hade brutit ut på den obebyggda tomten. Jag ser honom ännu, som han satt där i mörkret, gapande i sin slöa undran och godmodigt försökande att uppträda som fredsmäklare i det stora slagsmål, vars betydelse han inte fattade, och det verkligt kränkta uttrycket i hans ansikte, då han, den oskyldige, blev gripen av många händer och drogs mitt in i striden.

"Bylteprissar" är också ett omtyckt byte för vagabondpojkar. "Bylteprissen" är en vagabond som arbetar, och namnet kommer av det bylte filtar han all-

191tid bär med sig. Bylteprissen arbetar alltså, och därför kan man gå ut från, att han har småpengar på sig, och det är småpengarna som pojkarna är ute efter. Den bästa jaktterrängen, när det gäller att finna bylte-prissar, är runt omkring skjul och lador, på brädgårdar, bangårdar i städernas utkanter m.m. Och han måste fångas på natten, när han uppsöker dessa ställen för att rulla in sig i sina filtar för att sova.

Amatörer i landstrykarfacket är också utsatta för alla slags övergrepp från vagabondpojkarnas sida. Man betraktas som amatör, om man slår sig på hantverket sedan man kommit över pojk- och ynglingaåren, varemot en vagabondpojke, hur grön han än är, aldrig blir betraktad som amatör. Således började jag själv vid så ung ålder, att jag aldrig blev räknad som amatör, utan gick från vagabondpojke direkt över till det yrkesmässiga. Det var visserligen en kort tid under de dagar, då jag höll på att utbyta min första monica "Friscopojken" mot en annan monica "Jack Sjöman"* som jag emellanåt blev misstänkt för att vara amatör. Men så snart de som misstänkte mig därför stiftade närmare bekantskap med mig, ändrade de genast denna ogynnsamma mening om mig, och jag vande mig mycket snart att uppträda med hela den yttre pondus, som kännetecknar den "professionelle". Och här vill jag säga, att de "professionella" utgöra aristokratin

192bland landsvägsriddarna. De är de övrigas herrar och mästare, angriparna, den borna adeln, de "blonda djuren", som Nietzshe älskar så högt.

Då jag kom tillbaka över "backen" från Nevada, upptäckte jag, att någon hade stulit Dinny McCreas båt. (Det är löjligt — men den dag som i dag är kan jag inte minnas, vad som blev av den joll, som Nicky och jag seglade över med från Oakland till Port Costa. Jag vet, att konstapeln inte fick tag i den och att vi inte hade den med på färden uppåt Sacra-mentofloden, men det är också allt vad jag vet om den saken.) Och därför att Dinny McCreas båt nu också hade gått förlorad, var jag tvungen att sluta mig till landstrykarnas här, och då jag blev trött på Sacra-mento, sade jag adjö till bandet — som på sitt älskliga sätt försökte att kasta mig ned från det godståg jag lämnade staden med — och drog på turné ned genom San Joawuindalen. Vandringslusten hade gripit tag i mig, ett tag, som det inte ville släppa. Då jag hade varit till sjöss och företagit mig åtskilligt annat, vände jag tillbaka till landsvägen långa perioder åt gången, för att leva som "komet" och "professionell" och dyka ned i det sociologins bad, som gjorde mig genomvåt intill bara skinnet.

*

VIII

TVÅ TUSEN LANDSTRYKARE

En gång var jag nog lycklig att få färdas ett par veckor tillsammans med en trupp landstrykare, som räknade tvåtusen medlemmar. Denna trupp gick under namnet "Kellys armé". Från det vilda primitiva Västern, ända från Californien, hade "general" Kelly och hans hjältar bemäktigat sig tåg, men de kunde inte klara sig, då de kom över Missouri och tornade ihop med den förslappade Östern. Östern hade inte på minsta sätt för avsikt att ge de tvåtusen vagabonderna fri transport. "Kellys armé" låg en tid maktlös vid Council Bluffs. Den dag då jag stötte tillsammans med den var de fullkomligt desperata över förseningen och marscherade ut för att lägga beslag på ett tåg.

Det var en ganska imponerande syn. General Kelly satt på en svart gångare, och med vajande fanor och till de krigiska tonerna av säckpipor och trummor marscherade hans tvåtusen landstrykare, kompani vid

194kompani, i två divisioner upp framför honom och började marschera nedåt körvägen till den lilla staden Weston, som låg sju miles därifrån. Då jag var den siste av rekryterna, hade jag min plats i andra divisionen och i sista ledet av eftertruppen. Hären lägrade sig i Weston vid sidan av järnvägsspåret — eller rättare sagt spåren, ty det var två linjer, som gick genom Weston: Chicago—Milwauke och S:t Paul—Rock Island.

Vi hade för avsikt att bemäktiga oss det första tåg som körde ut från stationen, men järnvägspersonalen förstörde vårt spel och avgick med segern. Där kom inget "första tåg". De bägge linjerna stängdes, och man upphörde att skicka några tåg på dem. Men medan vi låg där vid de döda spåren, började de goda invånarna i Omaha och Council Bluffs att röra på sig. De beredde sig att uppvigla pöbeln till att bemäktiga sig ett tåg i Council Bluffs, köra det ned till oss och ge oss det. Men järnvägspersonalen förstörde också detta. De gav inte pöbeln tid att samla sig. Tidigt nästa morgon kom ett lokomotiv med en enda salongsvagn till stationen och körde in på ett sidospår. Vid detta tecken på att det åter skulle bli liv och rörelse på de döda linjerna, ställde hela armén upp sig längs spåret.

Men aldrig har det kommit ett så onaturligt liv i

195en död järnväg, som det nu blev på dessa bägge linjer. Vi hörde ett lokomotiv vissla — det kom ned mot oss på väg österut. Vi var också på väg österut. Utefter våra led begynte förberedelserna för äntring. Lokomotivet visslade skarpt och ilsket, och tåget susade förbi i rasande fart. Den landstrykare var inte född, som kunde ha äntrat det tåget. Så ljöd en ny vissling, och ett nytt tåg susade förbi, så ett till och ännu ett, tåg efter tåg, till dess tågen endast bestod av passagerarvagnar, postvagnar, "gondoler", lokomotiv, arbetsvagnar, bärgningsredskap och

allt det sammanrafsade skräp av utslitet och obrukbart rullande material, som hopas på stora bangårdar. Då stationen vid Council Bluffs var fullkomligt utrymd, körde den privata salongsvagnen och lokomotivet österut, och nu var linjerna döda på allvar.

Den dagen gick, och nästa. Fortfarande hände ingenting, och under hela denna tid låg de tvåtusen landstrykarna vid järnvägslinjen, i snöslask, regn och hagel. Men följande natt narrade de goda invånarna i Council Bluffs likväl järnvägsfolket. En pöbelhop samlade sig i Council Bluffs, och den gick över floden till Omaha, där den skulle möta en annan pöbelhop, för att tillsammans med den göra ett angrepp på Union Pacifics verkstäder. Först bemäktigade de sig ett lokomotiv, så samlade de ihop vagnar till ett tåg, och där-

196efter begav sig hela den församlade pöbeln upp på tåget, förde det över Missouri och körde nedåt Rock Island-linjen för att överlämna det till oss. Järnvägsmännen försökte förstöra detta också, men det misslyckades till dödlig förskräckelse för förmannen och en av de vakthavande järnvägstjänstemännen i Weston. Dessa, som hade fått hemliga telegrafiska instruktioner, försökte genom att riva upp skenorna välta tåget, som kom körande ned till oss, fullt av vänliga hjälpare. Men nu förhöll det sig så, att vi hade haft misstankar mot dem och hade våra patruller ute. Gripna på bar gärning, under försök att få ett tåg att köra i diket, och omgivna av tjugo ursinniga landstrykare beredde de bägge männen sig på döden. Jag kommer inte ihåg, vad det var som räddade dem — kanske det var tåget, som kom just i det ögonblicket.

Nu var det vår tur att få örfilarna, och det var några ordentliga vi fick. I sin brådska hade de bägge pöbelhoparna inte tänkt på att skaffa ett tillräckligt långt tåg. Där fanns inte alls plats för tvåtusen landstrykare. Följaktligen hölls det en stor sammankomst, där man förbrödrade sig och sjöng sånger och skildes. De två pöbelhoparna for tillbaka till Omaha med det tåg de hade lagt beslag på, och landstrykarna startade morgonen därpå den hundrafemtio miles långa marschen till Des Moines. Det var först sedan Kellys

197armé hade kommit över Missouri som den började marschera, och efter detta åkte den inte mer på tåg. Det kostade järnvägen en orimlig massa pengar, men det var för principens skull den hindrade det, och den avgick med segern.

Underwood, Leola, Menden, Avoca, Walnut, Marno, Atlantic, Wyota, Anita, Adair, Adam, Casey, Stuart Dexter, Carlham, De Soto, Van Meter, Booneville, Commerce, Valley Junction — hur de städernas namn stå levande för mitt minne, när jag studerar kartan och följer den väg vi tog genom det feta IowaT Och de gästfria Iowabönderna! De kom med sina vagnar och transporterade vårt bagage; de gav oss varm frukost utmed vägkanten. Borgmästarna runt omkring i de små, välmående städerna höll välkomsttal till oss och skyndade på oss att gå vidare. Deputationer av små flickor och unga kvinnor kom oss till mötes, och de goda borgarna kom ut i hundratal, tog oss under armen och promenerade genom de förnämsta huvudgatorna med oss. Det blev cirkusdag varje gång vi kom till en stad, och varje dag var cirkusdag för oss, ty där fanns många städer.

På kvällen var det hela folkvandringar till vårt läger. Varje kompani hade sitt lägerbål, och omkring varje lägerbål var det någon slags underhållning. Kockarna i mitt kompani, kompani L, var riktiga

198konstnärer i fråga om att sjunga och dansa och ombesörjde till stor del underhållningen. I en annan del av lägret sjöng sångklubben flerstämmiga sånger — en av dess bästa röster var "tandläkaren", som var hämtad från vårt kompani, och vi var mycket stolta över honom. Han drog också ut tänder på hela armén, och eftersom tandutdragningen i regel försiggick under måltiderna, fanns det tillräcklig variation i händelserna för att stimulera aptiten. Tandläkaren hade inga bedövningsmedel, men det fanns alltid en två-tre stycken av oss, som var villiga till att hålla fast patienten. Utom kompaniernas och sångklubbens prestationer hölls där också gudstjänst — det var lokala predikanter som uppträdde — och där hölls alltid en mängd politiska tal. Allt detta försiggick emellanåt samtidigt, och där var alltid något i gång. Man kan klämma ut en massa talanger ur tvåtusen landstrykare. Jag kommer ihåg, att vi hade ett utvalt bollspelslag, och på söndagarna hade vi för vana att kämpa mot platsens bollspelare. Ibland gjorde vi det två gånger på söndagen.

I fjol, då jag var ute på en föredragsturne, kom jag åkande in i Des Moines i en Pullmanvagn — jag menar nu

inte en "Pullman med sidodörrar", utan en riktig Pullmanvagn. Vid utkanten av staden fick jag syn på det gamla gjuteriet, och mitt hjärta klappade vid

199synen. Det var just vid det gjuteriet, som armén hade lagt sig ned och svurit en väldig ed på att den hade ömma fötter och inte ville gå längre. Vi tog gjuteriet i besittning och omtalade för Des Moines, att vi hade kommit för att slå oss ned där — vi hade kommit promenerande dit, men vi ville förr bli hängda, än vi gick därifrån. Des Moines var gästfritt, men detta var likväl för mycket av det goda. Kära läsare, låt oss göra ett litet enkelt räkneexperiment! Tvåtusen landstrykare, som äter tre mål om dagen, det blir fyrtiotvåtusen måltider per vecka, eller etthundrasextioåtta-tusen måltider även under den kortaste månaden. Ett ansenligt belopp. Vi hade inga pengar. Det var Des Moines tillgångar det gällde.

Des Moines var förtvivlat. Vi låg i läger, höll politiska tal och andliga konserter, drog ut tänder, spelade kort och boll och åt våra sextusen måltider per dag, och det var Des Moines som måste betala alltsamman. Des Moines vände sig till järnvägarna och bad dem om hjälp, men de var obönhörliga. De hade sagt att vi inte skulle komma att åka mera, och därmed var den saken ur världen. Om de tillät oss att åka, så skulle detta ha varit att skapa ett prejudikat, och de ville inte ha något prejudikat. Och vi fortsatte att äta — det var detta som gjorde situationen så ohygglig. Vi skulle till Washington, och Des Moines skulle

200bli tvunget att ta upp kommunala lån för att betala järnvägsbiljetter för oss alla, även om man hade fått dem efter nedsatt taxa. Och stannade vi mycket länge, så skulle staden under alla omständigheter bli tvungen att ta upp lån för att skaffa oss mat.

Så fanns där ett lokalt geni, som hittade på en lösning av problemet. Vi ville inte marschera. Gott — så skulle vi bli befordrade därifrån på annat sätt. Från Des Moines till Keokuk vid Mississippi gick en flod, Des Moines River. Denna flod var trehundra miles lång. Vi kunde bli befordrade nedåt den, sade det lokala geniet, och när vi då en gång blivit försedda med flytande material, kunde vi befordra oss själva vidare nedåt Mississippi till Ohio och därifrån uppåt Ohio, till dess vi, efter en kort vandring över bergen, kunde nå fram till Washington.

Des Moines satte i gång en subskription, borgare, som var intresserade för sin stads välfärd, bidrog med flera tusen dollars. Plankor, tågverk, spik och drev till att kalfatra med inköptes i stora mängder, och vid Des Moines stränder utvecklades ett nytt skede i skeppsbyggeriets historia. Des Moines River är ett litet, eländigt vattendrag, som med orätt betecknas som "flod", och i Västern, där allt är så mycket större, skulle den helt enkelt kallats "bäck". De äldsta invånarna skakade på huvudet och sade, att vi aldrig

201skulle klara den, att där inte fanns vatten nog att flyta i. Des Moines brydde sig inte om vilket, bara de blev av med oss, och vi var så välnärda och optimistiska, att vi inte heller brydde oss om det.

Onsdagen den 9 maj kom vi åstad. Des Moines hade sluppit ganska billigt undan, och säkert är, att det lokala geniet, som hjälpte staden ur klämman, i verkligheten hade gjort sig förtjänt av att få sin staty rest i brons. Visserligen måste Des Moines betala våra båtar; vi hade ätit sextiotusen måltider i gjuteriet, och vi medförde ytterligare tolvtusen måltider, som togs om hand av intendenturen — vi måste ju försäkra oss mot hungersnöd i ödemarkerna. Men tänk på vad det hade betytt för Des Moines, om vi hade stannat elva månader i stället för elva dagar! Och till slut lovade vi Des Moines, att vi skulle komma tillbaka igen om vi inte kunde flyta på floden.

Det var naturligtvis mycket bra att ha tolvtusen måltider i intendenturen, och det fanns inget tvivel om att de som hörde till intendenturen hade det alldeles utmärkt, ty intendenturen kom mycket snart bort från oss andra, min båt såg i alla fall aldrig mer till den. Indelningen i kompanier gick alldeles sönder under denna färd nedåt floden. I varje läger finns det alltid en viss procent trögmånsar, hjälplösa personer, vanliga människor och duktiga karlar. Det fanns tio män

202i min båt, och de utgjorde blomman av kompani L. Alla duktiga karlar. Jag var av två skäl med bland dem. För det första därför att jag var en så rask karl som någon landstrykare någonsin varit, och för det andra var jag "Jack Sjöman". Jag visste besked om båtar och segling. Vi tio glömde de andra fyrtio, som hade tillhört samma kompani, och då vi hade gått miste om ett mål, glömde vi genast intendenturen. Vi var oberoende människor. Vi

seglade nedåt floden för egen räkning, skaffade oss vår egen mat, stack förbi var enda båt i hela flottiljen, och — ja, det smärtar mig att erkänna det — lade under tiden beslag på de förråd, som bönderna hade samlat ihop åt hela armén.

Under hela den trehundra miles långa färden var vi ständigt en halv till en hel dag före den övriga hären. Vi hade fått tag på ett par amerikanska flaggor, och när vi närmade oss en liten stad eller såg en flock bönder samlade på stranden, hissade vi våra flaggor, sade att vi var "förtruppen" och begärde att få veta, vilka livsmedel som hade samlats ihop till hären. Vi representerade naturligtvis hären, och förråden överlämnades till oss. Vi tog aldrig mer än vi kunde föra med oss. Däremot tog vi det bästa av vad som fanns. Om där till exempel var en människovänlig bonde, som hade skänkt tobak till ett värde av flera

203dollars, så tog vi det. Likaså lade vi beslag på smör och socker, kaffe och konserver, men när de samlade förråden bestöd av säckar med mjöl och bönor eller ett par slaktade kreatur, så avhöll vi oss med själsstyrka från att röra det, och vi seglade vidare, efter att först ha givit order om att dessa saker skulle överlämnas till intendenturbåtarna, vars arbete det var att följa efter oss.

Men du store tid — vad vi levde högt dessa dagar! Länge försökte general Kelly hejda oss. Han skickade två roddare i en lätt, rundbottnad båt ut för att hinna upp oss och göra slut på våra sjörövarebedrifter. De hann också upp oss, visst gjorde de det, men de var två och vi tio. General Kelly hade givit dem fullmakt att ta oss till fånga, och det sade de oss. Då vi förklarade oss vara mindre benägna att låta taga oss till fånga, skyndade de i förväg till närmaste stad för att påkalla myndigheternas hjälp. Vi gick strax in till stranden, och fastän det var tidigt på kvällen åt vi en kraftig kvällsvard, och därefter seglade vi i nattens mörker förbi staden med dess myndigheter.

Jag förde dagbok under en del av färden, och när jag läser i den, ser jag en mening som ofta återkommer, och det är: "levde storartat". Och vi levde verkligen storartat. Vi nöjde oss inte en gång med kaffe kokt på vatten, utan lagade det i mjölk, och denna

204underbara dryck kallade vi, så vitt jag kommer ihåg, "ljus Vienna".

Med oss i förväg, som skummade grädden, och med intendenturen långt akterut, svalt huvudhären, som befann sig mellan dessa två ytterpunkter. Det var svårt för dem — det erkänner jag så gärna, men vi tio var individualister. Vi var både energiska och företagsamma, och vi närde en glödande förvissning om att provianten var för dem som kom först, och "ljus Vienna" för de starkaste. En gång måste hären klara sig två hela dagar utan mat, och så kom den till en liten by med trehundra invånare, vars namn jag inte erinrar mig, fastän jag har en aning om, att det var Red Rock. Denna by hade, liksom alla andra ställen armén passerat, utnämnt en slags välfärdskommitté. Under den beräkningen, att det går fem individer på varje familj, bestod befolkningen i Red Rock av bortåt sextio familjer. Denna välfärdskommitté blev alldeles stel av skräck, då tvåtusen hungriga landstrykare bröt in över dem och förtöjde sina båtar i två och tre rader längs stranden. General Kelly var en rättvis man. Det var inte hans mening att bereda byn besvärligheter. Han väntade inte att dessa sextio familjer skulle kunna leverera tvåtusen måltider. Och dessutom hade ju armén kontanta pengar.

Men välfärdskommittén tappade alldeles huvudet.

205"Ingen uppmuntran åt objudna gäster", löd deras program, och när general Kelly ville köpa mat, avslog kommittén det. De hade inte' användning för hans pengar där i byn. Men då samlade generalen sin här. Hornen skalladé, hären lämnade båtarna och ställde upp sig i slagordning längs stranden. Kommittén stod och såg på. Generalens tal var kort och fyndigt.

— Kamrater, sade han, när har ni sist fått något att äta?

— I förrgår! ropade de.

— Är ni hungriga?

Det ljöd ett eftertryckligt bekräftande rop från tvåtusen strupar, så att luften vibrerade. General Kelly vände sig till välfärdskommittén.

— Mina herrar, ni ser själva, hur situationen är. Mitt folk ha inte fått något att äta på fyrtiåtta timmar. Om jag släpper dem lösa här i byn, så kan jag inte svara för följderna. Jag erbjöd mig att köpa mat till dem, men ni nekade att sälja. De är alldeles desperata. Nu tar jag mitt anbud tillbaka. I stället fordrar jag nu mat. Jag ger er fem minuter att besinna er^på. Antingen slaktar ni sex stutar till mig och ger mig fyratusen matportioner, eller också släpper jag männen lösa. Fem minuter, mina herrar!

Den förfärade välfärdskommittén såg på de tvåtusen hungriga vagabonderna och gav genast efter. De vän-

206tade inte en gång de fem minuterna. De ville inte riskera något; de började strax att slakta kreaturen och samla in, vad som begärts, och hären åt.

Och fortfarande seglade vi tio fräcka individualister i förväg och insamlade allt, vad vi kunde komma över. Men general Kelly lurade oss i alla fall. Han sände ryttare ned längs stranden, och de varnade bönderna för oss. De gjorde sitt arbete grundligt — det måste jag erkänna. De förr så gästfria bönderna visade oss nu en isande kyla. De tillkallade också polisen, när vi förtöjde vid stränderna, och släppte hundarna på oss. Jag vet det mer än väl. Två av hundarna fångade mig, då jag hade ett taggtrådsstängsel mellan mig och floden. Jag bar på ett par spannar mjölk till vår "ljusa Vienna". Ståltrådsstängslet gjorde jag inget illa, men vi måste dricka tarvligt kaffe, lagat på bara vatten, och jag nödgades sörja för att "rädda" ett par nya byxor åt mig. Käre läsare, jag skulle vilja veta, om ni någonsin har försökt att i stor hast klättra över ett taggtrådsstängsel med en spann mjölk i vardera handen. Ända sedan den dagen har jag hyst en djup ovilja mot taggtråd, och jag har samlat åtskilliga statistiska upplysningar om det ämnet.

Då vi omöjligt kunde skaffa oss vår mat på hederligt sätt, så länge general Kelly lät de bägge ryttarna rida före oss, vände vi tillbaka till hären och ställde till

207revolution. Det var en ganska liten revolution, men den ödelade i alla fall kompaniet L av andra divisionen. Kaptenen för kompaniet nekade att erkänna oss; han kallade oss desertörer, förrädare och banditer, och då han fick proviant från intendenturen, vägrade han att ge oss någon. Den kaptenen förstod då inte alls att uppskatta oss — annars hade han inte nekat oss proviant. Följaktligen började vi intrigera med förste löjtnanten. Han slöt sig till oss med de tio män, som han hade i sin båt, och till gengäld utnämnde vi honom till kapten för kompani M. Kaptenen för kompani L gjorde rabalder, och general Kelly, överste Speed och överste Baker kom och kallade oss till ordningen. Men vi tjugo man höll stånd, och vår revolution blev godkänd.

Men vi bekymrade oss aldrig mer om intendenturen. De mera energiska av oss kunde få mycket bättre ransoner hos bönderna. Däremot litade vår nye kapten . inte riktigt på oss. När vi tio startade på morgonen, visste han inte, när han fick se oss igen, och därför sände han bud på en grovsmed, som skulle stadfästa hans kaptensgrad. I akterändan på vår båt drevs ett par tjocka ringbultar in, och i fören på hans båt fästes ett par väldiga järnkrokar. Båtarna halades tätt ihop och krokarna sattes fast i bultarna. Vi kunde inte bli av med kaptenen. Men vi var oförbätterliga. Själva

208våra länkar blev för oss medel till en ofelbar uppfinning, som satte oss i stånd till att ta loven av varenda en av båtarna i flottan.

Som alla stora uppfinningar gjordes denna rent tillfälligtvis. Vi upptäckte det första gången, då vi stötte på en trästam i en liten fors.' Den främre båten fastnade och låg stilla, och den bakre svängde runt i strömmen med den första båten på trästammen som axel. Jag stod i aktern på den bakre båten och styrde. Vi försökte förgäves komma loss. Så gav jag order att manskapet i den främre båten skulle gå över i den bakre. Den främre kom genast klar, och manskapet vände tillbaka till den. Efter den stunden erbjöd uppstående trädstammar, rev eller grund ingen fara för oss. I samma ögonblick som den främre båten stötte på, sprang manskapet över i den andra. Naturligtvis flöt den främre båten över hindret, och den bakre satt fast. Rent mekaniskt sprang de tjugo männen, som nu satt i den bakre båten, över i den främre, och den bakre kom klar.

De båtar som armén använde var allesammans lika och gjorda efter samma mått. Det var ett slags rektangulära timmerflottar. Alla båtarna var sex fot breda, tio fot långa och halvannan fot djupa. När våra två båtar var hakade

samman, satt jag således i aktern och styrde en farkost, som var tjugo fot lång och rymde

På luffarstråt —14 9HQtjugo stora, starka landstrykare, som tog sin "törn" vid årorna, och dessutom var båten lastad med filtar, kokredskap och vårt eget privata intendenturförråd.

Vi förorsakade ständigt general Kelly en del bekymmer. Han hade dragit in sina ryttare och använde i stället för dem tre polisbåtar, som seglade i förväg och inte tillät andra båtar att segla förbi. Den farkost som inrymde kompani M pressade dem emellertid hårt. Vi kunde med lätthet ha passerat dem, men det var emot reglerna. Därför höll vi oss på ärevördigt avstånd och väntade. Framför oss, det visste vi, låg en jungfrulig landsbygd, obeskattad, gästfri; men vi väntade. Vitskummande vatten var allt vad vi träng-tade efter, och då vi passerade en krökning av floden och en fors dök upp för ut, visste vi, vad som skulle ske. Kratsch! Polisbåt n:r 1 törnar mot ett klippblock och står fast. Bom! Polisbåt n:r 2 gör likadant. Tjo! Polisbåt n:r 3 delar samma öde. Naturligtvis gör våra båtar detsamma, men — ett, två, tre — är karlarna ur den främre båten och över i den bakre, ett, två, tre, är de män, som hör till den bakre båten, tillbaka i den, och vi far vidare. — Stanna! edra förbannade skojare! skriker polismännen. — Hur ska vi kunna det? Svär hellre över den förbaskade floden, ropar vi tillbaka, då vi susar förbi, fångade av den obönhörliga strömmen, som för oss med sig, långt

210utom synhåll och in i den gästfria bygden, som fyller vår privata intendentur med det % bästa av de förråd, som här är samlade. Och åter dricker vi "ljus Vienna" och säger till oss själva, att provianten är för dem som är först på platsen.

Stackars general Kelly! Han fann på ett nytt trick. Hela flottan satte sig i rörelse innan vi fick starta. Kompani M vid andra divisionen hade att starta i överensstämmelse med sin plats i hären, vilket vill säga sist. Men det tog oss blott en dag att göra den listigt uttänkta planen om intet. Där låg en sträcka av tjugofem miles "dåligt" vatten mellan oss och nästa segelbara stycke — idel små fall och forsar, grunda ställen, rev och klippblock. Det var detta ställe, som hade fått de äldsta invånarna i Des Moines att skaka på huvudet. Nära tvåhundra båtar kom in på den sträckan före oss, och de klumpade ihop sig på ett högst märkvärdigt sätt. Vi gick fram mellan den stoppade flottan som odört genom eld. Man kunde inte kringgå klippblocken, reven och de uppstående trädstammarna utan att komma in på stranden. Vi kringgick dem inte. Vi gick över dem, en, två, en, två, främsta båten, bakersta båt, främsta båt, bakersta båt, alle man fram och tillbaka igen. Den natten var vi ensamma i lägret, och vi låg och latade oss hela nästa dag, medan armén lappade och reparerade sina

211skamfilade båtar ock så småningom hann fram till oss.

Det fanns ingen ända på vår retsamhet. Vi riggade en mast, försåg den med segel (d.v.s. filtar) och gjorde helt kortvariga dagsresor, medan armén slet både dag och natt för att kunna hålla ögonen på oss. Men så fann general Kelly på en krigslist. Det fanns inte en enda båt som på vanligt sätt kunde hinna upp oss. Vi var utan jämförelse det hetsigaste kompani, som någonsin hade seglat nedåt Des Moines River. Den bannlysning polisbåtarna gjort gällande mot oss upphävdes. Överste Speed sändes ombord, och med denne högtstående officer hade vi nu den äran att vara de första som anlände till Keokuk vid Mississippi. Och det säger jag rent ut, både till general Kelly och till överste Speed — här har ni min hand! Ni var hjältar båda två, och ni var män! Och jag ångrar minst de tio procenten av det besvär, som den främsta båten i kompaniet M förorsakade dem.

Vid Keokuk blev alla båtarna sammanfogade till en väldig flotte, och efter att ha legat där för storm en hel dag, tog en ångbåt oss på släp nedåt Mississippi till Quincy, Illionis, där vi lägrade oss på andra sidan av floden Goose Island. Här övergavs idén med flotten, och båtarna slogs samman i grupper på fyra stycken och däckades. Där var en som talade om för

212mig, att Quincy i förhållande till sin storlek var den rikaste staden i Förenta staterna. Då jag hörde det, blev jag strax gripen av en oemotståndlig lust att där pröva min lycka. Ingen äkta professionell landstrykare kunde tänkas låta en så lovande stad gå sig förbi. Jag satte över floden till Quincy i en liten kanot, men jag kom tillbaka med en stor flodbåt, där vattnet nästan nådde upp till relingen, så tungt lastad var den med allt det jag hade "räddat". Naturligtvis behöll jag själv alla de pengar jag hade fått, fastän jag betalade hyran för båten, och jag tog

allt vad jag behövde av underkläder, strumpor, avlagda kostymer, "sixpence-mössor" och hattar, och då kompani M hade tagit allt, vad de ha lust till, fanns det fortfarande kvar en stor hög, som blev överlämnat till kompani L. Ack, jag var ung och slösade med mina gåvor på den tiden! Jag berättade historier i tusental för de goda invånarna i Quincy, och var enda historia var "god", men sedan jag har börjat skriva för våra tidskrifter har jag ofta med saknad tänkt på den rikedom av historier, den fantasins frodighet, som jag ödslade bort den dagen i Quincy Illinois.

Det var i Hannibal, Missouri, som de "tio oövervinneliga" skildes åt. Det var inte planlagt — vi gick bara var och en åt sitt håll. Kopparslagaren och jag deserterade i all hemlighet. Samma dag försvann

213Scotty och Davy, och det lyckades också McAvoy och Fish att slippa obemärkta därifrån. Det var sex av de tio, men vad det blev av de andra fyra, vet jag inte något om. Som ett prov på vagabondlivet skall jag här anföra följande citat ur min dagbok. De är från de närmaste dagarna efter det jag deserterat:

"Fredag den 25 maj. Kopparslagaren och jag lämnade lägret på ön. Vi satte över till Illionis i en joll och promenerade sex miles längs C. B. & Q. till Fell Creek. Vi hade kommit sex miles fram på vår väg, men vi kom . upp på en dressin och körde sex miles till Hull vid Wabash. Medan vi uppehöll oss där, träffade vi på McAvoy, Scotty och Davy, som också hade gett sig i väg från armén.

Lördag den 26 maj. Kl. 14,11 högg vi Kanonkulan då den satte fart uppe vid övergången. Scotty och Davy blev kastade i diket. Vi fyra andra blev avkastade vid Bluffs, tjugofyra miles längre fram. På eftermiddagen höggo Fish och McAvoy ett godståg, medan Kopparslagaren och jag var ute för att få något att äta.

Söndag den 27 maj. Kl. 3,21 (morgon) högg vi Kanonkulan och träffade Scotty och Davy på blindvagnen. Vid daggryningen blev vi allesamman avkastade vid Jacksonville. C. & A. kör härigenom, så

214vi skulle försöka att få tag i det. Kopparslagaren gick sin väg, och han har inte kommit tillbaka. Antagligen har han huggit ett godståg.

Måndag den 28 maj. Kopparslagaren har inte visat sig sedan. Scotty och Davy gick ut för att söka nattlogi, och de hann inte tillbaka i tid för att hugga K. C. persontåg kl. 3,30. Jag högg det och åkte på det till efter soluppgången till Masson City, 25.000 invånare. Högg ett kreaturståg och körde hela natten.

Torsdag den 29 maj. Ankom till Chicago kl. 7 på morgonen . . .”

Men flera år efteråt, i Kina, hade jag sorgen upptäcka, att det trick, vi använde för att klara vattenfallen på Des Moines — idén med en-två-en-två, främre båt, bakre båt — inte alls var ny. Jag erfor att kinesiska flodskeppare i årtusenden hade använt ett liknande system för att klara ”dåligt” vatten. Men det var i alla fall en bra idé, även om vi inte kan ta åt oss äran för uppfinningen. Den består i alla fall det prov, som doktor Jordan kallar sanningsprovet och som lyder: ”Kan den användas? Vågar ni riskera livet på den?”

*

IX

VAGABONDENS ARVFIENDE

Om alla vagabonder plötsligt försvann från Förenta staterna, så skulle .det bli stor nöd inom många familjer. Vagabonderna sätter tusentals män i stånd till att tjäna sitt bröd på hederligt sätt och uppfostra sina barn, så de kunna växa upp som gudfruktiga, arbets-samma medborgare. Jag vet det, ser ni! Det fanns en tid, då min far var poliskonstapel och jagade banditer för att på detta sätt tjäna sitt bröd. Samhället betalade honom så och så mycket per huvud för alla de vagabonder, han kunde fånga, och jag tror också, att han fick betalning per mile. Det var alltså ett vanskligt problem i vår familj, hur vi skulle få pengarna att räcka till; om vi skulle få mycket eller litet kött, ett par nya skor, den utflykt vi längtade efter eller den läsebok vi skulle använda i skolan,

alltsammans hängde på, om min far hade tur med sig på dessa jakter. Jag kommer så väl ihåg den undertryckta

216iver och spänning, varmed jag varje morgon väntade att få höra, vad utbyte han hade haft av den föregående nattens arbete — hur många luffare han hade fångat, och hur stora chanserna var att få dem dömda. Och när jag i senare år var nog lycklig att kunna narra en poliskonstapel, som var ute på jakt, så har jag inte kunnat låta bli att känna mig ledsen för de små flickornas och pojkarnas skull därhemma hos konstapeln; jag hade en känsla av att jag på sätt och vis bedrog de små flickorna och pojkarna på något av livets goda.

Men det kan ju inte vara annorlunda. Landstrykaren trotsar samhället, och samhällets spårhundar skaffa sig ett levebröd genom att snoka efter honom. Det finns landstrykare, som sätta värde på att bli infångade av spårhundarna — särskilt om vintern. Naturligtvis väljer den sortens landstrykare samhälle, där fängelset är "gott", där det inte skall arbetas och där maten är ordentlig. Vidare har det funnits och finns troligen ännu poliser, som delar sitt arvode med de landstrykare de arrestera. En konstapel av den sorten behöver inte jaga. Han visslar, och viltet kommer promenerande rakt fram till honom. Det är förvånande så många pengar som kan tjänas på stackars, utfattiga landstrykare. Runt omkring i alla de sydliga staterna finns det — eller fanns åtminstone på min tid — fång-

217läger och plantager, där bönderna köpa de dömda landstrykarnas tid, och där landstrykarna helt enkelt är tvungna till att arbeta. Det finns också sådana ställen som stenbrotten i Rutland, Vermont, där landstrykarna utnyttjas och där den oförtjänta livskraft, de har samlat sig genom att gå och tigga vid dörrarna och på gatorna, exploateras för detta speciella samfund.

Jag vet ingenting alls om stenbrotten i Rutland, Vermont, och när jag tänker på, hur nära jag var att komma dit, så måste jag säga, att jag är glad över att jag inte gör det. Vagabonder låter gärna upplysningar gå vidare från den ene till den andre, och jag hörde första gången om stenbrotten då jag var i Indiania. Men då jag kom till New England hörde jag oupphörligt detsamma, och alltid som om det var verklig fara på färde. — De behöver folk till stenbrotten, sade de landstrykare som jag mötte på min väg, och det händer aldrig att de ger mindre än tre månader. Då jag kom in i New Hampshire, hade jag blivit nervös av dessa stenbrott, och jag var så försiktig som aldrig det och höll mig på passande avstånd från poliserna, både på järnvägen och annars.

En kväll gick jag ned till stationsområdet i Concord och träffade på ett godståg, som stod färdigt att köra. Jag upptäckte en töm godsvagn, öppnade sidodörren och klättrade in. Jag hoppades kunna vara vid White

218River fram på morgonen; den stationen låg nära Ver-mont och knappt tusen miles från Rutland. Men sedan skulle, efter hand som jag arbetade mig norröver, avståndet mellan mig och det farliga stället bli större och större. I vagnen träffade jag på en "amatör", som blev ytterligt förskräckt, då han hörde mig komma in. Han trodde att det var en bromsare, och då han fick veta att jag bara var en landstrykare, började han tala om stenbrotten i Rutland och sade, att det var just för deras skull han blev så förskräckt för mig. Han var en ung man från landet och hade hittills rest på lokala banor.

Godståget satte sig i gång, och vi lade oss i den ena ändan av vagnen och föll i sömn. Två-tre timmar senare, då tåget höll, väcktes jag av att dörren på högra sidan av vagnen helt försiktigt öppnades. Amatören sov fortfarande. Jag rörde mig inte, utan låg med slutna ögon och kikade genom en smal springa, som skuggades av ögonhåren. En lykta stacks hastigt in genom dörröppningen, följd av huvudet på en bromsare. Han upptäckte oss och såg ett ögonblick på oss. Jag var beredd på att han skulle börja svära över oss eller komma med det vanliga "Ut med dig, diil förbannade drummel! — men i stället drog han lyktan tillbaka och stängde dörren med stor försiktighet. Detta slog mig som något högst märkvärdigt och

219misstänkt. Jag lyssnade, och jag hörde honom mycket försiktigt lägga på haspen. Dörren var nu stängd utifrån. Vi kunde inte öppna den inifrån vagnen. Den ena av utgångarna, som vi kunde använda under en plötslig flykt från vagnen, var spärrad. Det gick inte an. Jag väntade ett par sekunder och smög så bort till dörren på vänstra sidan och försökte den. Den var ännu inte låst. Jag öppnade den, hoppade ned på marken och stängde dörren bakom mig. Därpå gick jag över bufferterna till andra sidan av tåget, öppnade dörren som bromsaren hade

lagt haspen på, äntrade in öch stängde dörren efter mig. Nu var bägge utgångarna tillgängliga. Amatören sov fortfarande.

Tåget satte sig igång. Vi kom till nästa station, där det skulle hålla. Jag hörde fotsteg utanför. Dörren på vänstra sidan slogs upp med stort buller. Amatören vaknade, jag låtsade som om jag just vaknade, och vi reste oss upp och stirrade på bromsaren och hans lykta. Han spillde inte tiden, utan började strax tala affärer.

— Jag vill ha tre dollars, sade han.

Vi sprang upp och gick närmare för att tala om saken. Vi förklarade oss innerligt villiga att ge honom dessa tre dollars, men förklarade samtidigt, hur förtvivlad vår ställning var, och att det var oss alldeles omöjligt att följa vår önskan. Bromsaren trodde oss

220inte. Han underhandlade med oss. Han skulle nöja sig med två dollars. Vi beklagade att vi var fattiga som kyrkråttor. Han sade mindre smickrande saker om oss, kallade oss drumlar och visade oss rakt ned i det glödande helvetet. Sedan började han hota. Han förklarade, att om vi inte ryckte fram med slantarna, så skulle han stänga in oss och ta oss med till White River och överlämna oss till myndigheterna. Han gav oss också en noggrann beskrivning på stenbrotten i Rutland.

Nu trodde bromsaren att han var fullkomligt säker på oss. Höll han inte vakt vid den ena dörren, och hade han inte själv satt haspen på den andra för några minuter sedan? Då han började tala om stenbrotten, försökte den förskräckte amatören att lista sig över mot den andra dörren. Bromsaren skrattade högt och länge.

— Inte så bråttom, min gubbe, sade han, jag låste den dörren utvändigt sista gången tåget höll. Han trodde så fullt och fast på att dörren var låst, att det lät fullkomligt övertygande. Amatören trodde på honom och var alldeles förtvivlad.

Så kom bromsaren med sitt ultimatum. Antingen skulle vi sticka åt honom hans två dollars, eller också stängde han oss inne och överlämnade oss till myndigheterna i White River, och det betydde detsamma

221som tre månader i stenbrotten. Tänk nu, käre läsare, om den andra dörren hade varit stängd! Så osäkert kan det mänskliga livet vara. Därför att jag inte hade den begärda dollarn, skulle man skickat mig till stenbrotten, där jag skulle ha varit tvungen att i tre månader utföra tvångsarbete. Och det skulle amatören också ha fått göra. Ni behöver inte räkna med mig, men tänk på amatören! Han kunde ha kommit ut efter tre månader och ha tyckt, att han inte hade annat att göra än att slå in på förbrytarbanan. Och så hade han kanske kommit att krossa huvudet på dig, ja, varför inte, medan han försökte att bemäktiga sig de pengar, du hade i dina fickor — och om inte just ditt huvud, så kanske en annan stackars, oskyldig människas.

Men dörren var inte låst, och jag ensam visste det. Amatören och jag tiggde om förbarmande. Jag tiggde och jämrade också, närmast för att reta bromsaren. Och jag gjorde mitt bästa. Jag berättade en historia, som skulle ha rört varje idiots hjärta, men den rörde inte denne penninghungrige bromsares hjärta. Då han äntligen hade övertygat sig om att vi inga pengar hade, slog han igen dören och satte haspen på, varefter han blev stående ett ögonblick, ifall vi ändå hade narrat honom och nu skulle bjuda honom de två dollars han så ivrigt åstundade.

Men nu var det jag som tog vid. Jag kallade honom

222drummel och allt annat som han hade kallat mig förut, och ännu ett par andra saker. Jag kom från Västern, där folk alltid varit styva i att svära, och jag ville inte veta av att en usel bromsare på en lumpen bibana i New England skulle ta loven av mig i fråga om språkets styrka och rikhaltighet. I början försökte bromsaren slå bort det som ett skämt. Men så begick han det felet att försöka svara. Jag tog ännu kraftigare i, skar remmar av hans hud och gned bevingade och flammande ord in i det blodiga köttet. Och hela detta storslagna raserianfall var inte bara komedi och litteratur, ty jag var fruktansvärt förbittrad på denna nedriga person, som, därför att jag inte hade en dollar att ge honom, ville låta döma mig till tre månaders slaveri. För övrigt hade jag en lömsk misstanke om att han hade provision av polisen också.

Men jag gav honom en ordentlig överhalning. Jag hudflängde hans självkänsla och stolthet för många dollars.

Han försökte skrämma mig med en hotelse, att han skulle komma in och sparka inälvorna ur kroppen på mig. Till gengäld sade jag, att jag skulle sparka honom i ansiktet, medan han klättrade in. Här var fördelen absolut på min sida, och det insåg han också. Därför höll han dörren stängd och ropade till den övriga tågpersonalen, att de skulle komma honom till hjälp. Jag kunde höra dem svara, och jag kunde

223också höra gruset knastra under deras fötter, då de kom springande bort till honom. Och under allt detta var den andra dörren alls inte stängd, men det visste de inte; amatören höll på att dö av skräck.

Åh ja, jag var en hjälte — med min reträttlinje alldeles bakom ryggen. Jag skällde ut bromsaren och hans kamrater, tills de ryckte upp dörren, och jag kunde se deras förbittrade ansikten i skenet från lyktorna. Alltsamman var ju så enkelt i deras ögon. De hade mig i saxen, och nu skull de in och ta hand om oss. De klättrade upp. Jag sparkade inte någon av dem i ansiktet. Jag ryckte upp dören till den andra sidan, och amatören och jag hoppade ut. Tågpersonalen satte efter oss.

Så vitt jag kommer ihåg klättrade vi över en stenmur. Men ett kommer jag ihåg alldeles tydligt, och det var, var vi hamnade. I mörkret föll jag över en gravsten. Och så sprang vi, som vi aldrig hade sprungit förr, över kyrkogården. Spökena måste ha tyckt, att vi var folk som kunde röra på benen. Och så tyckte tågpersonalen också, ty då vi kom ut från kyrkogården, satte över vägen och in i en mörk skog, uppgav de förföljelsen och vände tillbaka till sitt tåg. Lite senare på natten befann amatören och jag oss vid en brunn i närheten av en bondgård. Vi ville gärna ha lite vatten, men så lade vi märke till ett rep, som hängde ned längs

224ena sidan av brunnen. Vi halade och drog, och vid andra ändan av repet funno vi en spann grädde. Detta är det närmaste jag har varit stenbrotten i Rutland, Vermont.

När landstrykare lämna det beskedet, att bylingarna i den eller den staden hade "vassa klor", skall man undvika den staden eller, om man är tvungen att gå därigenom, måste man vara mycket försiktig. En sådan stad var Cheyenne, på Union Pacific-linjen. Den hade ett fullkomligt nationellt rykte för att ha "vassa klor", och det var en enda persons skull — han hette Jeff Carr (om jag kommer ihåg riktigt). Jeff Carr hade strax sin mening färdig om en landstrykares yttre apparition, så snart han såg honom. I ena ögonblicket tog han landstrykaren i okulärbesiktning, och i nästa slog han till med bägge händer, med sin batong eller vad han annars hade i handen. Och när han så hade gett landstrykaren en ordentlig överhalning, så skickade han honom ur staden med löfte om att det skulle gå honom ännu värre, om han någonsin träffade på honom igen. Jeff Carr förstod sina saker. I norr, i söder och i väster, ända till Förenta staternas avlägsnaste gränser — ja, till och med i Canada och Mexico — talade misshandlade landstrykare om hur "vassa klor" bylingarna i Cheyenne hade. Lyckligtvis har jag aldrig träffat Jeff Carr. Jag passerade igenom Ceyen-ne i snöstorm. Vid denna tid var vi åttiofyra kamrater.

P& luffarstr&t —15 99 cGenom vår styrka var vi tämligen likgiltiga for de flesta saker, men inte för Jeff Carr. Allt vad Jeff Carrs namn frammanade för oss förlamade vår inbillningskraft och dödade vårt mod, och hela truppen var i dödsångest för att råka på honom.

Det betalar sig sällan att stanna och inlåta sig på förklaringar med bylingar när de ser ut att ha vassa klor. Då skall man hellre se att komma bort så fort som möjligt. Det tog mig lite tid att lära det, men det var en byling i New York, som gav min uppfostran den sista avfilningen på den punkten. Ända sedan den gången har jag rent mekaniskt gett mig till att springa, när jag ser en byling sträcka klorna ut efter mig. Denna rent mekaniska process har blivit ett av mitt väsens huvuddrivfjädrar, som alltid är uppdragen och redo till ögonblickligt utslag. Jag kommer aldrig över det. Om jag också vore åttio år och haltade nedåt gatan på kryckor, så vet jag, att i det ögonblick en polis sträckte ut handen efter mig, skulle jag kasta kryckorna och springa som ett rådjur.

Det som fattades i min uppfostran med hänsyn till bylingar, fick jag en varm sommareftermiddag i New York. En fyel vecka hade vädret varit brännande hett. Jag hade tagit för vana att gå ut och "rädda" till livets uppehälle på förmiddagen och tillbringa eftermiddagen i en liten park, som ligger i närheten av tid-

226ningskvarteret och rådhuset. I grannskapet kunde man for ett par cent per styck få köpa nya böcker som blivit skadade vid tryckningen eller inbindningen, och mitt i själva parken fanns det små bodar, där man kunde köpa

härlig iskall stereliserad mjölk och kärn-mjölk för två cent per glas. Varje eftermiddag satte jag mig på bänkarna och läste och drack mjölk. Jag expedierade från fem till tio glas varje eftermiddag. Det var förfärligt varmt väder.

Ja, jag var alltså endast en ödmjuk, kunskapstörstande, mjölkdrickande landstrykare, och — vad fick jag för det! En eftermiddag kom jag gående ut till parken med en ny bok under armen, som jag just hade köpt, och en väldig kärnmjölkstörst under skjortan. Mitt på gatan utanför rådhuset hade folksamling uppstått. Det var just på det stället som jag skulle snedda över gatan till kärnmjölksboden, så jag stannade för att se vad det var, som hade samlat denna nyfikna skara. I början kunde jag inte se någonting alls. Men så kunde jag, av de ljud jag hörde och av en glimt som jag uppfångade förstå, att det var en flock gatpojkar som lekte "pee-wee". Men den leken är inte tillåten på New Yorks gator. Det visste jag inte, men jag skulle snart komma att märka det. Jag hade kanske stått där ungefär en halv minut, då jag hörde en av pojkarna ropa: — Bylingen! Gatpojkarna visste

227vad som hörde till deras välfärd. De sprang. Det gjorde inte jag.

Folkhopen skingrades genast och började söka sig in på trottoaren på båda sidor om gatan. Jag gick i riktning mot trottoaren på den sida där parken låg. Från början hade där säkert varit en femtio personer med i folksamlingen, och de gick i samma riktning. Vi gick i spridda grupper. Jag såg på konstapeln, en stor, stark karl i gråa kläder. Han gick mitt på gatan, och tydligen utan minsta brådska. Jag lade händelsevis märke till, att han ändrade kurs och gick snett över gatan till den trottoar, dit jag var på väg. Han gick långsamt förbi de spridda folkhoparna, och jag lade märke till, att hans och min kurs skulle komma att skära varandra. Jag var absolut inte medveten om att ha gjort något galet, och fastän jag hade god kännedom om bylingar och deras sätt, var jag inte alls rädd. Det föll mig inte ett ögonblick in, att den bylingen var ute efter mig. Men därför att jag hyste sådan respekt för lagen, var jag faktiskt färdig att nästa ögonblick stå stilla och låta honom gå över gatan före mig- Jag blev tvungen att stanna, men inte med min goda vilja. Utan ett varnande ord hade konstapeln plötsligt slagit mig för bröstet med bägge händerna. I samma ögonblick började han att göra min härkomst till föremål för kritik.

228Jag var ju likväl en fri amerikan, och mitt blod kom i kokning. Alla mina frihetsälskande förfäder höjde sina röster inom mig. — Vad menar ni! — Jag önskar en förklaring, förstår ni? Och den fick jag. Bom! Hans batong träffade min hjässa, och jag tumlade baklänges som en drucken, under det åskådarnas nyfikna ansikten rörde sig upp och ned som vågor på ett upprört hav och min dyrbara bok föll ned i smutsen. Bylingen gick emot mig med batongen lyft till ett nytt slag, och i detta ögonblick, då allt gick runt för mig, såg jag en syn. Jag såg batongen träffa mitt huvud många gånger. Jag såg mig blodig, sönderslagen och fräck inför polisdomstolen, jag hörde en anklagelse mot mig för oordentligt uppförande och ohövligt tal. Motstånd mot polis och ett par andra saker lästes upp för mig av en skrivare, och jag såg mig själv överförd till Blackwell Island. Ack ja, jag kände till alltsammans. Jag miste allt intresse för förklaringar. Jag böjde mig inte ned för att ta upp min dyrbara, olästa bok. Jag vände mig om och sprang. Jag kände mig alldeles sjuk, men jag sprang. Och springa skall jag till min dödsdag, varje gång en polis börjar att ge förklaringar med sin batong.

Flera år efteråt, då jag hade lämnat vagabondlivet och studerade vid California-universitetet, var jag en

229afton på cirkus. Efter föreställningen och konserten stannade jag kvar för att se, hur de bar sig åt med att transportera hela detta maskineri, som hör till en cirkus. Den skulle nämligen resa vidare samma kväll, och vid en eld träffade jag på en flock småpojkar. Det var ungefär tjugo stycken, och av deras prat kunde jag förstå, att de tänkte rymma med cirkusen. Cirkusfolket hade inte lust att låta förolämpa sig av hela denna flock med gatpojkar, och ett meddelande i telefon till polisens huvudkontor hade fördärvat spelet för dem. Det skickades en avdelning poliser ditned för att anhålla småpojkarna på grund av att de hade överträtt bestämmelserna om att alla lusteldar skulle vara släckta klockan nio. Konstaplarna omringade bålet och listade sig i mörkret tätt intill oss. Vid given signal rusade de fram, och varje konstapel grep efter ungarna, som om han hade gripit ned i en korg med levande ål.

Jag visste ju inte något om, att polisen var tillkallad, och när jag så plötsligt får se dessa bylingar med mässingknappar och hjälmar gripa efter pojkarna, så försvann all den kraft och fasthet, jag eljest kan berömma mig av. Det enda jag kunde finna på var att springa min väg. Och jag sprang. Jag visste inte av att jag sprang. Jag

visste inte om någonting. Det skedde, som jag redan sagt, alldeles mekaniskt. Jag hade ingen alls orsak att springa. Jag var inte landstrykare.

230Jag var en hederlig medborgare i samhället. Detta var den stad där jag hörde hemma. Jag hade inte gjort mig skyldig till något som helst galet. Jag var uni-versitetsman. Mitt namn hade just börjat nämnas i tidningarna, och jag hade snygga kläder, som jag aldrig hade sovit i. Och likväl sprang jag — blint, vanvettigt, som ett uppskrämt rådjur, ett långt stycke. Och då jag kom till besinning, lade jag märke till, att jag fortfarande sprang. Det krävdes en positiv viljeansträngning att få mina ben att stå stilla.

Nej, jag kommer aldrig över det. Jag kan inte rå för det. När en byling griper efter mig, springer jag. Och för övrigt har jag också en olycksalig förmåga att komma i fängelse. Jag har varit anhållen flera gånger sedan jag upphörde att vara vagabond, än medan jag var det. Jag startar en söndagsmorgon med en ung dam på en cykeltur. Innan vi är utanför stadens gränser, blir vi anhållna, därför att vi har kört förbi en fotgängare på trottoaren. Jag beslutar mig för att vara mer försiktig. Nästa gång jag sitter på en cykel, är det natt, och min acetylenlykta vill inte brinna ordentligt. Jag vårdar omsorgsfullt den svaga lågan, på grund av polisförordningen. Jag har bråttom, men jag kör med snigelfart för att inte komma att släcka den svagt brinnande lyktan. Jag kommer till stads-

231gränsen; jag är utanför det område, där polisförordningen gäller, och jag börjar trampa på för att återvinna den tid, jag hade förlorat. En halv mile längre fram blir jag haffad av en polis, och nästa morgon måste jag ställa borgen för mig hos polisdomstolen. Staden har varit så lömsk att flytta sin gräns en mile längre utåt landsbygden, och det visste jag inte — det var alltsamman.

Så kommer jag att tänka på min okränkbara rättighet att tala fritt och i all fridsamhet samla åhörare omkring mig, och jag kliver upp på en packlåda för att motionera min käpphäst, till exempel ett eller annat ekonomiskt problem, och genast drar en byling ned mig från lådan och för mig till stadens fängelse där jag släppes mot borgen. Det tjänar ingenting till att försöka undgå det. I Korea brukade jag bli arresterad ungefär varannan dag. På samma sätt var det i Manchuriet. Då jag sista gången var i Japan, kastades jag i fängelse under förevändning att jag var rysk spion. Det var inte jag, som använde den förevändningen, men jag kom i alla fall in i fängelset på den. Det finns intet hopp för mig. Jag är av ödet utsedd till att spela rollen av fången på Chillon. Detta är en profetia.

Jag hypnotiserade en gång en byling på Boston Gommon. Det var över midnatt, och han hade mig

232fullkomligt fast, men innan jag var färdig med honom, hade han ryckt fram en tjugofemcentslant och gett mig adressen på en matservering, där de höll öppet hela natten. Så var det en polis i Bristol, New Jersey, som fångade mig och lät mig gå igen, fast himlen må veta, att han hade orsak nog till att sätta mig i fängelse. Jag gav honom antagligen den värsta upptuktelse han fått i hela sitt liv. Så här gick det till: Vid midnattstid högg jag ett godståg på Philadelphias bangård. Bromsaren kastade ut mig. Tåget körde rätt långsamt genom hela den labyrint av spår och sidospår, som utgjorde godsbangården. Jag högg det återigen, och kastades åter av. Ni förstår, att jag måste hugga en plats "utvändigt", ty det var ett genomgående godståg och alla dörrar var låsta och förseglade.

Andra gången jag blev avkastad, höll bromsaren ett helt litet föredrag för mig. Han upplyste mig om att jag riskerade livet, att detta godståg gick fort, men ingenting hjälpte. Han sade, att han inte ville tillåta mig att begå självmord, och så blev jag avkastad. Men jag högg tåget för tredje gången och kom in mellan buffertarna. Det var de magraste buffertar jag någon-. sin hade sett — jag menar inte de riktiga, utan bal-karna som går tvärsöver ändarna på godsvagnarna, alldeles ovanför buffertarna. När man åker på buffer-

233tarna, står man på dessa balkar med en fot på varje, och buffertarna ligga nedanför mellan benen på en.

Men de balkar, jag nu befann mig på, var inte breda, solida balkar, som på den tiden brukade finna$ på godsfinkor. Tvärtemot var de mycket smala — inte mer än halvannan tum breda. Jag kunde inte ens få plats med halva min fotsula på dem. Och så fanns där ingenting att hålla sig fast i med händerna. Visserligen fanns det ju gavlarna på de bägge godsvagnarna, men dessa gavlar hade släta, lodräta sidor. Där fanns ingenting som jag kunde gripa tag i. Det enda jag kunde göra var att pressa händenia mot vagnens gavlar för att finna stöd. Men det

skulle ha varit mycket bra, om bara balkarna under mina fötter hade varit någorlunda breda.

Då godståget hade kommit utanför Philadelphia, började det sätta upp farten. Och nu förstod jag vad bromsaren hade menat med självmord. Godståget gick fortare och fortare. Det var ett genomgående godståg, och det fanns ingenting som kunde hejda det. På den delen av Pennsylvaniabanan löper de fyra spåren sida vid sida, och mitt östgående godståg behövde alltså inte bekymra sig om mötande västgående godståg eller upphinnande expresståg. Det hade spåret för sig själv, och det använde sig av det. Det var jag, som befann mig i en pinsam situation. Jag stod

234där med kanten av fötterna på de smala balkar-na, medan jag i förtvivlan pressade handflatorna in mot de släta, lodräta gavlarna på bägge vagnarna. Och vagnarna rörde sig oberoende av varandra, upp och ned, fram och tillbaka. Har ni någonsin sett en cirkusryttare stå på två hästar, som är i full fart, med en fot på vardera hästen? Det var just det jag gjorde, men med någon skillnad. Cirkusryttaren hade sina tyglar att hålla fast i, under det jag inte hade någonting alls. Han kunde stå på hela fotsulan, under det jag måste stå på kanten av mina; han kunde böja benen och hela sin kropp, så att han under själva sin böjda ställning uppnådde en viss styrka och balans, som är följden av en lågt liggande tyngdpunkt; han rider framåt och jag vänd åt sidan, och slutligen skulle han, om han föll av, endast rulla runt i sågspån, medan jag skulle bli fullständigt krossad under hjulen.

Och detta godståg körde sannerligen så det förslog, dånande och gnisslande rullade det fram genom kurvor och över broar, medan den ena vagnen hoppade upp och den andra ned, eller den ena med ett ryck blev dragen till höger, i samma ögonblick som den andra rycktes över mot vänster, och under hela denna tid stod jag och bad och hoppades, att tåget skulle stanna. Men det stannade inte. Det hade ingen orsak

235att stanna. För första, sista och enda gången under mitt vagabondliv fick jag allt, vad jag tålde. Jag lämnade buffertarna och kom ut på ett av fotstegen längs sidan av vagnen. Det var ett riskabelt företag, ty jag hade aldrig förut varit utanpå vagnar, där det fanns så sparsamt med handtag och plats för fötterna, som på det tåget.

Så hörde jag lokomotivet vissla, och kände hur farten saktades något. Jag visste att tåget inte skulle stanna, men jag var besluten att våga försöket, bara det körde en liten smula saktare. Här gick banan i en kurva, förde över en bro över en kanal och körde genom staden Bristol. Dessa olika sammanstötande omständigheter gjorde det nödvändigt att sakta farten. Jag klängde mig fast och väntade. Jag visste inte att det var staden Bristol, vi närmade oss. Jag visste inte vad som var skuld till att farten sattes ned. Allt jag visste var att jag ville av. Jag ansträngde mina sinnen till det yttersta för att trots mörkret få ögonen på en gatukorsning, där jag kunde hoppa av. Jag var ett bra stycke tillbaka på tåget, och innan min vagn nådde staden, hade lokomotivet passerat stationen, och jag kunde märka hur det åter satte upp farten*

Så kom gatan. Det var för mörkt att se hur bred den var eller vad som fanns på andra sidan. Jag visste, att jag måste ha hela gatan till mitt förfogande,

236såvida jag skulle kunna hålla balansen, sedan jag hoppat av. Jag hoppade ned på den närmaste sidan. Det låter lätt nog. Med att hoppa av menar jag helt enkelt: För det första böjde jag, där jag stod på fotsteget, min kropp så långt fram, jag kunde i den riktning tåget körde — så svängde jag och svängde fram och tillbaka igen med hela min kraft och släppte så taget, i det jag samtidigt kastade mig bakåt, som om jag hade för avsikt att köra nacken mot jorden. Allt detta gjorde jag för att så mycket som möjligt motverka den drivkraft framåt, som tåget i första hand hade givit åt min kropp. Då mina fötter rörde vid marken, lutade jag mig bakåt i fyrtiofem graders vinkel; jag föll inte genast framstupa. I stället reste sig min kropp lodrätt och började luta framåt. I verkligheten hade min kropp bibehållit rörelsen framåt, medan mina fötter, vid beröringen med marken, bromsats. Den rörelseförmåga som mina fötter hade mist måste jag återförvärva genom att lyfta dem upp så raskt som möjligt och driva dem framåt. Resultatet blev, att mina fötter flyttade sig raskt som trumpinnar tvärs över gatan. Jag vågade inte stanna dem. Om jag hade gjort det, skulle jag ha fallit på näsan. Jag måste sörja för att hålla mig i rörelse.

Jag var som en projektil utan vilja, och hela tiden ängslades jag för vad som kunde finnas på andra

237sidan av gatan och hoppades att det inte måtte vara en stenmur eller en telegrafstolpe. Men i samma

ögonblick tornade jag emot något. Milda makter! .Jag såg det i samma ögonblick som olyckan inträffade — och sannerligen, det var en byling som stod där i mörkret! Vi ramlade omkull tillsammans och rullade runt den ena gången efter den andra, och den rent mekaniska process, som försiggick inom den eländiga mänskan, gjorde att han i det ögonblick vi stötte samman klängde sig fast vid mig och ville inte släppa. Vi var båda vimmelkantiga, och det var en mycket from landstrykare han höll fast, medan han försökte komma upp igen.

Om den konstapeln hade haft minsta fantasi, måste han ha ansett mig för en varelse från en annan planet — en Marsinvånare, som just hade kommit till staden, ty i mörkret kunde han inte ha sett mig hoppa ned från tåget. Och det första han frågade mig om var också: — Var kommer du ifrån? — Hans nästa ord, sagda innan jag fick tid att svara voro: — Jag hade mest lust att ta dig med till stationen. — Jag är övertygad om att även detta sades rent mekaniskt. Han var i själva verket en godhjärtad man, ty sedan jag gett honom en historia till livs och hjälpt honom att borsta dammet av hans kläder, gav han mig uppskov till nästa godståg — men då måste jag också lova

238att ge mig av. Jag betingade mig två saker — för det första, att tåget skulle vara östgående, och för det andra, att det inte fick vara ett snabbgående tåg, med alla dörrar förseglade och låsta. Detta gick han in på, och på grund av "fredstraktaten i Bristol" slapp jag att bli haffad.

Jag kommer ihåg en annan natt i samma trakter, då jag var nära att törna ihop med en annan polis. Om jag hade gjort det, så skulle jag säkert ha slagit samman honom som en kikare, ty jag kom farande genom luften utan något som helst att hålla mig till, och med ett par andra bylingar springande efter mig och redo att hugga sina klor i mig. Det gick till så här: Jag hade en tid haft logi hos en hyrkusk i Washington, där jag hade en spilta och en massa hästfiltar till mitt personliga bruk. Som vederlag för ett så överdådigt uppehållställe måste jag varje morgon sköta om en hel mängd hästar. Jag hade kanske varit där ännu, om inte dessa bylingar hade gripit in.

En kväll vid niotiden kom jag tillbaka till stallet för att gå till vila, och där fann jag en slags "negerhasard" i full gång. Det hade varit marknad, och alla negrerna hade pengar. Det skulle kanske vara bra att förutskicka en anmärkning om hur stallet låg.

239Till stallet fanns ingång från två olika sidor. Jag kom in genom stora ingången, gick genom kontoret och nedåt den lilla passagen mellan de bägge spiltraderna, som gick genom hela byggnadens längd och hade utgång till en annan gata. Mitt i gången under en gaslåga och mellan de två raderna med hästar låg boråt fyrtio negrer. Jag ställde mig hos dem och såg på. Jag var fullkomligt pank och kunde inte spela. Den neger som höll bank satt och passade hela tiden, fastän han mycket väl kunnat mäla och ta insatsen, men han frestade oupphörligt lyckan, och varje gång han passade fördubblades insatsen. Där låg en massa pengar på marken. Det var våldsamt spännande. För varje gång negern passade, blev det allt mindre utsikt till att han skulle ha samma tur i nästa spel. Spänningen var oerhörd. Och just i samma ögonblick bultades det våldsamt på de stora dörrarna, som vätte utåt den mindre befolkade gatan.

Ett par av negrerna sprang åt motsatta hållet. Jag stannade ett ögonblick i flykten för att hugga pengarna, som låg på golvet. Detta var inte stöld. Det var helt enkelt skick och bruk. Alla som inte hade gett sig av stod och rakade till sig. Dörrarna sprang upp med ett brak, och genom dem kom ett helt kompani bylingar travande. Vi störtade mot den andra dörren. Det var mörkt i kontoret, och dörren var så smal, att

240vi inte allesammans på en gång kunde komma ut på gatan. Det blev en fruktansvärd trängsel. En neger störtade sig ut genom ett skjutfönster och tog ramen med sig i fallet, och där fanns andra som följde hans exempel. Bakom hade poliserna bråttom med att ta fångar. En stor neger och jag rusade samtidigt på dörren. Han var större än jag, och han snurrade mig runt och kom ut först. I nästa ögonblick fick han ett våldsamt slag av en polisbatong och störtade omkull som en tjur. Utanför stod ett annat kompani bylingar och väntade på oss. De visste, att de inte kunde hejda vår flykt med bara händerna, och därför svängde de sina batonger. Jag snubblade över den fallne negern, som hade snurrat mig runt, dök för att undvika ett batongslag, kröp mellan benen på en annan konstapel och var fri. Och som jag sprang! En mager mulatt var strax framför mig, och jag följde efter honom. Han kände bättre till staden än jag, och om jag ville vara säker, gjorde jag klokt i att springa i samma riktning som han. Men han trodde visst att jag var en byling, som ville fånga honom. Han såg sig inte om en enda

gång. Han bara sprang. Jag hade goda lungor, och jag fortsatte att hålla mig i hälarna på honom, tills jag nära på hade tagit livet av honom. Till slut snubblade han av ren utmattning, sjönk på knä och Överlämnade sig till mig. Men då han upptäckte att

På luffarstr&t —16 O/njag inte var byling, var hans utmattning det enda som räddade mig från hans ilska.

Detta var orsaken till att jag lämnade Washington -— inte för mulattens skull, utan för polisens. Jag gick ned till järnvägsstationen och högg första blindvagnen i ett expresståg på Pennsylvanialinjen. Sedan tåget kommit i gång och jag märkte den fart det gjorde, blev jag plötsligt betänksam. Det var en fyr-spårig järnväg, och lokomotivet tog in vatten under körningen. Landstrykare hade för längesedan varnat mig för att åka på första blindvagnen på tåg, där lokomotivet tog in vatten under körningen. Och låt mig nu närmare förklara det. Mellan skenorna står låga metalltråg. Då lokomotivet passerar över dem i full fart, fälles ett slags rör ned i tråget. Resultatet blir att vattnet pressas upp i röret och fyller tendern.

På ett ställe mellan Washington och Baltimore märkte jag, där jag sätt på plattformen till första blindvagnen, ett fint duggregn. Det gjorde mig ingen förtret. Aha, tänkte jag, det är alltså bara bluff, när det sägs, att det att taga in vatten under körning skall vara så obehagligt för landstrykaren på första blindvagnen. Vad gör det lilla duggandet? Så begynte jag fundera över den förträffliga uppfinningen. Det kunde man kalla järnvägar! Detta var någonting helt annat än de privata järnvägarna därborta i Västern —

242och i samma ögonblick var tendern full av vatten, innan den ännu nått andra ändan av träget. En väldig våg sköljde över den bakersta delen av tendern och in över mig. Jag blev genomblöt ända in på bara skinnet, så våt, som om jag hade fallit i vattnet från en båt.

Tåget körde in i Baltimore. Som skick och bruk är i de stora städerna i Östern, låg banan lägre än gatan, på bottnen av en djup nedskärning. I det tåget körde in på den upplysta stationen, gjorde jag mig så liten som möjligt på blindvagnen. Men där var en järnvägstjänsteman som såg mig, och han började förfölja mig. Två andra slöt sig till honom. Jag hade hunnit förbi stationen och sprang utmed spåret. Det var liksom en fälla. På båda sidor reste sig nedskärningens branta väggar, och om jag försökte komma uppför dem och det misslyckades, visste jag att jag skulle falla i händerna på polisen. Jag sprang och sprang, och hela tiden studerade jag väggarna för att finna ett ställe, där jag kunde klättra upp. Till slut fann jag ett sådant ställe. Det var just som jag hade passerat under en bro, som förde över nedskärningen och sammanband ett par gator. Med händer och fötter klättrade jag uppför den branta väggen. De tre järnvägsmännen klättrade efter mig. Då jag nådde alldeles upp, befann jag mig på en obebyggd tomt. På ena sidan fanns en låg mur, som skilde den

243från gatan. Det fanns inte tid till att anställa några undersökningar. De var alldeles i hälarna på mig. Jag rusade bort till muren och hoppade över den. Och där fick jag mitt livs största överraskning. Man går i regel ut ifrån, att den ena sidan av en mur är lika hög som den andra. Men så var inte fallet med den här muren. Den obebyggda tomten låg mycket högre än den övriga gatan. På min sida var muren låg, men på andra sidan — ja, då jag med full fart kom farande över muren, var det som om jag föll med benen före rakt ned i en avgrund. Därnere under mig, på trottoaren i skenet från en gatlykta, gick en polis. Jag antar, att avståndet ned till trottoaren var omkring nio eller tio fot, men då jag i min förvåning och förskräckelse såg ned från min svävande ställning, föreföll det mig dubbelt så långt.

Jag rätade på mig och kom lyckligt ned. Först trodde jag, att jag skulle falla rakt i huvudet på poliskonstapeln, och mina kläder strök tätt förbi honom, då mina fötter tornade mot trottoaren med ett väldigt dån. Det var ett underverk att han inte föll död ned, ty han hade inte hört mig komma. Det var återigen rollen som Marsinvånare, fastän på ett annat sätt. Och konstapeln ryckte verkligen till. Han skyggade som en häst för en automobil, men så ville han lägga beslag på mig. Jag gav mig inte tid till några förklaringar.

244Det överlämnade jag till mina förföljare, som nog så försiktigt släppte sig ned från muren. Men jag fick mig en ordentlig språngmarsch. Jag sprang uppför en gata och nedför en annan, vek om ett par hörn och slapp till sist lyckligt undan.

Efter att ha använt några av de pengar, jag hade huggit från hasardspelarna, och fördrivit en timmes tid med att göra ingenting, vände jag tillbaka till bangården, ställde mig ett stycke bortom lyktorna på stationen och väntade på ett tåg. Mitt blod hade blivit något avkylt, och jag skakade av köld i mina våta kläder. Till sist kom det ett tåg körande in på stationen. Jag höll mig så mycket som möjligt tillbaka och var nog lycklig att komma upp på det, då det körde ut, och denna gång ställde jag om att jag kom upp på andra blindvagnen. Ville inte ha mer dusch över mig under vägen. Tåget körde fyrtio miles, innan det stannade. Jag hoppade av och befann mig i närheten av en upplyst station, som föreföll mig bekant. Under hela den förvirring, som jag hade varit med om i Baltimore, och under min besvärliga flykt fram och tillbaka genom okända gator, hade jag tagit fel om riktningen och hade kommit upp på fel tåg. Jag hade gått miste om en natts sömn, jag hade blivit genomvåt in på bara skinnet, jag hade måst springa som om hin var i hälarna på mig, och trots allt befann jag mig

245fortfarande vid min utgångspunkt. Ack nej, vagabondens liv är inte bara lek! Men jag vände inte tillbaka till hyrkusken. Jag hade gjort en ganska god kupp, och jag ville inte göra avräkning med negrerna. Därför tog jag med första tåg bort från staden och åt min frukost i Baltimore.

*